

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
СТАРА ЗАГОРА С ПЕРИОД НА ДЕЙСТВИЕ 2021-2027 год.**

**Приета с решение на Общински съвет Стара Загора
№ 1418/16.12.2021 г.**

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БК	Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Бернска конвенция)
БоК	Конвенция за опазване на мигриращите видове диви животни (Бонска конвенция)
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ГКПП	Граничен контролен пропускателен пункт
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ГСККЕ	Глобално споразумение на кметовете за климат и енергия
ДГС	Държавно горско стопанство
ДЛС	Държавно ловно стопанство
ДМ	Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 година за опазване на естествените местообитания на дивата флора и фауна (ОВ L 206, 22.7.1992 г., стр. 7) (Директива за местообитанията)
ЕЕО	Електрическо и електронно оборудване
ЕМП	Електромагнитни полета
ЕС	Европейски съюз
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗГ	Закон за горите
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗЗШОС	Закон за защита от шума в околната среда
ЗМСМА	Закон за местното самоуправление и местната администрация
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ИЙЛ	Източници на йонизиращи лъчения
ИСПА	Инструмент за структурни политики за присъединяване

ИТ	Информационни технологии
ИУГ	Излезли от употреба гуми
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства

КАВ	Качество на атмосферния въздух
КПД	Коефициент на полезно действие
МВР	Министерство на вътрешните работи
МДК	Максимално допустима концентрация
МЗ	Министерство на здравеопазването
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МПС	Моторни превозни средства
МРО	Масово разпространени отпадъци
НЕМ	Национална екологична мрежа
НСМОС	Национална система за мониторинг на околната среда
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
НЦОЗА	Национален център по обществено здраве и анализи
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ООС	Опазване на околната среда
ОП	Общинско предприятие
ОСР	Отпадъци от строителство и разрушаване
ОУП	Общ устройствен план
ПАВ	Полициклически ароматни въглеводороди
ПДУЕК	План за действие за устойчива енергия и климат
ПООС	Програма за опазване на околната среда
ПП	Природен парк
ПС	Помпени станции
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда

ПУП	Подробен устройствен план
РАО	Радиоактивни отпадъци
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
СКШ	Стратегическа карта за шум
ССЦ	Специфична стратегическа цел
ФПЧ₁₀	Фини прахови частици с размери между 10 и 2,5 микрона
ФПЧ_{2.5}	Фини прахови частици с размери под 2,5 микрона
ШЗЕ	Шумозащитен екран
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora /Конвенция по международна търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора /

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Общинската Програма за опазване на околната среда (ПООС) се разработва на основание чл.79, ал.1 и ал.2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и се приема от Общинския съвет. Тя е необходима, за да се постигне устойчиво решаване на екологичните проблеми на територията на община Стара Загора, запазване на доброто състояние на околната среда и формиране на адекватна политика на Общината за ефективно и целесъобразно използване на наличните ресурси. Настоящата Програма е разработена в условията на приемственост спрямо предходни общински екологични документи, стопански, финансови и други проучвания за територията на община Стара Загора.

ПООС е координирана с национални и регионални документи, сред които:

- Общински план за развитие 2014 – 2020 год.
- План за устойчива градска мобилност за град Стара Загора 2016 – 2022 год.
- Програма за управление на дейностите по отпадъците на територията на Община Стара Загора 2011 - 2020 година
- План за действие за управление, предотвратяване и намаляване на шума в околната среда на агломерация Стара Загора 2021 год.
- Програма за намаляване на вредните емисии в атмосферния въздух (ФПЧ10) и достигане установените норми на територията на град Стара Загора
- Програма за развитие на туризма на територията на Община Стара Загора за 2020г
- Регионален план за развитие на Югоизточен район от ниво 2 за периода 2014-2020г.
- Национална стратегия за регионално развитие за периода 2012 - 2022 г.;
- Национална стратегия за околна среда за периода 2009 - 2018 г.;
- Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018 – 2024 г.)s
- Национален план за управление на отпадъците за периода 2021 - 2028 г.;
- Национална програма за овладяване популацията на безстопанствените кучета на територията на Република България.

При изготвянето на Плана за действие към ПООС е обърнато специално внимание на Общия устройствен план на община Стара Загора за постигане на съвместимост с целите, проектите и дейностите по опазване на околната среда.

Основните задачи, които се поставят с Програмата, са свързани с актуалните проблеми по опазване на средата, бъдещите инициативи за снижаване на вредните последици от човешката дейност, както и изготвяне на работен план, съдържащ схеми и организация на изпълнение, начини на финансиране, отговорни звена, методи за контрол,

превантивни дейности и др. В ПООС се поставят и задачи за интегриране на икономическите и социалните цели с тези по опазването на околната среда при планиране на общинските дейности и създаването на оптимална екологична обстановка. Едновременно се цели постигане на траен ефект за обществото, за да се елиминира вземането на евентуални „компромисни решения“ в условията на бюджетен дефицит в общината.

Целите на програмата се свеждат до следното:

- Акцентиране върху най-важните екологични проблеми на общината;
- Сравняване и привеждане в унисон с националните и европейски приоритети;
- Обвързване на бъдещите проекти на общинска администрация и дейностите в програмата с националните, световни тенденции и стратегии по управление на околната среда;
- Създаване на организация за насочване на силите на общинските и държавни органи, частния и държавен бизнес, граждански сдружения, научни организации и гражданството към изпълнение на заложените в плана приоритетни мерки или за предотвратяване на нови замърсявания;
- Откриване на източници за финансиране (национални и международни програми, европейски фондове и др.).

Програмата обхваща седем годишен период – 2021 – 2027 г., като по този начин отговаря на изискванията за минимум три години, съгласно чл. 79, ал. 2 от ЗООС. По смисъла на същия закон, както Националната стратегия за околна среда, така и общинските програми за околна среда са средство за постигане целите на Закона и се разработват в съответствие с принципите за опазване на околната среда по чл. 3 от ЗООС

Програмата се основава на следните **основни принципи**:

Устойчиво развитие

Устойчивото развитие се дефинира като развитие, което „посреща потребностите на настоящото поколение без да е в ущърб на възможността бъдещите поколения да посрещнат собствените си нужди“. То се постига посредством осъществяването на политики, при които се хармонизират и интегрират икономическото, социалното развитие и опазването на околната среда. Тази концепция предполага устойчив икономически ръст, намаляване на бедността, справедливо разпределение на националното богатство, подобряване на общественото здраве и качеството на живот, като същевременно се намалява замърсяването на околната среда, предотвратяват се бъдещи замърсявания и се съхранява биологичното разнообразие.

Опазване на природните ресурси

Постигането на целите на устойчивото развитие изисква съблюдаването на принципа устойчиво използване на природните ресурси и принципа на заменяемост. Природните ресурси следва да се използват при условия и по начини, при които да се съхраняват екосистемите и присъщото им минерално, биологично и ландшафтно разнообразие. Моделите на потребление на възобновяеми ресурси следва да гарантират тяхното непрекъснато и ефективно обновяване, както и запазване и подобряване на качеството им. Невъзобновяемите ресурси следва да се използват рационално и разумно, включително и като бъдат налагани ограничения върху използването на стратегически и редки природни ресурси и тяхната замяна в потреблението с алтернативни ресурси и синтетични материали.

Принцип на превенцията и предпазливостта

Необходимо е да се даде предимство на предотвратяването на замърсяванията за сметка на отстраняването на екологичните щети, причинени от тях. Дейности, които съгласно принципа на предпазливостта, представляват потенциална заплаха за околната среда и човешкото здраве следва да се избягват.

Всяка една дейност трябва да се планира и осъществява така, че:

- да причинява минимални изменения на околната среда
- да създава най-малък риск за околната среда и човешкото здраве
- да се редуцира до възможния минимум използването на суровини и енергия при производството, дистрибуцията и потреблението на стоки и материали
- да осигурява възможности за рециклиране, повторно използване и/или извличане на вторични суровини и енергия от отпадъците, генерирани от потреблението на продуктите – да се предотвратяват и ограничават отрицателните ефекти върху околната среда още при източника на замърсяване

Принципът на предпазливостта се прилага посредством оценка на въздействието върху околната среда и използване на най-добрите налични технологии. Липсата на сигурни научни данни не следва да бъде възприемана като основание за непредприемане на мерки за предотвратяване на деградацията на околната среда, в случаи на потенциални или съществуващи въздействия върху нея.

Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики

Според този принцип е необходимо изискванията за опазване на околната среда да бъдат интегрирани в секторните политики и в тези на национално, регионално и местно равнище.

Субсидиарност на политиките

Този принцип се основава на децентрализиране на процеса на вземане на решения. Необходимо е все повече компетенции и отговорности да бъдат трансферирани в посока от централно към регионално и местно равнище. Органите на регионалното и местното управление са по-близо до проблемите и в някои случаи до правилните решения за справянето с тях.

Замърсителят плаща за причинените вреди

Замърсителят заплаща глоби и такси, ако извършваните от него дейности причиняват или могат да причинят натиск върху околната среда, или ако произвежда, използва или търгува със суровини, полуфабрикати и готови продукти, съдържащи материали, увреждащи околната среда. Замърсителят трябва да поеме екологичните разходи, за предприемане на превантивни мерки, ако в резултат на дейността му е възникнала непосредствена заплаха за екологични щети, както и за оздравителни мерки при настъпване на екологични щети.

Прилагане на чисти технологии

Необходимо е да се насърчава въвеждането на „чисти технологии” и постепенно да се преустановява използването на технологии, които причиняват вредни въздействия върху околната среда. Следва да се прилагат „най-добри налични техники” в индустрията и енергетиката по смисъла на Директива 96/61/ЕС за комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването, както и „добри земеделски практики” в селското стопанство, съгласно дефиницията на Организацията за прехрана и земеделие на ООН (FAO).

Използване на икономически инструменти за опазване и подобряване състоянието на околната среда

Икономическите инструменти, които се използват за целите на екологичната политика е необходимо да включват стимули за въвеждане на съобразени с опазването на околната среда технологии, иновации, дейности и практики, и да предвиждат постепенно премахване на субсидии, които подкрепят дейности, причиняващи вредни въздействия върху околната среда.

Потребителят плаща

Всеки, който ползва природни ресурси и услуги следва да заплаща реалната цена за тях и да покрие разходите за възстановяването им.

Споделена отговорност

Всички страни, които носят отговорност за замърсяване на околната среда трябва да участват в разрешаването на възникналите екологични проблеми.

Достъп до информация за околната среда

Компетентните органи следва да предоставят на обществеността информация за околната среда. Всеки има право на достъп до наличната информация за околна среда, без да е необходимо да доказва конкретен интерес.

Участие на обществеността във вземането на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда

На обществеността следва да бъде осигурена възможност да участва в процеса на вземането на решения за околната среда, както и да ѝ бъде осигурен ефективен достъп до правосъдие по въпроси на околната среда.

Основанието за правомощията на органите на местната власт по отношение на процесите на управление на околната среда се съдържа в Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА), в който е посочено, че местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност, включително в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси (чл.17).

Специалният Закон за опазване на околната среда вменява на кметовете на общини функцията на компетентен орган по опазване на околната среда (чл.10, ал.1, т.6). Като такива, на тях са възложени редица задължения за управление на компонентите и факторите на околната среда на територията на общината (чл.15, ал.1).

В тази връзка, ПООС на Община Стара Загора съдържа раздели, които са обособени по компоненти и фактори на околната среда и следват както разпоредбите на специалните закони по околна среда, така и другите национални планове и програми, които се приемат в отделните сектори, като въздух, води, почви, отпадъци, шум. Поставен е акцент върху използването в максимална степен на наличните и потенциални благоприятни възможности, оползотворяването на природните ресурси чрез неутрализиране на заплахите, които средата поставя:

- преустановяване замърсяването на водите и почвите - изграждане на канализационни системи и съоръжения за пречистване на отпадъчните води;
- подобряване състоянието на екосистемите и биологичното разнообразие;
- развиване на екологосъобразно земеделие и отстраняване на факторите, водещи до деградация на почвите и влошаване на агротехническите им показатели;
- разширяване и усъвършенстване на системата за управление на отпадъците;
- намаляване замърсяването на атмосферния въздух и ограничаване на шумовите емисии.

Програмата за опазване на околната среда на община Стара Загора 2021-2027 г. е **документ с отворен статут**, с възможност за периодично допълване, доразвиване и разширяване на обхвата, в съответствие с настъпилите промени в приоритетите на Община Стара Загора, в екологичното законодателство и в стратегическото развитие на държавата, засягащо общината.

Избраният подход за разработването на Програмата съответства на одобрените от Висшия експертен съвет на МОСВ методически указания. Основният използван инструментариум в разработката е стратегическото планиране, почиващо на социалноикономически, целеви, проблемен и SWOT анализи. ПООС поставя началото за решаване на екологичните проблеми, натрупани през последните години, чрез привличане на всички заинтересовани страни за участие с цел предприемане на действия за отстраняването им.

РАЗДЕЛ II. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

В този раздел са представени изводите и препоръките от направените подробни анализ на средата и анализ на състоянието и динамиката на компонентите и факторите на околната среда, които са в основата на формулирането на мерките за постигане на целите на Програмата за опазване на околната среда.

1. Кратък природо-географски анализ

Община Стара Загора е разположена в южна централна България, на кръстопът между Севера и Юга, Запада и Изтока. Общината граничи на изток с Община Нова Загора, на югоизток с Община Раднево, на юг с Общините Опан и Димитровград, на югозапад с Община Чирпан, на северозапад с Община Братя Даскалови, на север с общини Мъглиж, Казанлък и Николаево, а на североизток с Община Гурково.

Община Стара Загора заема територия от 1 019,4 км², Средната надморска височина на община Стара Загора е 357 м., като в равнинната част е в диапазона 150 – 180 м., а планинската надморска височина достига 895 м. (връх Морулей).

Община Стара Загора включва общо 52 населени места; 1 град – Стара Загора и 51 села. По-големи села в общината са Богомилово, Дълбоки, Калояновец, Хан Аспарухово и Хрищени. Стара Загора спада към Югоизточния социално-икономически регион с административен център град Бургас.

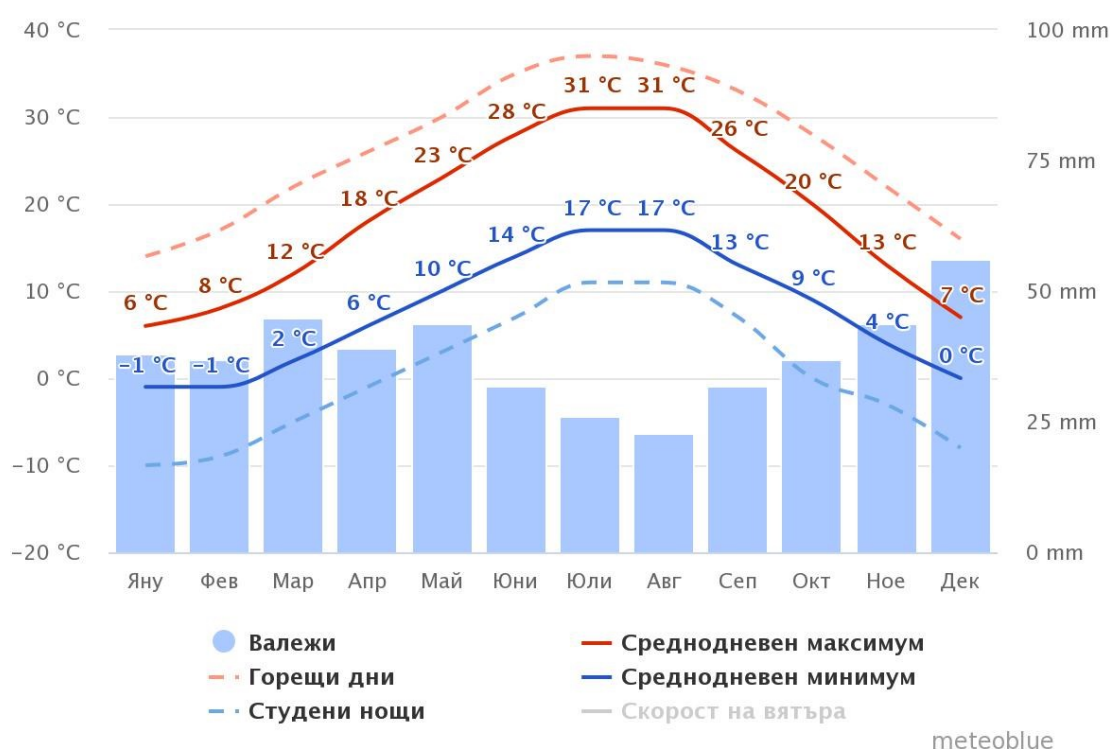
Цялата територия на общината е част от преходно континенталната климатична област на България, разположена основно между планинските масиви на Стара планина и Родопите. Средната годишна температура е около 12,0оС, при горещи летни месеци и предимно благоприятни температури през зимите. В северните територии на общината се усеща влиянието на Средна гора, създаващо отлични климатични условия за развитие на рекреационни дейности през всички сезони. Физикогеографският фактор има комплексно и разнопосочно влияние върху формирането на климата на ОСЗ. Видът на покривната повърхнина, релефът и надморската височина, изложението на склоновете и посоката на простиране на оградните планини трансформират влиянието през годината на слънчевата радиация и атмосферната циркулация.

Въздействието на антропогенния фактор върху климата на Стара Загора има значително влияние. Микроклиматичните особености в района на Стара Загора са повлияни от площта и гъстотата на застроените територии, видоизменената постилаща повърхност, транспорта и броя на населението.

В следствие на направения анализ, могат да се обобщят следните данни:

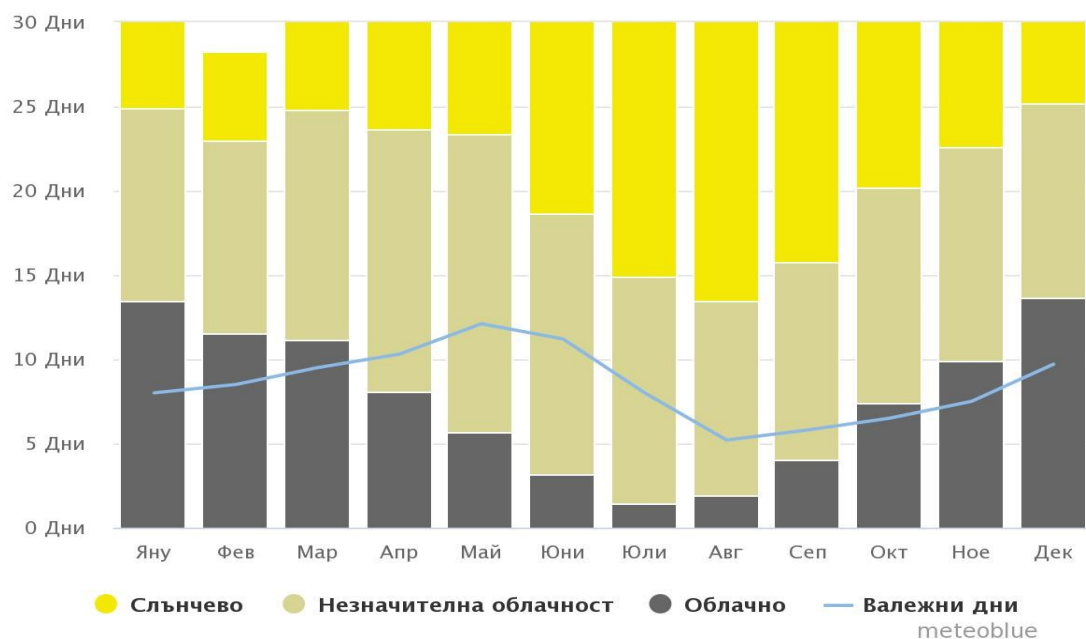
Температура на въздуха. Средната многогодишната температура на въздуха в с Стара Загора е 12,9°C. Най-студеният месец е януари със средна месечна температура от 1°C, а най-топлият е юли, когато средната температура достига 24°C. Пролетта в района е сравнително по-прохладна от есента.

Средни температури и валежи

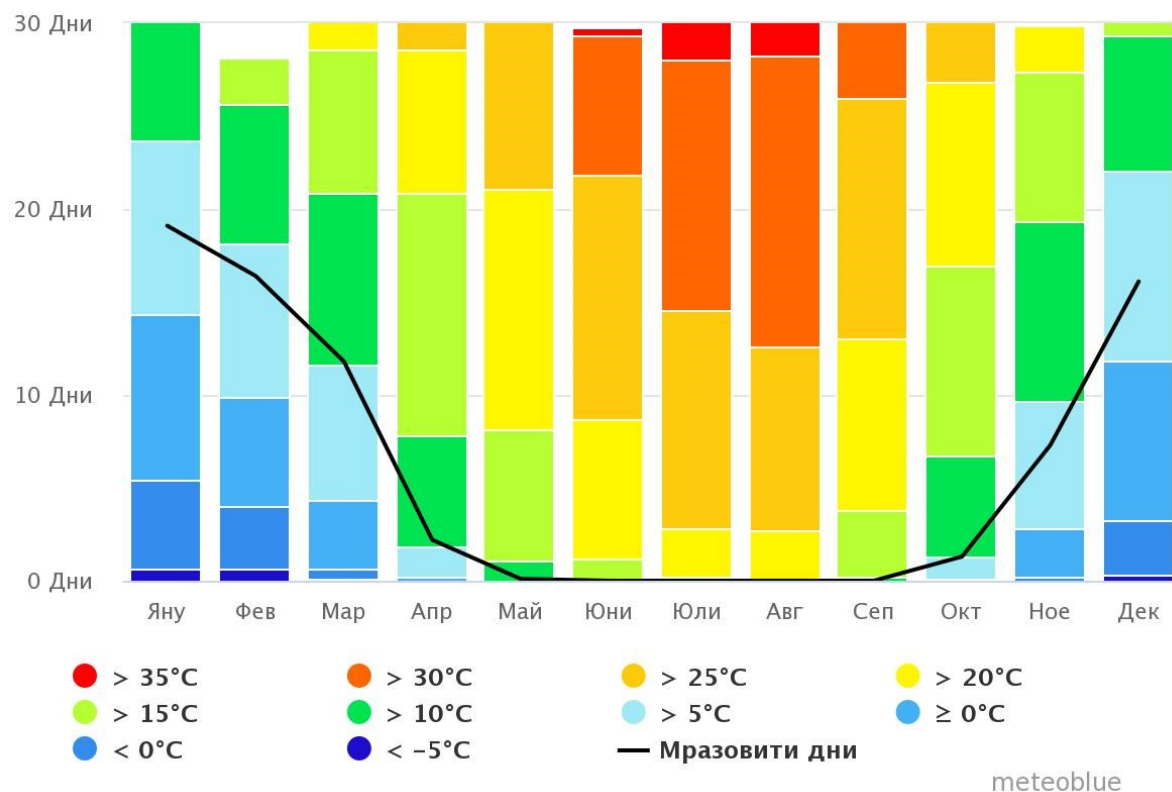

"Среднодневният максимум" (плътна червена линия) показва средната максимална дневна температура за всеки месец за Стара Загора. По същия начин "Среднодневният минимум" (плътна синя линия) показва средната минимална дневна температура. Горещите дни и студеният нощи (пресечени червени и сини линии) изразяват средната дневна температура в най-топлият ден и средната-нощна температура в най-студения нощ от месеца за последните 30 години.

Облачни, слънчеви и валежни дни

Максимални температури

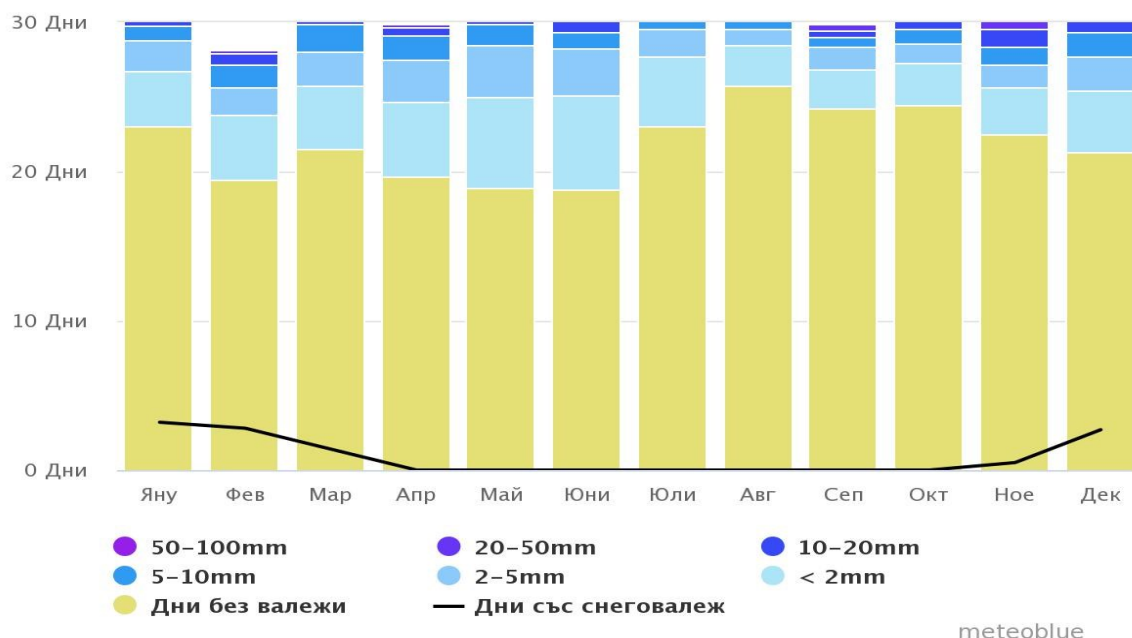
Диаграмата за "Максимална температура" за Стара Загора показва колко са дните на месечна база, в които са достигнати определени температурни стойности

Влажност на въздуха. Въздухът в Стара Загора е относително най-сух през август, след което относителната влажност расте непрекъснато до декември - януари, когато се наблюдава максимумът. Относителна влажност средно за 2020г. е 62%.

Валежи Средногодишното количество на валежите е 598 мм. Типично при средиземноморското климатично влияние е специфичното разпределение на валежите по

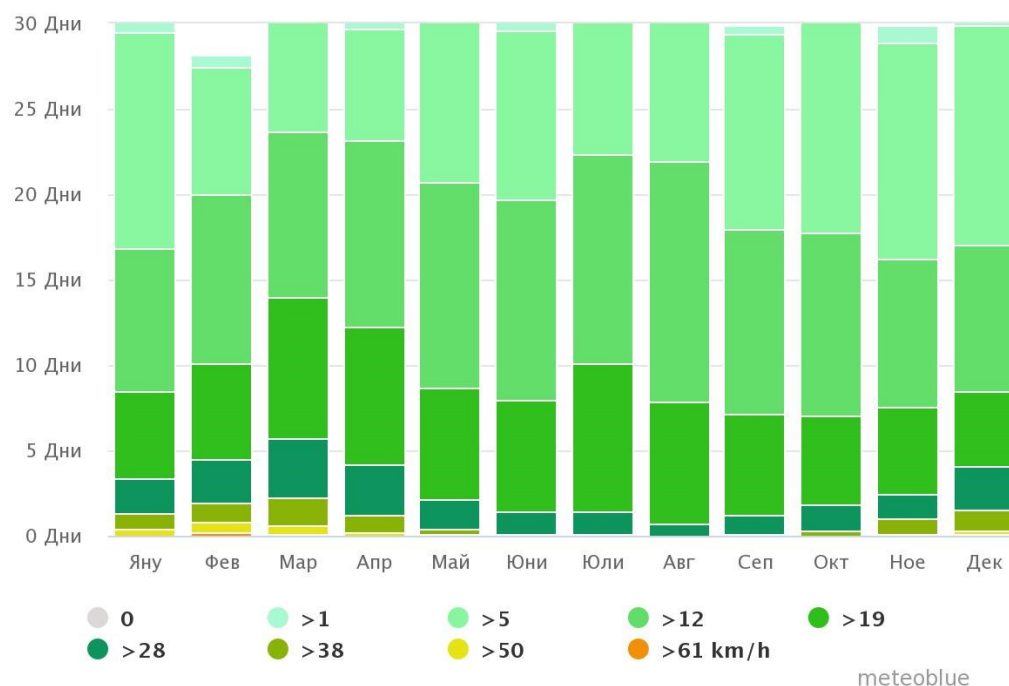
сезони: сухо, почти бездъждовно лято и дъждовна зима. Пролетта е дъждовна, а есента - суха. Снежна покривка се формира ежегодно, но тя рядко е с мощност над 5 см. Снегът често се стопява, преди да падне нов. Честото разтопяване на снежната покривка при наличието на неспоена и слабо споена литоложка основа, разорани почви и липса на тревна растителност през зимата, формират благоприятни условия за развитие на ерозията.

Диаграмата за валежи за Стара Загора (по- долу) показва броя на дните от месеца, в които е достигнато определено количество валежи.

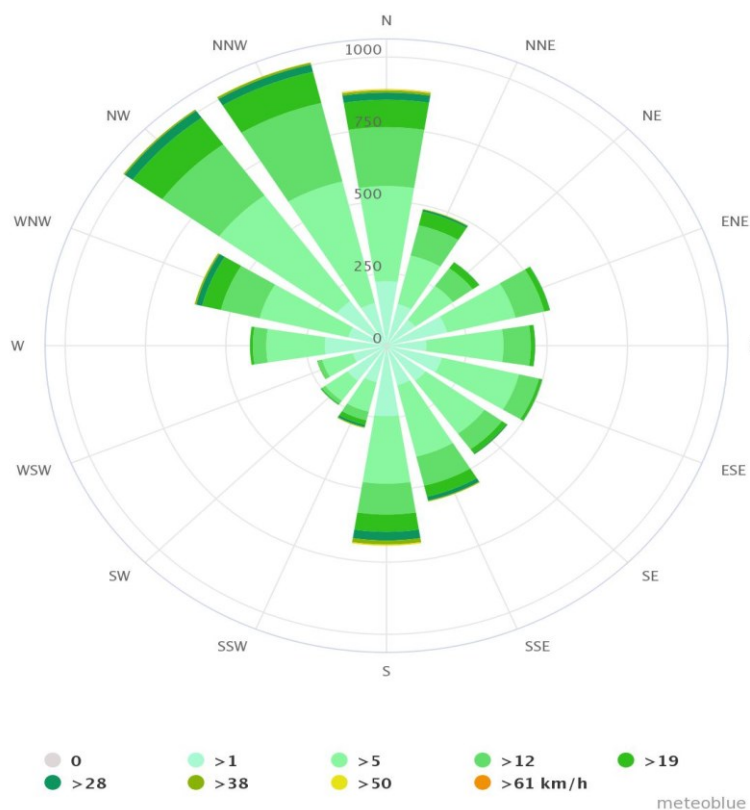
Мъгли. Добре изразената континенталност в обширната негативна релефна форма на Горнотракийската низина е предпоставка за образуване на трайни мъгли през студеното полугодие и фотосинтетичен смог – през топлото. В такива условия при мощни температурни инверсии и тихо време /42%/ се натрупват значително количество емисии от промишлеността, автотранспорт и битова дейност, което влошава чувствително качеството на приземния въздух.

Ветрове. Преобладаващата посока на ветровете е североизточната в 29,2% от случаите. Средната годишна скорост на вятъра е ниска – 1,4 м/сек.

Диаграмата за Стара Загора (по-горе) показва дните в месеца, през които вятърът достига определена скорост.

Розата на вятъра за Стара Загора показва колко дни в годината вятърът духа от определена посока. В случая вятърът духа от югозапад (ЮЗ) към североизток (СИ).

Благоприятните природо-географски и културно – исторически условия на Стара Загора обуславят наличието на много възможности за културен, рекреационен и друг вид туризъм. Градът има три големи парка: „Аязмото“, „Бедечка“ и „Бранителите на Стара Загора“. „Аязмото“ е най-големият старозагорски парк и е наричан „Белият дроб на Стара Загора“. Официалното име на парка е „Митрополит Методий Кусев“, Паркът се намира в северната част на Стара Загора и е разположен на площ от 3200 дка. В парка растат 180 редки за България растителни видове, между които обикновен кипарис, черен бор, атласки кедър, алепски бор, сребрист смърч, източна туя, испанска ела, райска ябълка. Интересни места за посещение в парка са Старозагорската зоологическа градина, Залата на смеха, спортен комплекс „Берое“, Летен театър и др. Парк „Бедечка“ е разположен по поречието на река Бедечка в североизточната част на града. Известен е още и като парк „Загорка“. В него се намират изкуственото езеро „Загорка“ и пивоварна „Загорка“. В езерото плуват лодки и водни колелета, а във водата са построени дървени къщички, в които живеят и се размножават над 100 вида водолюбиви птици. В „Бедечка“ се намира 670-годишен чинар – най-старото дърво на територията на града. Парк „Бранителите на Стара Загора“ е разположен в източната част на града. В него се намира мемориален комплекс, носещ същото име и изграден през 1977г. в чест на 100 годишнината от Шипченските боеве. По-малки старозагорски паркове са „Алана“, „5ти октомври“, „Станционна градина“ и „Борова гора“. В западната част на Сърнена Средна гора, на 15 км. северозападно от Стара Загора са разположени Старозагорските минерални бани. Основен лечебен фактор в курорта е минералната вода, която излиза на повърхността с температура около 40 0C и дебит 13.6 л/сек. Има лечебни свойства по отношение на заболявания на опорно-двигателния апарат, периферната нервна система, гинекологични, бъбречно-урологични, стомашно-чревни и чернодробно-жлъчни болести. Настанителната база на курорта включва хотели и почивни станции на различни ведомства с добри възможности за профилактична и възстановителна лечебна дейност.

Препоръки

- Проследяване въздействието на антропогенния фактор (включително площ и гъстота на застроени територии, транспорт и промените в броя на населението) върху микроклиматичните особености на територията на ОСЗ;
- Развитие на курортния потенциал на общината. Във връзка с това: Популяризиране и на останалите планини (Средна Гора) в Община Стара Загора, с цел използване на потенциала им за рекреативен, познавателен, културен и поклоннически туризъм; -

Използване на капацитета на минералните води и лечебния микроклимат за развитие на лечебен и СПА туризъм.

2. Кратък социално-икономически анализ в контекста на въпросите по опазване на околната среда

Стара Загора е шестият по големина град в България (след София, Пловдив, Варна, Бургас и Русе) и втори по големина в етнографската област Тракия (след Пловдив). През последните години населението на Стара Загора намалява. Градът има отрицателен естествен прираст, но положителен механичен. Поради тази причина намалението на населението не е така силно както при някои други областни градове, напр. Плевен, Русе, Видин, Ловеч. Всъщност Стара Загора е един от 5те областни центъра, които имат положителен механичен прираст. Другите са София, Пловдив, Варна и Велико Търново. и тук заселващите се са повече от изселващите се (за периода от 2000 – 2019 г.). Макар и естественият ѝ прираст от 2010 г. насам да е отрицателен, както и в останалата част на страната, той е относително най-благоприятен спрямо всички останали области Това се обяснява със сравнително добрата икономическа ситуация в града и възможностите за намиране на високоплатена работа.

Перспективите са висококвалифицираната работна сила да продължи да привлича инвестиции в бързорастящите сектори на ИТ индустрията, аутсорсинга на бизнес услуги и някои промишлени дейности с относително висока добавена стойност.

Стара Загора е един от главните икономически центрове на Южна България. Основни отрасли в икономиката на града са енергетиката, ХВП, машиностроене, химическа промишленост, телекомуникации. Най-големият работодател в Стара Загора е енергийният комплекс „Марица изток“. „Марица изток“ е най-големият промишлен комплекс в Югоизточна Европа. Намира се на 40 км югоизточно от Стара Загора и е разположен върху площ от 240 кв. км. При оценката на географското положение на Стара Загора, трябва да отчетем, че близостта на „Марица изток“ е причина за честото обгазяване на града, най-вече със серен диоксид.

Стара Загора има силно развита хранително-вкусова промишленост – пивоварна, винарска, мелничарска, млекопреработваща, цигарена. Тук се намира най-голямата пивоварна в България – „Загорка“. Тя е част от нидерландската пивоварна компания „Хайнекен“. „Загорка“ АД произвежда бира с марките Загорка, Ариана, Столично тъмно пиво, Амстел и Хайнекен. „Загорка“ държи 30% от пазара на пиво в страната. Големи предприятия от отрасъла в града са тютюневия комбинат „Слънце БТ – Стара Загора“; мелница „Загоре“; завод за макаронени изделия „Загария“; завод за слънчогледово олио „Бисер олива“; птицекомбинат „Градус“; винарна „Домейн Менада“.

Стара Загора има благоприятен бизнес климат, висока средна работна заплата, ниска безработица и добре изградена транспортна и промишлена инфраструктура, което е предпоставка за стопанското и икономическото развитие на града и региона.

Състояние на инфраструктурата - пътища

Пътната мрежа на територията на ОСЗ е добре изградена и се характеризира с добра пространствена организация. Това се обуславя от местоположението на общината.

През Община Стара Загора минават два трансевропейски транспортни коридора: № 8 и № 9. Коридор № 8 свързва Адриатическо с Черно море и маршрутът му на българска територия е: Гюешево – София – Пловдив – Стара Загора – Бургас/Варна. Участъкът от София до Бургас е автомагистрала „Тракия“. Коридор №9 свързва Северна и Източна Европа с Егейското Средиземноморие. У нас коридорът се движи по маршрут: Русе – Велико Търново – Стара Загора – Хасково – Дедеагач. Освен важни автомобилни, през Стара Загора минават и важни железопътни трасета. Стара Загора е част от главните жп линии: София – Пловдив – Стара Загора – Карнобат – Бургас и Русе – Горна Оряховица – Тулово – Стара Загора – Димитровград – Подкова. Градът се намира на 102 км от Пловдив, на 231 км от столицата София и на 171 км от черноморското пристанище Бургас.

Общинските пътища са с обща дължина 260 км. и в по – голямата си част са в добро състояние. Републиканските пътища съставляват 21,00% от пътната мрежа в областта. Относителния дял на второкласната пътна мрежа в общината е 29,06%.

Препоръки

- Необходимо е да се обърне внимание на моментното състояние и перспективите за развитие на отрасли като туризъм и селско стопанство, които влияят или могат да влияят върху състоянието на околната среда.

- С цел справяне с проблеми като замърсяване на въздуха, справяне с шума и др., е необходимо като част от своята транспортна политика, Община Стара Загора да продължи да насърчава и поощрява по-голяма колездаческа активност и да разработва мрежа от велоалеи, като част от Транспортно-комуникационния план на града. Също така:

- Приоритетно развитие на масовия градски транспорт с основополагащо развитие на транспортната функция на метрополитена;

- Повишаване достъпността и връзките между отделните устройствени зони;

- Развитие на пешеходната инфраструктура;

- Подобряване на условията на движението и паркирането.

- Следване на насоките за устойчиво развитие на мобилността , дадени с Плана за устойчива градска мобилност на Община Стара Загора .

Състояние на инфраструктурата – пътища

Централното географско разположение на област Стара Загора в рамките на страната дава естествени конкурентни преимущества на фирмите от региона. Те се дължат на добре развитата пътна инфраструктура и на използването на природен газ като енергиен източник от основните производствени предприятия. През територията на областта преминават магистрални и първокласни автомобилни пътища и железопътни линии. Пресичат се трасетата на три европейски транспортни коридора, които са най-използваните връзки между северната граница на България при р. Дунав с южната – до Гърция и Турция.

АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ДИНАМИКАТА НА КОМПОНЕНТИТЕ И ФАКТОРИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1. Въздух

Опазването на качеството на атмосферния въздух е огромен проблем, който ще доминира в политиката на ЕС и през следващите години. Въздухът няма да стане по – чист единствено чрез стриктен контрол на замърсяването. Това ще изисква задълбочени промени в политиката на ЕС, националните и местните политики като разнообразие на мерки, действия и практики в различните области. Спектърът от глобални проблеми, изискващ внимание е широк: изчерпването на озоновия слой, киселинните дъждове, нивата на озона и другите замърсители в приземните слоеве, промените в климата.

В градските територии са концентрирани голяма част от промишлените дейности, интензивен трафик, но тук са разположени и жилищата на хората. В резултат на това огромното нарастване на замърсяването на въздуха е проблем, който рефлектира върху всеки от нас. Рамковата директива за управление на качеството на въздуха в градовете е ключов елемент от стратегията на ЕС за подобряване качеството на въздуха като цяло. Това налага стриктни изисквания относно извършвания мониторинг за вида и броя на контролираните замърсители, с оглед изготвяне на планове за действие за подобряване качеството на въздуха в средносрочен и дългосрочен аспект. От друга страна информирането на обществеността е основно изискване в Директивата.

Нивото на замърсяване на въздуха се определя както от количеството емисии от различни източници, така и от характера на разсейването им в атмосферата.

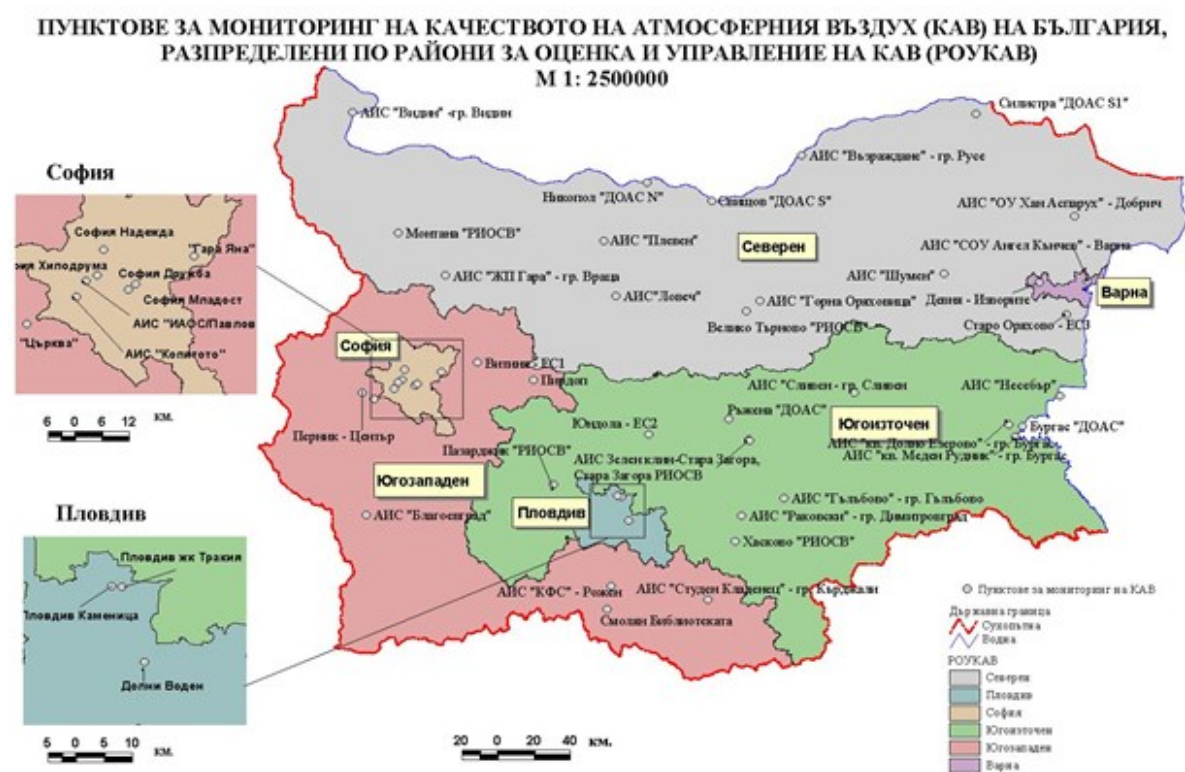
Емисионни норми са тези норми на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от неподвижни източници. Нормите за емисии се класифицират по компоненти в зависимост от технологичните източници и провеждането на горивните процеси.

Емисионни норми са тези пределно допустими концентрации -ПДК на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места, регистрирани за определен период от време, чието наличие не е свързано с риск за здравето.

Качеството на въздуха е последица от комбинираното действие на много и разнообразни фактори. Метеорологичните характеристики въздействат пряко върху разпространението на замърсителите в атмосферния въздух.

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) в Република България се следи от Министерството на околната среда и водите, Изпълнителна агенция по околна среда, чрез Национална система за мониторинг на околната среда (НСМОС), Подсистема: Национална система за мониторинг на качество на атмосферния въздух (КАВ). За цялата територията на страната е разделена на райони за оценка и управление на КАВ.

Община Стара Загора е включена в район за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух РОУКАВ "Югоизточен" с код BG0006.

Със Закона за чистотата на атмосферния въздух (В сила от 29.06.1996 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.81 от 15 Октомври 2019 г.) се уреждат условията, реда и начина за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, като по този начин се осигурява провеждането на държавната политика по оценка и управление на КАВ, в това число – подобряване на КАВ в районите, в които е налице превишаване на установените норми.

Законът за чистотата на атмосферния въздух определя 11 основни показателя за качество на атмосферния въздух. Екологичният статус се определя въз основа на тези показатели в приземния въздушен слой, както следва: суспендирани частици, фини прахови частици, серен диоксид, азотен диоксид и/или азотни оксиди, въглероден оксид, озон, олово (аерозол), бензен, полициклични ароматни въглеводороди, тежки метали – кадмий, никел, живак и арсен.

Съгласно дефиницията „Качество на атмосферния въздух” е състояние на въздуха на открито в тропосферата, с изключение на въздуха на работните места, определено от състава и съотношението на естествените ѝ съставки и добавените вещества от естествен или антропогенен произход.

Основните замърсители в атмосферния въздух вредни за човешкото здраве са: азотен диоксид, серен диоксид, прах и финни прахови частици, бензин, олово, кадмий, арсен полиароматни въглеводороди, толуол, амоняк, фенол и серовъглеродород.

За контролиране на основните и допълнителни показатели на територията на страната се разполагат пунктове за мониторинг на качеството на атмосферния въздух, като част от Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг, подсистема – „Въздух”.

По класификация (съгласно Приложение №1 към чл.10, ал.3 и 4 от Наредба №7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух) пунктовете за мониторинг биват:

1. Транспортно – ориентирани (Т) пунктове за мониторинг са тези, при които броят на МПС, преминаващи в кръг с радиус 50 м, е не по-малък от 2500 превозни средства на денонощие.
2. Промислено – ориентирани (П) пунктове за мониторинг са тези, при които има преобладаващо влияние на емисии от производствени и други дейности.
3. Градски фонові пунктове за мониторинг (ГФ) са тези които са разположени в застроената част на град, които не отговарят на критериите по т.2.
4. Извънградски фонові пунктове за мониторинг (ИФ) са разположените на 3-10 км от град, които не отговарят на критериите по т.2 и 3.
5. Регионални пунктове за мониторинг (Р) са разположените на 10-50км от град, които не отговарят на критериите по т. 2 и 3.
6. Отдалечени пунктове за мониторинг (О) са разположените на повече от 50 км от град, които не отговарят на критериите по т.2 и 3.

Община Стара Загора като цяло е с нисък потенциал за замърсяване на атмосферния въздух, няма значими източници на емисии и не спада към зоните, в които са превишени нормите за КАВ или горните оценъчни прагове. Като цяло качеството на атмосферния

въздух на територията на общината не създава риск за здравето хората, тъй като нивата на замърсителите на въздуха не превишават оценъчните прагове.

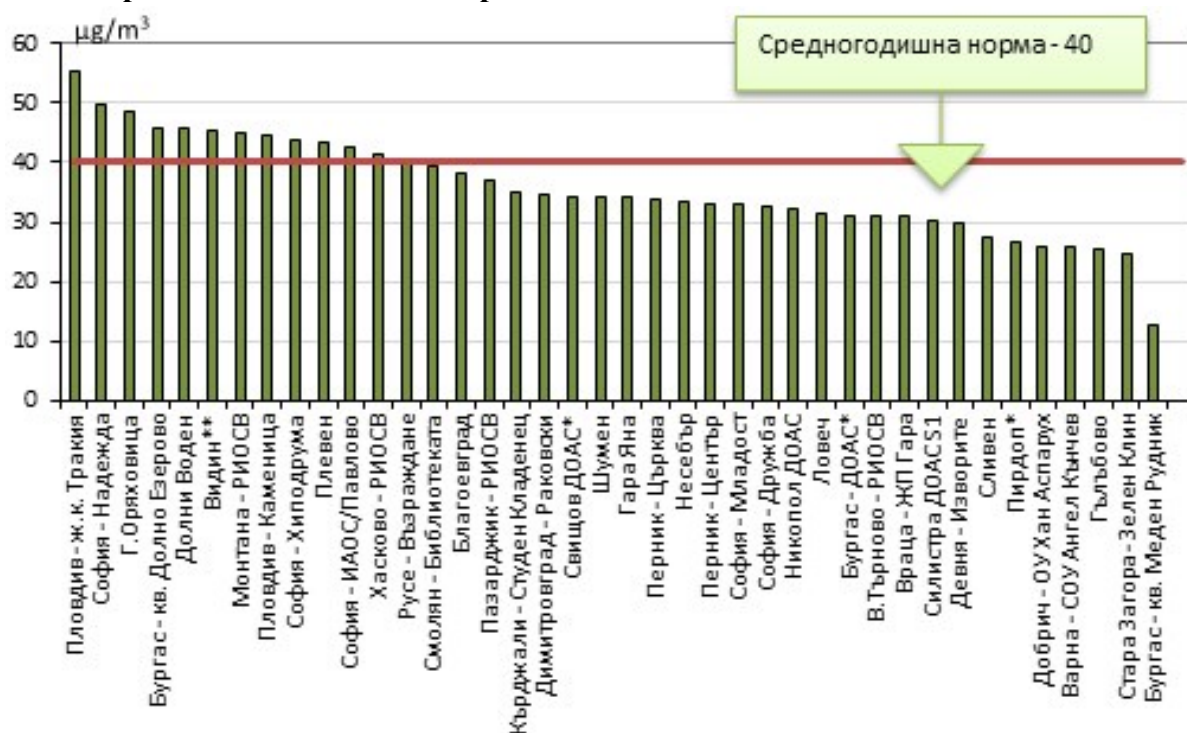
Към 2015г. качеството на атмосферния въздух в град Стара Загора се контролира от един постоянен пункт за мониторинг - АИС „Зелен клин“. Пунктът функционира като автоматична измервателна станция с Еол код BG0055A – StZag1. Разположен е в застроената част на гр. Стара Загора – парк Зелен клин, без преобладаващо влияние на емисии от производствени дейности, но отчитащ емисии от битовия сектор. Географски координати: 42.25.944"N и 25.38.245"E. Съгласно Заповед №РД-66/28.01.2013 г. на МОСВ пунктът е класифициран като: градски фонов пункт (ГФП), с обхват от 100 m до 2 km. Извършват се Програма за подобряване качеството на атмосферния въздух в Община Стара Загора за периода 2016 – 2020 г. 6 денонощни измервания на показателите: ФПЧ10, серен диоксид, азотен диоксид, въглероден оксид, азотни оксиди, озон, азотен оксид, 48 броя за метанови и неметанови въглеводороди, както и стандартен набор от метеорологични параметри (СНМП). Допълнително качеството на атмосферния въздух се контролира и чрез пункт с ръчно пробонабиране – РП “РИОСВ“, Еол код BG0039A. Пункта е разположен в застроената част на град Стара Загора, на кръстовището на бул. „Патриарх Евтимий“ и ул. „Стара планина“ с географски координати: 42.26.84"N и 25.37.53.5"E. Съгласно Заповед №РД-66/28.01.2013г. на МОСВ е класифициран като: градски фонов пункт (ГФП) с обхват от 100 m до 2 km. Измерват се фини прахови частици под 2.5 микръметъра (ФПЧ2,5) и бензен. Пункта работи пет дни в седмицата, като се извършват по четири пробонабирания (едночасови) в светлата част на денонощието. Предвид това данните имат само индикативен характер. От двата пункта, функциониращи на територията на гр. Стара Загора към 2015г., нивата на ФПЧ10 се следят единствено в АИС „Зелен клин“. **През август 2019 г.** Контролът на качеството на атмосферния въздух на територията на РИОСВ-Стара Загора се осъществява от автоматични измервателни станции (АИС) в градовете Стара Загора, Сливен и Гълъбово, ДОАС – система (Диференциална оптична абсорбционна спектроскопия) в село Ръжена и ръчен пункт за измерване на РМ10 с последващ лабораторен анализ.

По данни на РИОСВ-Стара Загора: *„Устойчиво се подобрява качеството на атмосферния въздух на територията на общината. През последните няколко години – 2017 г., 2018 г. и 2019 г., в е постигнато съответствие с нормите за качество на атмосферния въздух по показател Фини прахови частици под 10 микрона“*. През 2020 година също има тенденция съответствието с нормите за качество на въздуха в града да се запази. Няма нарушение на действащите норми за качество на атмосферния въздух и по останалите показатели – серен диоксид, азотен диоксид, озон и въглероден оксид.

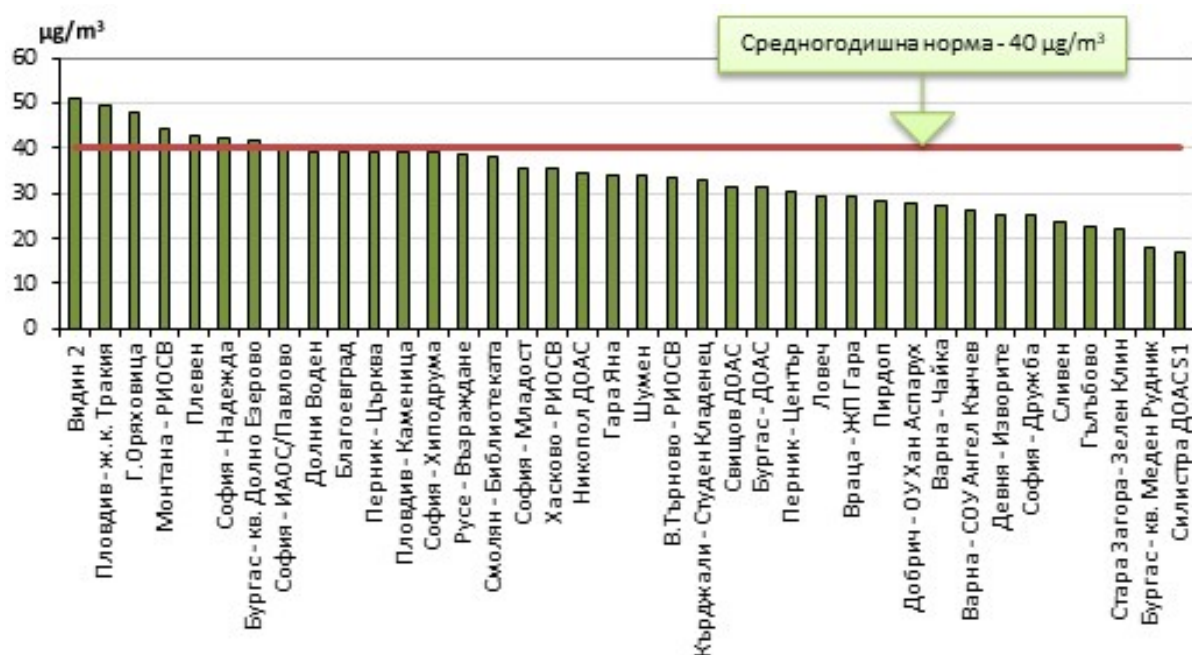
Постигането на тези резултати е след предприетите мерки и реализирани действия от страна на Община Стара Загора. Общината е разработила „Програма за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми за качество на атмосферния въздух“. В нея е заложен и План за действие с мерки, които през последните години водят до устойчиво подобряване качеството на атмосферния въздух в града.

На европейско ниво като индикатор за превишение на средноденонощната норма за ФПЧ_{10} се използва 90.4 перцентил, който отговаря на 36-тата най-висока стойност. Ако стойността на 90.4 перцентил е под $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$, нормата не е превишена, а ако е над $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ – нормата е превишена.

Средногодишна концентрация на ФПЧ_{10} за 2017 г. в населените места

Средногодишна концентрация на ФПЧ_{10} за 2018 г. в населените места

Продължава тенденцията за превишение на средночасовите норми СЧН и на среднодневните норми СДН за серен диоксид SO₂ в гр. Гълъбово. Основните източници на серен диоксид в Югоизточен РОУКАВ са топлоелектрическите централи от енергиен комплекс „Марица Изток“.

Превишения на нормите за SO₂ за 2018 г.

Фини прахови частици /ФПЧ₁₀/

Фините прахови частици са фракция на общия суспендиран прах. Основни източници на прах за района на Стара Загора са транспортът, промишлеността, енергетиката и битовото отопление.

Норми:

- средноденонощната норма /СДН/ за опазване на човешкото здраве - $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (не трябва да бъде превишавана повече от 35 пъти в рамките на една календарна година)- допустимо отклонение - 50% от СДН;

- средногодишна норма /СГН/ за опазване на човешкото здраве - $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ - допустимо отклонение – 20% от СГН.

Оценката на качеството на атмосферния въздух и нивата на фини прахови частици (ФПЧ10) се извършва въз основа на анализ на факторите, които могат да имат принос към наднормените нива на замърсяване по отношение на:

- наличие на неблагоприятни климатични условия, в т.ч. ниски средноденонощни и средногодишни скорости на вятъра (под 2 m/s) или тихо време; образуване на мъгли; влияние на топографските условия (особености) на терена (напр. при котловинни и низинни форми на релефа); вертикално смесване на въздушни маси; противостоене на въздушни маси с океански произход с такива от континентален произход;

- наличие на специфични за дадено място други дисперсионни характеристики (т.е. характеристики на разпространение на замърсителите);

- наличие на други природни източници (силни ветрове, пренос на природни частици от сухи райони и др.).

- наличие на големи промишлени източници на замърсяване;

- наличие на други фактори, които оказват влияние върху замърсяването на въздуха (транспорт, бит, селско стопанство).

Серен диоксид /SO₂/

Серният диоксид спада към групата на серните оксиди, които се формират при изгаряне на горива с високо сярно съдържание. Източници, свързани с неговото образуване са: топлоелектрическите централи, които използват сяросъдържащи горива - въглища, нефт, природен газ; черна и цветна металургия; химическа промишленост; добиване и дестилация на нефта; производство на сярна киселина и минерални торове и др.

Въглероден оксид /CO/

Въглеродният оксид е газ без цвят, без мирис, малко по-лек от въздуха, горящ газ и е силно токсичен. Образува се при изгарянето на различни видове горива при недостиг на кислород. Представлява един от най-широко разпространените атмосферни замърсители.

Най - голям източник на СО е автомобилния транспорт – над 65 % от общото емитирано количество за страната.

Озон

Озонът е газ, естествено съдържащ се в атмосферата (приземен слой). Получава се при трансформации между някои органични съединения и азотните окиси от атмосферния въздух в присъствието на слънчева светлина. Основните източници на такива окиси са отпадните газове от транспорта (въздушен, железопътен, автомобилен) и от индустрията – предимно предприятия от енергийния отрасъл, рафинериите, вкл. бензиностанциите. Този озон (вторичен замърсител) се добавя към озона, естествено съдържащ се в атмосферата.

Предвид факта, че озонът е замърсител, свързан с фотохимични реакции на замърсители, най-силно следва да се проявява при силна слънчева ултравиолетова радиация и при условия на застой на атмосферата.

Сероводород (H₂S).

Сероводородът е токсичен, безцветен газ, с неприятна миризма. В природата големи количества се образуват при процеси на биологично разлагане. По-голяма част от атмосферния сероводород е с естествен геотермален произход. Замърсяването на въздуха има и антропогенен характер. Основен източник е промишлеността. Негативните здравни последици за хората при контакт с този газ се определят от концентрацията и експозицията на въздействие. При ниски концентрации дразни лигавиците и предизвиква конюнктивит, а при високи са възможни сериозни поражения върху дихателните органи.

Резултатите от проведения мониторинг и през 2019 година не отчитат превишения, както на максималноеднократната, така и на средноденошната ПДК за сероводород в района на община Стара Загора.

Природните фактори, географските и метеорологични условия са основна предпоставка, която гарантира чистотата и доброто качество на въздуха.

Източници на емисии вредни вещества във въздуха:

• Площни източници

Поради ниското застрояване, характера на терена, вида на отоплителните уреди, като площни източници се разглеждат комините на битовото отопление и отоплението в обществените сгради на територията.

• Линейни източници

Транспортният поток от леки и товарни автомобили допринасят до известна степен за влошаване на качеството на атмосферния въздух. Отделените от двигателите вредни

вещества (азотни оксиди, въглероден оксид, серни оксиди, оловни оксиди) са в основата на замърсяването на приземния атмосферен слой в населените места на територията.

- *Неорганизиран източници*

Създаването на нерегламентирани сметища за отпадъци са едни от източниците на емисии на парниковия газ метан.

Препоръки

- Да продължи осъществяваният от Общината контрол, мониторинг на напредъка и периодичен отчет за изпълнението на програмните документи по управление на качеството на атмосферния въздух

- Вземайки предвид, че основната причина за наднормени стойности на средноденоношните концентрации на ФПЧ10 и средногодишните концентрации на ФПЧ10, ФПЧ2.5 и ПАВ в атмосферния въздух е битовото горене през отоплителния сезон, то основните препоръки за подобряване КАВ са: - повишаване на енергийната ефективност на жилищните сгради;

- подмяна на горивната база за отопление в битовия сектор с ниско емисионни горива/природен газ или преминаване, където е възможно, към централно топлоснабдяване;

- преминаване към високоефективни системи за отопление (климатици, термопомпи и др.).

- Вторият по значимост сектор, който има основен принос към общата емисия на замърсителите в атмосферния въздух е транспортът. Основните препоръки към намаляване приноса на този сектор към общото замърсяване на атмосферния въздух са:

- засилване контрола и ограничаване движението на МПС с неизправни „катализатори“;

- въвеждане на финансови механизми, стимулиращи употребата на автомобили, изгарящи нискоемисионно гориво (втечнен газ, природен газ);

- увеличаване дела на електрическите и на хибридните автомобили за сметка на автомобили, задвижвани единствено чрез двигател с вътрешно горене;

- повишаване привлекателността на градския транспорт.

- Подобряване системата на сметосъбиране и сметоизвозване и недопускане на изгаряне на отпадъци в контейнери;

- Забрана за палене и изгаряне на отпадъци от почистването на стопански дворове и земеделски земи;

- Залесяване на общинските терени, възстановяване и поддържане на озеленителните пояси;

- Оптимизиране на съществуващата транспортна схема и на трафика, обновяване на автомобилния парк от градския транспорт;
- Редовно измиване на улиците, с цел намаляване на запрашеността;
- Зелени училища за децата и учениците.

2. Води

Водите на територията на община Стара Загора са част от Източно-беломорския район, който е представен от най-североизточната част от водосбора на р. Марица. За водоползването, обаче, значително влияние има и басейнът на р. Тунджа, от където се прехвърлят както повърхностни, така и подземни води за нуждите на напояването, промишлеността и бита в общината.

Повърхностни водни тела

От реките, които протичат в общината, р. Сазлийка /Сюютлийка/ има най-голямо значение. За съжаление, тя е маловодна река и пресъхва от една до три години на десет годишен период. По-малките реки пресъхват всяко лято за период от 75 до 100 дни. По класификацията, възприета по Рамковата директива за водите, повърхностните водни тела на територията на общината са с различна степен на замърсеност и риск. Най-добро е състоянието на р. Кумруджа над яз. Раднево, а най-замърсени са водите на р. Сазлийка - след вливане на р. Азмака, и на р. Бедечка – след Стара Загора.

BG3MA200R035 Река Бедечка от гр. Стара Загора до устие е в много лошо биологично състояние. Водното тяло основно се замърсява от отпадъчните води на гр. Ст. Загора, където има изградена ПСОВ от 2011г. с всички стъпала на пречистване – механично, биологично и за отстраняване на азот и фосфор. Малкият отток, което определя и ниската самопречиствателна способност е причина невъзможността ВТ да поеме големия товар от пречистени отпадъчни води от гр. Ст. Загора.

Данните от проведения мониторинг показват, че въпреки видимото подобрение в качеството на водите след изпълнение на мерките в План за Управление на Речни Басейни за пречистване на отпадъчните води от гр. Стара Загора и гр. Хисар, екологичното състояние в посочените водни тела е много лошо. Това се дължи на големия товар от биогени, ограничените размери на водните тела и малкия капацитет за самопречистване дори след пускане в действие и модернизиране на ГПСОВ. По този начин водните тела се използват като колектори на отпадъчните води и са по-скоро част от техническата система за отвеждането им до по-големи водни обекти.

Поради оскъдните водни запаси и неравномерното им разпределение по сезони, предимно за нуждите на земеделието са изградени 10 микроязовира, предназначени за напояване, риболов и рекреация. Недостатъчното количество водни ресурси за осигуряване

нуждите на земеделието, промишлеността и бита в община Стара Загора се покрива от прехвърляне на значителни водни количества от Басейна на р. Тунджа – повърхностни от яз. Копринка, както и подземни води – за питейно-битови нужди.

В настоящия момент не се извършва организиран контрол на водите от язовирите, предназначени за напояване и рибовъдство.

Черното езеро – хвостохранилище на излезлия от експлоатация АТЗ, източно от кв. Зора, не е рехабилитирано и продължава да представлява източник на замърсяване на повърхностните и подземни води на изток-югоизток, както и локален източник за замърсяване на въздуха от ветрова ерозия.

Подземни водни тела

Огромен ресурс за общината са поровите подземни води в Горнотракийската депресия - най-големият в страната акумулатор на подземни води в пористи материали, представени от кватернерни и неогенски отложения.

Хидрогеоложките условия на Старозагорското поле са благоприятни за процесите на натрупване на нитрати в подземните води. Замърсяването с нитрати се дължи на неправилни земеделски практики – пренаторяване, пенетрация и директно заустване на физиологични отпадъци от животновъдството, както и на пенетрация и директно заустване на непречистени фекално-битови отпадъчни води. Установено е, че смолниците са особено уязвими при прилагането на азотни торове. Голям замърсител в това отношение е промишлената площадка на спрения от експлоатация АТЗ, източно от Стара Загора. Високите концентрации на нитрати поставят сериозен проблем за питейното водоснабдяване. Най-засегнати са плитките подземни води. На територията на община

Минерални води

В община Стара Загора се намират Старозагорските бани – балнеокурорт с национално значение. Традицията за използване на слабоминерализираните термални води за балнеолечение и рекреация е с хилядолетна история. Има лечебни свойства по отношение на заболявания на опорно-двигателния апарат, периферната нервна система, гинекологични, бъбречно-урологични, стомашно-чревни и чернодробно-жлъчни болести.

Питейни води

Мониторингът върху качеството на питейно-битовите води, осъществяван от РЗИ – Стара Загора, е с огромно социално значение и гарантира водоподаване с високо качество. Обобщените резултати от мониторинга за 2012 г. насочват вниманието към два значителни проблема, които ще продължат да се решават и в периода след 2020 г.:

- замърсяване с нитрати;
- и биологично замърсяване на подаваните води за питейнобитовите нужди на населението.

Регионът на Стара Загора е определен като чувствителна зона по отношение на риска от замърсяване на подземните води с нитрати от земеделска дейност. В тази връзка е изключително важно познаването и спазването от селскостопанските производители на правилата за добри земеделски практики.

Водоснабдяване

ВиК инфраструктурата е развивана и разширявана едновременно с разрастването на града. ВиК оператор е „ВиК ЕООД Стара Загора“ и съгласно договор осигурява услугите водоснабдяване, канализация и пречистване на битовите води на общината.

Водоснабдяването на населените места обслужвани от ВиК ЕООД Стара Загора се осъществява чрез собствени водоизточници – водовземни съоръжения от подземни води – дренажи, каптажи, шахтови кладенци и тръбни кладенци. Водоизточниците са от подземни води (предимно шахтови и тръбни кладенци), условно чисти и с постоянни химико-физични показатели. Единствената обработка е дезинфекция на водата с хлорсъдържащи продукти.

Всички селища в общината са централно водоснабдени. Водоснабденото население е 100%. Предвид периода на изграждане и разширяване на водопроводната мрежа – 50те-80те години и съществуващите технологии през този период, най-значителен дял се пада на етернитовите водопроводи – близо 55%, което обуславя високата аварийност по водопроводната мрежа. Голяма част от мрежата е амортизирана, а друга част с недостатъчни параметри, което води до големи загуби на вода. Рехабилитация и подновяване е един от основните приоритети на ВиК ЕООД Стара Загора.

Канализация

Град Стара Загора е населено място от I функционален тип. От тях 95% са свързани към канализационната мрежа. През 2011 г. е въведена в експлоатация пречиствателната станция за отпадъчни води на града. Основен приемник на отпадъчните води е река Бедечка. Много малка част от отпадъчните води, главно разредени по време на дъжд, се отвеждат към река Берекетска.

Съществено предизвикателство, свързано със задълженията за третиране на отпадъчни води, са и въпросите, касаещи третирането на отпадъчните води и физиологичните отпадъци от животновъдството. В канализационната мрежа на Стара Загора се заустват и производствени отпадъчни води.

Изводи

Видно е, че най-често срещаната причина за недоброто състояние/потенциал на водните тела са натоварванията от точкови източници, следвана от дифузни източници, управление на речното легло, други значими натоварвания, регулиране на оттока, а най-рядко срещаната причина е водовземането. Понятието „други значими натоварвания” включва натоварванията от ерозия на водосбора, замърсяване от стари рудници, засушаване и недостиг на вода и неизвестен товар. Причина за състояние/потенциал по-лошо от добро на някои водни тела са повече от едно натоварвания.

Постигането на целите за опазване на околната среда по отношение на водните тела трябва да се осъществи чрез:

- а) предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела;
- б) опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите;
- в) опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води;
- г) предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, зауствания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества.

Мерките, за които е оценено, че е необходимо по-дълго време за изпълнение и следователно по-дълго време постигане очакван ефект върху състоянието на водните тела са следните:

- Изграждане на ПСОВ за населени места между 2000 и 10000 е.ж. – мерките са стартирали, но има забавяне при спазване на всички процедури по изготвяне и оценка на проектите, отпускане на финансиране, избор на изпълнител, изграждане и пускане в експлоатация;
- Изграждане на пречиствателна станция или друг вид пречистване за индустриали отпадъчни води.
- Рекултивация на терени засегнати от рудопереработвателна дейност.

Препоръки:

- Да се предприемат мерки за намаляване на замърсяването на повърхностните и подземните води, там където все още не е постигнато задоволително качество на водите;

- Всички отпадъчни води да бъдат предварително пречистени в локалните пречиствателни съоръжения до степен, позволяваща безопасното им заустване в канализацията;
- Да се осигури контрол по опазване на качеството на минералните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване;
- Да не се допуска лошо стопанисване на хидротехническите и хидромелиоративни съоръжения;
- В много от населените места на общината трябва да се извърши реконструкция и доизграждане на канализационни мрежи с прилагане на съвременни средства за третиране на отпадъчните води с цел подобряване на качеството на повърхностните и подземните води;
- Оптимизиране на водоснабдителната мрежа;
- Да се повиши информираността на населението за превантивните мерки при риск от наводнения;
- Да се проучи възможността за ползване на дъждовната вода като ресурс.

3. Отпадъци

В началото на 2017 година е въведен в експлоатация обект "Регионален център за управление на отпадъците - Стара Загора" в землището на с. Ракитница като част от Регионалната система за управление на отпадъците в регион Стара Загора, изградена по Оперативна програма "Околна среда 2007 - 2011 год." Целта на регионалната система е постигане високо ниво на опазване на околната среда в регион Стара Загора, в съответствие с националното и европейско законодателство в областта на управление на отпадъците. Целите са намаляване на замърсяването на околната среда в общините от регион Стара Загора, постигане увеличаване на разделното събиране на битовите отпадъци и тяхното рециклиране, въвеждане на ефективна и екологосъобразна система за съвременно управление на отпадъците.

Община Стара Загора (ОСЗ) разполага със стратегически и нормативни документи, които да осигурят екологосъобразното управление на отпадъците на нейна територия. Изпълнението на Програмата за управление на отпадъците допринася за подобряване на управлението на отпадъците на общинско ниво и за изпълнение на националните цели и политики в областта на управление на отпадъците. Принципът „Разширена отговорност на производителя“ се прилага на територията на общината за 6 групи масово разпространени отпадъци (МРО), като Общината е сключила договори за сътрудничество с организации за оползотворяване и за 6-те вида МРО. Благодарение на това, Общината е осигурила

необходимата инфраструктура за събиране, транспортиране и последващо рециклиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки, излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО), разделно събрани отпадъци от черни и цветни метали, образувани от домакинствата, негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА), отпадъчни масла и нефтопродукти. Площадките, на които са ситиуирани инсталациите за третиране на отпадъците на ОСЗ, отговарят на нормативните изисквания, като операторите имат съответните разрешителни за този вид дейност.

Дейностите по събиране и транспортиране на неопасни отпадъци от населените места на община Стара Загора до „Регионален център за управление на отпадъците – Стара Загора“ обхващат всички 52 населени места в общината, както следва: гр. Стара Загора и селата Арнаутино, Бенковски, Богомилово, Борилово, Борово, Братя Кунчеви, Бъдеще, Воденичарово, Горно Ботево, Дълбоки, Еленино, Елхово, Загоре, Змейово, Казанка, Калитиново, Калояновец, Кирилово, Козаревец, Колена, Ловец, Лозен, Люляк, Лясково, Маджерито, Малка Верея, Малко Кадиево, Михайлово, Могила, Ново село, Оряховица, Остра Могила, Памукчии, Петрово, Плоска Могила, Подслон, Преславен, Пряпорец, Пшеничево, Пъстрово, Ракитница, Руманя, Самуилово, Сладък Кладенец, Старозагорски Бани, Стрелец, Сулица, Хан Аспарухово, Християново, Хрищени, Яворово.

Събирането на битовите и строителни отпадъци от точките за събиране се извършва с транспортни средства за събиране и извозване на отпадъци, съобразени с вида на отпадъците и видовете съдове.

Различните видове битови отпадъци съгласно определен график се транспортират отделно до различни съоръжения за третиране както следва:

Вид на отпадъците	Начин на събиране	Съоръжение за третиране, до което се транспортират
Смесени битови отпадъци	Контейнери тип „Бобър“, кофи 110 и 240 л., контейнери 4 и 6 куб.м	Сепарираща инсталация в кв. „Индустиален“ гр. Стара Загора или друго съоръжение на територията на община Стара Загора
Смесени битови отпадъци	Улични кошчета	Сепарираща инсталация в кв. „Индустиален“ гр. Стара Загора или друго съоръжение на територията на община Стара Загора
Пепел и сгурия	Метални съдове за пепел /кофи тип „Мева“ 110л	РЦУО – Стара Загора – Клетка за депониране в Землище с. Ракитница, община Стара Загора

Едрогабаритни отпадъци	Поставени върху площадки до точките за разполагане на контейнери; временно предоставени контейнери 4 и 6 куб.м	РЦУО – Стара Загора – Клетка за депониране в Землище с. Ракитница, община Стара Загора
Отпадъци от почистване на улици, регули	Чували, торби и пр. в близост до мястото на почистване	РЦУО – Стара Загора – Клетка за депониране в Землище с. Ракитница, община Стара Загора
Разделно събрани в специални контейнери биоразградими растителни отпадъци	Контейнери тип „Бобър“ кафяви за град Стара Загора; контейнери 4 и 6 куб.м – за селата на Община Стара Загора	РЦУО – Стара Загора – Компостираща инсталация Землище с. Ракитница, община Стара Загора
Биоразградими растителни отпадъци – листа от метене, треви, клони и храсти от поддържане на зелената система на град Стара Загора	Чували, торби, купчини, събрани върху площадки	РЦУО – Стара Загора – Компостираща инсталация Землище с. Ракитница, община Стара Загора
Строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата	Чували или купчини до точките за разполагане на контейнери; временно предоставени контейнери 4 и 6 куб.м	РЦУО – Стара Загора – клетка за депониране в Землище с. Ракитница, община Стара Загора

По години няма съществена разлика в съотношението на генерираните смесени битови отпадъци и разделно събрани отпадъци.

За периода 2015 - 2017 г. се наблюдава увеличаване на количеството общо образувани битови отпадъци. Същевременно за количествата депонирани отпадъци в общината за периода 2017 – 2020 г. се отчита положителна тенденция на намаляване, което вероятно се дължи на високия процент предадени за предварително третиране битови отпадъци - от 80 до 96%.

Община Стара Загора е постигнала целта по чл. 31, ал. 1. т. 1 от Закон за управление на отпадъците /ЗУО/ относно подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъци, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници (битови отпадъци), като е достигнала 65% степен на рециклиране за 2016 г.

Средноевропейските стойности за нормата на натрупване на битови отпадъци са 492 kg/ж/г, а целите на община Стара Загора са нормата на натрупване на битовите отпадъци да не надвишава 460 kg/ж./г.

Специфичните потоци отпадъци от ИУЕЕО, ИУМПС, ИУГ, НУБА, отпадъчни масла и нефтопродукти се управляват въз основа на договорни отношения и сътрудничество с организации за масово разпространени отпадъци, които осигуряват необходимата инфраструктура за събиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване или в краен случай обезвреждане на посочените отпадъци.

Националната Система за разделно събиране на опасни отпадъци от домакинствата успешно функционира в страната от 2014 г. насам и към настоящия момент покрива над 2.5 млн. жители. Тя обхваща не само разделното събиране, но и всички дейности по окончателно обезвреждане на събраните опасни битови отпадъци.

Чрез включването на общините в Системата те изпълняват задължението на кмета на общината по чл. 19, ал. 3, т. 9 от Закона за управление на отпадъците /ЗУО/ (обн., ДВ, бр. 53 от 13.07.2012 г.) за организиране на разделно събиране на опасни битови отпадъци и предаването им за оползотворяване или обезвреждане, с което се обезпечават тяхното екологосъобразно управление. В рамките на Националната система за разделно събиране и обезвреждане на опасни отпадъци от домакинствата с Мобилни пунктове ще бъде обслужена община Стара Загора, съгласно определен годишен график.

Основни генератори на строителни отпадъци в общината са пътният сектор и индустриалните предприятия. Значителен дял имат и строителните отпадъци от разрушаване на сгради и ново строителство.

На територията на Община Стара Загора няма функциониращо депо за строителни отпадъци. Към настоящия момент единственото депо на територията на Община Стара Загора за приемане на отпадъци за депониране е клетка 1 на обект „Регионален център за управление на отпадъците – Стара Загора“ в землището на с. Ракитница. В тази връзка на територията на депото е осигурена възможност за приемане за депониране в клетка 1 на част от строителните отпадъци, генерирани при строителство и разрушаване на сгради и техническа инфраструктура, за които не е възможно рециклиране/оползотворяване.

Общински съвет Стара Загора е приел Наредба за управление на отпадъците и опазване на чистотата на територията на Община Стара Загора. В тази наредба в чл. 16 са определени отговорностите за третиране на строителните отпадъци, а именно:

„Извършването на дейностите по събиране, транспортиране и/или третиране на земни маси и строителни отпадъци (вкл. строителните отпадъци от вътрешни преустройства и текущи ремонти на сгради и съоръжения), е задължение на собственика, инвеститора, възложителя или изпълнителя на дейността, от която са формирани“.

Не е изградена интегрирана национална информационна система за образувани, рециклирани, оползотворени и депонирани строителни отпадъци на общинско ниво. Липсва и целенасочено проучване относно морфологичния състав и източници на този поток отпадъци. Макар и приблизителна, информацията относно количествата генерирани строителни отпадъци от ремонтна дейност дава основание да се направи извод, че Общината може да се справи с тяхното оползотворяване за запръстяване на депото за битови отпадъци, рекултивация на нарушени терени или депониране на депо за строителни отпадъци, а друга част – чрез депониране с общия поток смесени битови отпадъци.

Община Стара Загора разработва и прилага на практика мащабна и интегрирана политика за развитие на инфраструктурата и системи за управление на отпадъците, генерирани на своята територия. Внедрена е „Интегрирана система от инсталации и съоръжения за рециклиране, третиране и оползотворяване на отпадъците“:

- Общината разполага с достатъчно като капацитет съоръжения за оползотворяване на биоразградими битови отпадъци – инсталация за сепариране на 30 000 тона годишно смесени битови отпадъци от райони с високо съдържание на биоразградими отпадъци (тържища, пазари за зеленчуци и др.) в южния край на площадката.

- Община Стара Загора е обезпечена със сепариращи инсталации за предварително третиране на разделно събрани битови отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло, както и за сепариране на смесени битови отпадъци. Разполага с достатъчна площ и капацитет на клетки за обезвреждане на достатъчните битови отпадъци, които не могат да бъдат рециклирани или оползотворени.

- Изградена е площадка за временно съхранение на едрогабаритни отпадъци /ЕГО/ В РЦУО–Стара Загора до тяхната последваща преработка (шредирание или разкомплектоване).

- Общината е осигурила съдове и техника с GPS система за извозване на смесени битови отпадъци, която обслужва 100% от населението на общината, както и необходимите съдове и техника за събиране и извозване на разделно събраните хранителни и кухненски

отпадъци, както и на зелените отпадъци от обществените паркове и градини. Осигурен е и мобилен пункт за разделно събиране на опасни битови отпадъци.

- Осигурена е инфраструктура за третиране на строителни отпадъци от ремонтна дейност на домакинствата и от строителни дейности, по които общината е възложител.

- Общината възнамерява да осъществи проект за „Изграждане на площадка за третиране на смесени битови отпадъци в т. ч. подготовката им с други видове неопасни отпадъци, с последващо оползотворяване с производство на алтернативна енергия“.

Община Стара Загора е предприела всички необходими действия за закриване и рекултивация на общинските депа за отпадъци с преустановена експлоатация. Общината е осигурила в дългосрочна перспектива дейностите по следексплоатационни грижи и мониторинг на общинските депа след тяхното закриване. Основна цел на проектите за закриване и рекултивация на депата е постигането на високо ниво на опазване на околната среда и човешкото здраве в съответствие с европейското и националното законодателство в областта на управление на отпадъците. Към настоящия момент на територията на община Стара Загора има едно депо за битови отпадъци с преустановена експлоатация.

Предстои Община Стара Загора да предприеме необходимите мерки за ограничаване на депонирането на битовите отпадъци и да създаде условия за реализиране на кръгова икономика на общинско ниво. Пакетът за кръгова икономика на Европейския съюз е набор от законодателни промени в сферата на отпадъците, насочени към подобряване на управлението на отпадъците. Приоритетните области за кръговата икономика са:

- хранителни продукти и битови хранителни отпадъци;
- бързо-оборотни стоки и отпадъци от преработката при промишлено производство на напитки;
- опаковки и отпадъци от опаковки;
- електрическо и електронно оборудване и отпадъци от ЕЕО;
- текстилни изделия и отпадъци от текстил;
- мебели и отпадъци от производство на мебели;
- строителни отпадъци;
- автомобили и ИУМПС.

Планът за действие относно кръговата икономика обръща внимание на всички фази на жизнения цикъл на един продукт: от производството и потреблението до управлението на отпадъците и пазара на вторични суровини.

Чистота в населените места. Механизираното почистване на платна и площади в последните години е нараствало значително. Този дял се увеличава всяка година, като това е една от мерките за чистота на атмосферния въздух в Община Стара Загора.

С цел намаляване на замърсяването с прахови частици и поддържане на чистота и хигиена на улиците, тротоарите и площадите през лятното полугодие се **Машинно миене** - система от дейности, с която се цели отстраняването на всякакъв вид замърсяване от площи за обществено ползване за снижаване нивото на запрашаване в атмосферния въздух и поддържане на здравословна среда, като се подобряват санитарно – хигиенните условия на третираните територии. Механизираното миене се извършва целогодишно, с изключение на някои дни от зимния период когато температурите на въздуха са отрицателни и предполагат заледяване на измити и мокри участъци.

Механизирано оросяване с вода на улици се осъществява през летния период при необходимост или целесъобразност върху добре почистени площи с цел отмиване на прах, охлаждане и освежаване на атмосферата. Чрез оросяването се постига намаляване на запрашеността на въздуха непосредствено над уличното платно и се подобрява микроклимата в района на уличната мрежа. Дейността се извършва върху площи, включени в обема за механизано миене през дните, когато то не се осъществява.

Препоръки

- Да продължи осъществяваният от Община Стара Загора контрол, мониторинг на напредъка и периодичен отчет за изпълнението на програмните документи по управление на отпадъците.
- Да се регламентират функции по отношение на ангажиментите на Общината във връзка с осигуряване на площадки за отпадъците от строителство и разрушаване от ремонтна дейност на домакинствата, както и функции на Общината като Възложител на строителни дейности (от гледна точка на изискванията на ЗУО относно ОСР).
- Да продължи предприемането на мерки за алтернативни решения за предоставяне на услугата за дейности по почистване, събиране и извозване на смесените битови отпадъци, поради възникването на непредвидени ситуации.
- Да се предприемат мерки за достигане и поддържане на норма на натрупване на битовите отпадъци максимум от 460 kg/ж./г., за да се изпълнят количествените цели по „Отпадъци“ на национално ниво.

- Да се оптимизира чрез увеличение броят на морфологичните единици при определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци, с цел действително идентифициране на отпадъка и минизиране на количествата „Други“. Това неминуемо ще подпомогне изпълнението на целите в съответствие с приоритетите за управление на отпадъците.

- Да се извърши специализирано проучване относно генерираните количества, морфологичен състав, източници и количества повторно използвани, рециклирани и оползотворени ОСР на територията на общината, включително отделна информация и за ОСР от ремонтна дейност на домакинствата, които са ангажимент на Общината.

- Да се популяризира дейността на Община Стара Загора относно възможностите за разделно събиране на специфични потоци отпадъци.

- При необходимост акредитираната лаборатория да включи показатели за изследване на отпадъчните води и утайките от ПСОВ в съответствие с препоръките на Националния стратегически план за управление на утайките.

- Да не се допуска образуването на нерегламентирани сметища чрез своевременни превантивни мерки за идентифициране и отстраняване.

- Да продължи мониторингът на депата в съответствие с нормативните изисквания за недопускане на замърсяване на околната среда.

- Да се изготви единен регистър на информацията, във връзка с видовете и количествата на генерираните отпадъци и странични продукти, за да се стимулира прилагането на кръговата икономика на общинско ниво.

4. Почви и нарушени терени

Общината се характеризира с извънредно голяма пъстрота на почвената покривка. Смолниците и канелените горски са с най-широкото разпространение и важност за земеделието и строителството. Най-масовото увреждане на почвите в община Стара Загора се дължат на ерозия, замърсяване, запечатване, отъпкване, киселяване и засоляване.

Почвените ресурси на България, притежаващи като цяло висок потенциал от продуктивни, регулаторни и буферни функции, са подложени на естествена и антропогенна деградация, което влияе неблагоприятно на функционирането на естествени и изкуствени екосистеми.

Основните заплахи за нарушаване на функциите на почвите са дефинирани в Закона за почвите: ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване и свлачища. Като най-сериозна заплаха за

деградацията на почвите в България се определя ерозията, което произтича от природните дадености, начинът на земеползване, обработката на почвата, несъобразена с нейните специфични характеристики, технологията да отглеждане на земеделските култури, прилагане на необосновани сеитбообръщения. Около 85 % от почвите в страната са засегнати от процеси на ерозия, а около 30 % от тях са подложени на ветрова ерозия.

РИОСВ–Стара Загора осъществява контрол на териториите на области Стара Загора, Сливен и Ямбол с обща площ около 1 204 987 ха. Обхванати са 20 общини с 424 населени места. Разпределението на земите в контролирания регион е, както следва: • Земеделски територии – 699 108.7 ха, представени предимно от канелени горски, черноземни смолници, алувиално – ливадни и делувиялни почви. От тях 547 638.6 ха обработваеми, което съставлява 78.33 % от всички земеделски територии и 151 470.1 ха необработваеми земи.

Ерозия на почвите. Ерозията е процес, който механично уврежда почвите, като унищожава хумусния слой и води до намаляване на почвеното плодородие. През 2020 г. не са финансирани проекти против ерозията и не са известни такива, които да се изпълняват на контролираната от РИОСВ – Стара Загора територия. Дейностите по предотвратяване на почвената ерозия основно се финансират от Министерството на земеделието, храните и горите.

Засоляване и вкисляване на почвите. През 2020 г. е извършен и почвен мониторинг от Регионална лаборатория – Стара Загора за изпълнение на програмата за мониторинг на почвите от II ниво- функционални подсистеми „Контрол и опазване на почвите от засоляване” и „Контрол и опазване на почвите от вкисляване”. Взето е участие съвместно с РЛ-Стара Загора при пробонабиране от 14 пункта, които са част от НСПМ.

Нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвената повърхност (строителни, битови, промишлени и селскостопански отпадъци). През 2020 г. превантивния и текущ контрол по опазване, възстановяване и устойчиво ползване на почвите се извърши в няколко насоки: недопускане замърсяването на почвите и земите с производствени, строителни, битови и опасни и селскостопански отпадъци, инертни материали, скална маса и др. През изтеклата година е взето участие в проверки по Закона за управление на отпадъците по жалби за замърсени терени с отпадъци. Част от жалбите са препратени за решаване по компетентност до кметовете на общини . При констатирани замърсявания с отпадъци се издават предписания за почистването им. През годината при едно констатирано замърсяване със строителни отпадъци са извършени множество проверки с изпитване на почвени проби, като не е констатирано замърсяване на почвите. Замърсяването е почистено.

Кратка обобщена оценка за състоянието на почвите на територията на РИОСВ

Почвите са национално богатство, ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс, и поради това тяхното опазване е основен приоритет. От чистотата им до голяма степен зависи тяхното плодородие и влияние върху здравето на хората и животните.

В региона, контролиран от РИОСВ–Стара Загора са разположени едни от най–плодородните почви в страната. Задължение на всеки, който ги използва е да ги опазва от увреждане и замърсяване, като по този начин се гарантира ефективна защита на човешкото здраве и естествените почвени функции. В тази връзка дейности, които могат да се въведат и които биха довели до намаляване деградацията на земите и почвите са:

- ограничено използване на препарати за растителна защита и торове;
- реализиране на програми за екологично земеделие и животновъдство;
- ефективен контрол за ограничаване замърсяването на въздуха и водите и прилагане на интегрирана система за управление на отпадъците;
- технологично обновление в производствените процеси и др.

От ежегодно провеждания мониторинг на почвите може да се направи извода, че те не са замърсени с тежки метали, металоиди.

5. Защитени територии и биологично разнообразие

По ботанико-географското райониране на Бондев, територията на община Стара Загора попада в Европейска широколистна горска област, Македонско-Тракийска провинция, Горнотракийски окръг. Естествената растителност е класифицирана на екологична основа от Иван Ганчев. Общината е почти напълно стопански усвоена и зает от агрофитоценози и изкуствено залесени горки съобщества. Само на няколко места са запазени малки остатъчни гори. На места в заливните тераси на р. Банска-Сюютлийка-Сазлийка и Бедечка са запазени ограничени по размер влажни зони и заливни гори. Горите на територията на общината се управляват и стопанисват от Държавно лесничейство Стара Загора. Общата площ на Държавния горски фонд е 26 647,2 ха, от които 317,9 ха пасища в Средногорския и Равнинен геоморфоложки райони. Залесената площ е приблизително 90 % от общата. Територията на ДЛ —Стара Загора|| е разположена в Долния равнинно-

хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори и в долната част на Средния планински пояс на горите от бук и иглолистни, съответно от подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори, до подпояса на нископланинските гори от горун, бук и ела. На територията на общината се срещат повече от 90 вида лечебни растения.

В зоогеографско отношение, територията на община Стара Загора попада в Среднобългарски район и Подрайон на Горнотракийската низина. Основната част от фауната е топлолюбива. Тук са разпространени много средиземноморски, понтомедитерански, предноазиатски и степни форми. Евросибирските и европейските видове, които също са многочислени са навлезли в подрайона през планинските системи предимно от север и запад. Характерни за подрайона са множество топлолюбиви широко разпространени в Южна България земноводни, влечуги, птици и обитаващи откритите низини ровеци и други бозайници. Установени са 35 вида бозайници, 130 вида птици, 8 вида земноводни, 13 вида влечуги.

Сравнително добри са дивечовите запасите на заек, сърна, благороден елен и дива свиня. Значителни са възможностите за увеличаване запасите на колхидския фазан и яребицата.

На територията на общината е разположено ловното стопанство „Аязмото – Старозагорски минерални бани“, което заема площ от 5181 ха.

На територията на общината са разположени неголеми, но уникални пещери, които представляват спелеоложки и биологически интерес. Установено е богато разнообразие от пещерна фауна, както и наличие на фосилни и субфосилни бозайници и влечуги в пещерните седименти.

От края на 2010 г. в България се изпълняват Директивата за местообитанията /92/43/ЕИО/ и Директивата за птиците /79/409/ЕИО/ като се изгражда мрежата —Натура 2000. Мерките по Директивата за местообитанията покриват 30% от територията на страната, а тези по Директивата за птиците - 20,4% от територията на страната. Индексът на достатъчност е 94,3%.

Терените, попадащи в екологичната мрежа „Натура 2000 на територията на община Стара Загора са определени по Директивата за местообитанията /92/43/ЕИО/ и са три:

Сазлийка, код BG0000425 /обща площ 991,77 ха, Мартинка /обща площ 182,11 ха/, Чирпански възвишения, р. Омуровска /обща площ 532,31 ха/:

Категория: 33 по директивата за местообитанията. Местоположение:

1. Област: Стара Загора, Община: Гълъбово, Населено място: гр. Гълъбово, с. Обручище

2. Област: Стара Загора, Община: Раднево, Населено място: гр. Раднево, с. Бели бряг, с. Боздуганово, с. Българене, с. Диня, с. Знаменосец, с. Коларово, с. Любеново, с. Рисиманово, с. Сърнево, с. Тополяне

3. Област: Стара Загора, Община: Стара Загора, Населено място: с. Арнаутито, с. Бъдеще, с. Загоре, с. Калояновец, с. Памукчии, с. Петрово, с. Ракитница

4. Област: Хасково, Община: Симеоновград, Населено място: гр. Симеоновград, с. Калугерово, с. Навъсен, с. Пясъчево, с. Троян

Защитена зона „Река Сазлийка“, с идентификационен код BG0000425, е една от защитените зони по Директива 92/43/ЕЕС /за местообитанията/ от национална екологичната мрежа Натура 2000 в частта ѝ за защитените зони по чл.6, ал.1, т.1 и 2 от Закона за биологичното разнообразие. Общата ѝ площ е 991.77 ха. Защитената зона е тип В-защитена зона по Директива за природните местообитания.

Предмет и цели на защитена зона съгласно чл. 8, ал. 1, т.2 на ЗБР:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации;
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата;
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видовете, които са предмет на опазване.

Природни местообитания предмет на опазване в защитената зона

В стандартния формуляр на защитената зона в са включени 6 типа природни местообитания, попадащи в Приложение I на Директива 92/43 ЕИО, и предмет на опазване:

- 3260 Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitriche-Batrachion*;
- 3270 Реки с кални брегове с *Chenopodion rubri* и *Bidens* p.p.;
- 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс;

- 6510 Низинни сенокосни ливади 91E0* Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae)

- 91F0 Крайречни смесени гори от *Quercus robur*, *Ulmus laevis* и *Fraxinus excelsior* или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (Ulmenion minoris)

- 92A0 Крайречни галерии от *Salix alba* и *Populus alba*.

Целеви животински видове, предмет на опазване в защитената зона. Съгласно актуализирания стандартен формуляр на защитената зона (07.2015 г.) в границите ѝ предмет на защита са следните видове:

Бозайници /с вкл. прилепи/

1335 Лалугер (*Spermophilus citellus*)

2617 Мишевиден сънливец (*Myomimus roachi*)

1355 Видра (*Lutra lutra*)

2635 Пъстър пор (*Vormela peregusna*)

Земноводни и влечуги

1171 Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*)

1188 Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*)

1217 Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*)

1219 Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*)

1220 Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*)

5194 Пъстър смок (*Elaphe sauromates*)**

Риби

1134 Европейска горчивка (*Rhodeus sericeus amarus*)

1137 Маришка мряна (*Barbus plebejus*)

Безгръбначни

1032 Бисерна мида (*Unio crassus*)

4045 Ценагрион (*Coenagrion ornatum*)

1083 Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*)

„Река Мартинка“, код BG0000442:

Категория: 33 по директивата за местообитанията. Площ: 182.11 хектара.

Местоположение:

1. Област: Стара Загора, Община: Опан, Населено място: с. Бял извор

2. Област: Стара Загора, Община: Стара Загора, Населено място: с. Воденичарово, с. Самуилово.

3. Област: Стара Загора, Община: Чирпан, Населено място: с. Винарово, с. Димитриево, с. Малко Тръново.

4. Област: Хасково, Община: Димитровград, Населено място: с. Брод, с. Бряст, с. Голямо Асеново, с. Златополе, с. Радиено, с. Странско.

Цели на опазване:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации.
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видовете, които са предмет на опазване.

Предмет на опазване Видовете:

Бозайници

1335 Лалугер (*Spermophilus citellus*)

1355 Видра (*Lutra lutra*)

2635 Пъстър пор (*Vormela peregusna*)

Земноводни и влечуги

1171 Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*)

1188 Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*)

1217 Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*)

1219 Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*)

1220 Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*)

5194 Пъстър смок (*Elaphe sauromates*)

Риб

1134 Европейска горчивка (*Rhodeus sericeus amarus*)

1137 Маришка мряна (*Barbus plebejus*)

1146 Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*)

1149 Обикновен щипок (*Cobitis taenia*)

Безгръбначни

1032 Бисерна мида (*Unio crassus*)

4045 Ценагрион (*Coenagrion ornatum*)

1083 Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*)

1087 Алпийска розалиа (Rosalia alpina)

1088 Обикновен сечко (Cerambyx cerdo)

1089 Буков сечко (Morimus funereus)

„Чирпански възвишения“, код BG0000628:

Категория: 33 по директивата за местообитанията, Площ: 12321.42 хектара.

Местоположение:

1. Област: Стара Загора, Община: Братя Даскалови, Населено място: с. Братя Даскалови, с. Голям дол.

2. Област: Стара Загора, Община: Стара Загора, Населено място: с. Богомилово, с. Елхово, с. Кирилово, с. Лозен, с. Лясково, с. Малка Верея, с. Пряпорец, Ракитница, с. Яворово

3. Област: Стара Загора, Община: Чирпан, Населено място: с. Винарово, с. Изворово, с. Могилово, с. Рупките, с. Свобода, с. Спасово, с. Средно градище, с. Стоян-Заимово

Цели на опазване:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.

- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Предмет на опазване:

Природни местообитания

- 6210 * Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик

(Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи)

- 8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове

- 62A0 Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества

- 91AA * Източни гори от космат дъб

- 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори

- 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа

Бозайници

- Дългоух нощник - *Myotis bechsteini*
- Лалугер – *Spermophilus citellus*

Земноводни и влечуги

- Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*)
- Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*)
- Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*)
- Пъстър смок (*Elaphe sauromates*)

Растения

Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*)

„Река Омуровска“, код BG0000443: Площ: 532.31 хектара. ЗЗ по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

Местоположение:

1. Област: Пловдив, Община: Брезово, Населено място: с. Чехларе.
2. Област: Пловдив, Община: Първомай, Населено място: с. Градина.
3. Област: Стара Загора, Община: Братя Даскалови, Населено място: с. Братя Даскалови, с. Голям дол, с. Горно Белево, с. Горно ново село, с. Долно ново село, с. Малко Дряново, с. Малък дол, с. Марково, с. Медово, с. Найденово, с. Партизанин, с. Плодовитово, с. Славянин, с. Сърневец, с. Черна гора.

Цели на опазване:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Река Омуровска е естествена връзка на Чирпански възвишения с река Марица, която благоприятства свободната миграция и генетичен обмен на животните обект на опазване в двете зони.

За посочените територии се прилагат забрани и ограничения, съгласно европейското и българското законодателство, като европейски директиви свързани с биологичното разнообразие, ЗЗТ, ЗБР, заповеди за обявяване на защитени територии и защитени зони и др.

На територията на община Стара Загора са обявени следните защитени природни обекти:

Природна забележителност — Казането - обявена със заповед № 3039/03.10.1974 година на МГГП, с обща залесена площ 1,0 ха. Интересно скално образувание в землището на с. Казанка. Намира се в ляво от шосето /до реката/ за с. Казанка, на около 2 км преди селото. Има поставена указателна табела с кратка историческа справка.

Природна забележителност —Змейова дупка - обявена със заповед № 3039/03.10.1974 година на МГГП, с обща залесена площ 1,0 ха. Система от пещери в землището на с. Змейово. Намира се непосредствено над кариерата при с. Змейово. - природна забележителност —Кратера на вулкана| - обявена със заповед № 3039/03.10.1974 година на МГГП, с обща залесена площ 1,0 ха.

Скално образувание от вулканичен произход в землището на с. Змейово.

Природна забележителност — Милкини скали - обявена със заповед № 3039/03.10.1974 година на МГГП, с обща незалесена площ 1,0 ха. Интересно скално образувание и гнездово находище на скален орел в землището на с. Колена. Други две природни забележителности /вековни дървета/ са разположени в град Стара Загора:

- Дъбът на Гео Милев в двора на къщата на поета и
- Старият чинар в границите на парк „Бедечка“.

Препоръки

- Община Стара Загора да възложи изготвяне на планове за управление на защитени територии, с които припокрива площ, с което ще осигури регламентиране на действията по опазването на природата и устойчивото ползване на възобновяемите ресурси в тях;
- Провеждане на информационни кампании с цел запознаване на населението в общината с биологичното разнообразие на нейната територия, както и с неговия природозащитен и законов статут и начините за опазването му;
- Проучване на биоразнообразието на територията на общината извън защитени територии и зони, като внимание се обърне на биологичното разнообразие в агроценозите и в урбанизираните територии. Данните да бъдат систематизирани и публично достъпни;

5.1. Лечебни растения.

Важна част от биоразнообразието и особена категория от флората на община Стара Загора са лечебните растения.

България е единствената страна в ЕС, която има специализиран Закон за лечебните растения и две свързани с него наредби. Според изискванията на чл.50, т.3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР) за опазване и устойчиво ползване на лечебните растения към общинската програма за опазване на околната среда се разработва специален раздел "Лечебни растения", което е задължение на кмета на общината.

Разделът „Лечебни растения“ към ОПООС на община Стара Загора е разработен на основание чл.50, т.3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР) и чл.79, ал.1 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС). Спазени са изискванията на действащото в момента законодателство по отношение на биоразнообразието и лечебните растения, в т.ч. и изискванията на чл. 55 от ЗЛР относно съдържанието на раздела.

Целта на раздел „Лечебни растения“ е да осигури опазване на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси на територията на община Стара Загора, като планира ползването, така че то да бъде екологосъобразно и устойчиво.

Съгласно националното законодателство, Кметът на общината ръководи изпълнителната дейност на общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения, като: организира изпълнението на дейностите по отношение на лечебните растения, включени в общинската програма за опазване на околната среда; издава разрешителни за ползване на лечебните растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост; издава удостоверения за билките от култивираните лечебни растения и предоставя на министъра на околната среда и водите информация за нуждите на мониторинга и кадастъра на лечебните растения за териториите, намиращи се под негова юрисдикция.

Община Стара Загора, съвместно с РДГ - Стара Загора, РИОСВ – Стара Загора и други обществени организации трябва да организира контрола за опазване и устойчиво ползване на лечебните растения. Естествените им находища трябва да се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фонд със сегашна или бъдеща ценност. Опазването включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации от лечебни растения

„Ресурси от лечебни растения" е съвкупността от лечебни растения, разгледани като природен продукт, използван от хората за задоволяване на сегашни или потенциални техни нужди“.

Лечебните растения участват в състава на дървесни, храстови и тревни съобщества, като в някои от тях доминират, заемат обширни територии и придават облика на растителността. Други имат много ограничено разпространение, единични находища и са с природозащитна значимост. Лечебните растения формират и участват в местообитания с консервационна значимост, включени в мрежата Натура 2000.

Като част от биоразнообразието на страната, лечебните растения са подложени на редица заплахи: влошаване, фрагментация и загуба на местообитания; прекомерно използване и неспазване на правилата за опазване на находищата и видовете; замърсяване на въздуха, водата и почвата; ниската численост и ниска плътност на индивидите в някои популации; климатични промени и др.

Законът за лечебните растения (обн., ДВ, бр. 29/ 2000 г.) е специализиран ресурсологичен закон, който регламентира дейностите по опазване и ползване на лечебните растения, задълженията на физическите и юридическите лица и на органите на държавната и местната власт.

Основната цел на закона е осигуряване на условия за дългосрочно устойчиво ползване на лечебните растения на територията на страната. Към него има списък със 739 вида лечебни растения.

Законът допуска два вида ползване – за лична употреба и за стопански нужди. Под **лични нужди** се разбира количества билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един

ден, както следва:

- а) корени, коренища, луковици или грудки – до 1 кг;
- б) стръкове – до 2 кг;
- в) листа – до 1 кг;
- г) кори – до 0,5 кг;
- д) цветове – до 0,5 кг;
- е) семена – до 0,1 кг;
- ж) плодове – до 10 кг;
- з) пъпки – до 0,5 кг;
- и) талус – до 1 кг.

Събирането за стопански цели е събирането на билки в големи количества за търговски цели или преработка. Събирането за стопански цели се извършва от физически и/или юридически (билкозаготвители) лица, след издаване на разрешително и заплащане на такса за ползване, преди да започне събирането на съответните билки. В билкозаготвителните пунктове се изкупуват само билки, за които е издадено разрешително по чл. 21, ал. 2 от Закона за лечебните растения, когато билките са събрани от диворастящи лечебни растения. Разрешителните придружават събраните количества билки в пунктовете.

Разрешителните се издават от органите на изпълнителната власт, които управляват съответните територии. Разрешителното за ползване на територията на общината се издава от кмета на общината на община Стара Загора, на физическо лице, което събира билки за продажба или за първична обработка или генетичен материал от лечебни растения и определя:

- 1) вида на ползването;
- 2) разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части;
- 3) района или конкретното находище;
- 4) начина на ползване;
- 5) задължения на ползвателя.

При издаването на разрешителни на територията на Община Стара Загора се осъществява контрол по отношение на:

- Уведомяване на РИОСВ Стара Загора за организирани билкозаготвителни пунктове и складове за билки до започване на дейността в тях от съответния билкозаготвител;
- Водене на книга за изкупените, реализираните и наличните количества билки, регистрирана в РИОСВ Стара Загора;
- Периодични проверки на наличните или намиращите се в процес на първична обработка билки и на необходимата документация;
- Спазване на законоустановения срок (до 20 януари) за представяне в РИОСВ Стара Загора на обобщена информация за изкупените, обработените и реализираните през предходната година билки, както и за складовите наличности;
- Водене на регистър на издадените разрешителни за ползване на лечебни растения на територията;
- Изпълнение задълженията на всеки ползвател на лечебни растения след приключване и по време на ползването им;

- Отнемане на разрешителното за ползване със заповед на кмета на общината, при настъпило увреждане или унищожаване на находищата на лечебни растения в резултат от дейността на титуляра на разрешителното за ползване.

Таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти – общинска собственост, се определят от общински съвет в размер не по-голям от размера на таксите за ползване на лечебни растения от земите включени в Държавния фонд. Към момента има приета от Общински съвет „Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на Община Стара Загора“ В наредбата са определени такси за ползването на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти – общинска собственост, които се заплащат съгласно приложена тарифа.

„Природозащитно значими“ или „консервационно значими“ видове са видовете диворастящи растения, които са уязвими или под заплаха от изчезване и се нуждаят по една или друга причина от мерки за защита. Според степента на застрашеност на видовете в определен географски обхват се създават локални, национални и т.н. Червени списъци.

Консервационно значимите видове лечебни растения в България са няколко десетки. Те оформят различни групи в зависимост от: степента им на застрашеност; нормативната рамка за защита, нивото на заплаха – национално, европейско и глобално; разрешената степен на ползване и т.н.

Необходимо е винаги да се има предвид, че и широко разпространени видове лечебни растения, при неправилно събиране и/или изчерпване на находищата до край, могат бързо да намалееят, да станат редки или уязвими и да се окажат в риск от унищожаване. Затова е важно да се опазват и ползват правилно, така че находищата да имат възможност да продължат да съществуват през следващите години и да се възобновяват.

Ползването на лечебните растения трябва да бъде съобразено с разпоредбите на действащото в страната национално и европейско законодателство.

„Стопански значими“ видове лечебни растения

Тези видове имат много добри запаси в природата или се култивират, което позволява събиране на големи количества. Това са: липа, коприва, жълт кантарион, глог, мента, маточина, лавандула, лайка, диланка, шипка, трънка, къпина, малина, хвойна и др.

Лечебните растения в региона на Община Стара Загора, се срещат изключително около пътните артерии, синуриите на поземлените имоти, пасища и мери, запустели и необработени участъци, в горския фонд (ДФ), Общински горски фонд (ОГФ) или в частните горски парцели, както и в прилежащите селищни системи около дворовете.

Биологически неоправданата експлоатация на лечебните растения, вследствие на тяхното неправилно събиране, е една от негативните страни на антропогенния фактор. Това от своя страна води до влошаване състоянията на техните естествени местообитания и находища.

На основание чл.10, ал.1, 2 и 3 от Закона за лечебните растения ежегодно със Заповед на Министъра на околната среда и водите се определят допустимите за събиране количества билки (в килограми сухо тегло) от естествените находища, извън територията на националните паркове на следните видове лечебни растения:

Божур червен (*Paeonia peregrina* Mill.)
Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill.)
Иглика лечебна (*Primula veris* L.)
Катраника, пелин бял (*Artemisia alba* Turra)
Лазаркиня, Еньовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.)
Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.)
Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.)
Решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia* All.)
Тлъстига лютивa, жълто прозориче (*Sedum acre* L.)
Кисел трън обикновен (*Berberis vulgaris* L.)
Шапиче (*Alchemilla vulgaris* complex)

Не се разрешава събирането на тези билки извън определените райони, както и в количества, по големи от определените квоти.

Съгласно приложението към заповедта, за територията на област Стара Загора, има ограничителни квоти.

Божур червен (*Paeonia peregrina* Mill.) ----- 250/80 (кг. цвят/ грудка)
Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill.) ----- 50 кг.
Иглика лечебна (*Primula veris* L.) - -----200 / 50 (кг. цвят/ грудка)
Катраника, пелин бял (*Artemisia alba* Turra) няма ограничение
Лазаркиня, Еньовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.) -----200 кг.
Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.) -----300/ 200 (кг. цвят/ грудка)
Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.) ----- 450 / 150 (кг. цвят/ грудка)
Решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia* All.) - -----150 кг.
Тлъстига лютивa, жълто прозориче (*Sedum acre* L.) -----50 кг.
Кисел трън обикновен (*Berberis vulgaris* L) - -----200 / 20 (кг. цвят/ грудка)

Шапиче (*Alchemilla vulgaris complex*) -----100 кг.

Заплахите за видовете със стопанско значение вкл. и консервационнозначимите от тях, зависят от начина на трайно ползване на общинските имоти, в които са най-важните им находища, от особеностите на растежа и развитие на всеки вид, от стопанския интерес към съответните терени, в които има находища на даден вид и др. фактори.

За видовете, които се срещат в земеделски земи, които по начин на трайно ползване са най-общо „пасища, мери” или „ливади”, основните заплахи са:

- промени в начина на трайно ползване в обработваеми земи – ниви, трайни насаждения, зеленчукови градини и свързаното с тези дейности разораване. При такива дейности напълно се унищожават находищата на лечебните видове растения.

- влошаване на качеството на местообитанията напр. на пасища и ливади. Причини за това могат да бъдат прекомерно изпасване от домашни животни, неправилни срокове на косене, обрастване с дървета и храсти при неподдържането им и др. В тези случаи настъпва по-бързо или по-бавно намаляване на популациите на лечебните видове и постепенното им изчезване от тези местообитания.

- Като обща заплаха за всички лечебни видове и неправилната им експлоатация вкл. свръхексплоатация на ресурсите им. Заради това е много важно да се определи колкото се може по-точно възможните норми за експлоатация в резултат на обективна ресурсна оценка.

Мерки за опазване,

- Дейности по поддържане и управление на пасища и ливади, като определяне на правилната пасищна натовареност и контрол, правилни срокове за косене на ливадите, почистване на дървесна и храстова растителност и др.

- . Екологосъобразно земеделие и животновъдство.

- Екологосъобразно стопанисване на горите, така че да не се променя драстично тяхната екологична структура и оттам условията за различните видове лечебни растения.

- Дейности по опазване и възстановяване на ресурсите на лечебни видове.

6. Шум

Като екологичен фактор, шумът винаги присъства в жизнената среда на човека. Законът за защита от шума в околната среда (ЗЗШОС) предвижда опазването на околната среда от шум да се постига чрез разработване и прилагане на мерки за избягване, предотвратяване или намаляване на шума.

На територията на общината се извършва дългогодишен мониторинг на нивата на шум от компетентните органи. Дейността на РИОСВ-Стара Загора обхваща контрола, организацията на измерването, оценката и управлението на шума, излъчван в околната среда от промишлени инсталации и съоръжения. През 2020 г., съгласно графика за извършване на контролни измервания на нивата на шум излъчван от промишлени източници, са проверени 4 обекта по утвърдена от МОСВ методика за определяне на общата звукова мощност, излъчвана в околната среда от промишлени предприятия и определяне нивото на шума в мястото на въздействие. Контролирани са обекти, намиращи се в промишлени зони, жилищни зони и в близост до жилищни зони. Под засилен контрол са именно тези, които се намират в близост до жилищни зони, с цел да се предотврати дискомфорта през различните части от денонощието и вредните ефекти от шума върху здравето на населението. Основната цел е ограничаването и намаляването на вредното въздействие на шума, излъчван в околната среда, с цел подобряване качеството на живот на населението. Контролните измервания на нивата на шум са извършени съвместно от експерт на РИОСВ - Стара Загора и Регионална лаборатория Стара Загора към ИАОС.

Контролират се обекти, намиращи се в промишлени зони, жилищни зони и в близост до жилищни зони. Основната цел е ограничаването и намаляването на вредното въздействие на шума, излъчван в околната среда, с цел подобряване качеството на живот на населението.

Препоръки

- Обектите с по-строги нормативни изисквания по отношение на шума (зони за отдых, за лечебни, учебни, детски, научно- изследователски заведения) следва и занапред да бъдат предмет на специално внимание.
- От съществено значение е провеждането на текущ мониторинг, контрол и оценка на ефективността на изпълнените мерки.
- Необходим е засилен контрол и по-добра координация от страна на община Стара Загора с другите ведомства (РЗИ, МВР, РИОСВ) по отношение на допусканите нарушения, причиняващи акустичен дискомфорт в околната среда, от страна на търговски обекти

(нощни барове и клубове, заведения, разположени на открито, ползващи озвучителни уредби и др.).

- Към проектите на дискотеките, да се изисква отделна, професионално изготвена акустична част за звукоизолация на ограждащите стени и елементите им (врати, прозорци) за предотвратяване на шумово и вибрационно въздействие върху близки жилищни сгради. По-строг контрол е необходим и по отношение на битовия шум.

- При обособяване на нови терени за различна производствено – складова дейност се въвеждат нови източници на шум в околната среда, при което трябва да се вземат под внимание нормативните изисквания за шум за разположени в близост територии с нормиран шумов режим.

- При разработване на ПУП на обекти за отдых и рекреация (особено чувствителни по отношение на шумово въздействие) трябва да се обръща внимание, освен на външните и на собствените (вътрешни) източници на шум – спортни площадки, развлекателни атракциони, паркинги, заведения с озвучителни уредби и други, за да се гарантира благоприятна акустична среда на териториите им.

- При извършване на строителни работи по изграждане на нови обекти, да се използва съвременна строителна и транспортна техника, в съответствие с изискванията на *Наредба за съществените изисквания и оценяване съответствието на машини и съоръжения, които работят на открито, по отношение на шума, излъчван от тях във въздуха* (Обн. ДВ. бр.11 от 10 Февруари 2004г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.87 от 31 Октомври 2017 г.). При необходимост, да се поставят временни шумозащитни екрани /ШЗЕ/, за защита на близки до строителната площадка жилищни територии, особено при наложителна работа през вечерния и нощния период.

- При предвиждане на растителна шумозащита, трябва да се има предвид, че забележимо намаляване на шумовото ниво е възможно само при плътна растителна маса, с достатъчна ширина на засаждането, с многоетажна структура (храсти под короните на дърветата). От голямо значение е видовият състав на насажденията. Конкретна информация се съдържа в проведеното в Лесотехнически университет (1995 г.) първо в страната задълбочено изследване на ролята на растителността за намаляване на шума в населените места. Установени са акустичните качества на растителни бариери, в зависимост от видовия състав и конфигурацията им.

- Общи препоръки при изпълнение на шумозащитни съоръжения (ШЗЕ) за защита от транспортен шум:

- Изграждането на ШЗЕ да става само след изготвяне и утвърждаване на самостоятелен проект с акустична и конструктивна части.

- При изпълнение на ШЗЕ стриктно да се спазват определените в проекта размери на съоръжението, осигуряващи необходимата акустична ефективност.

- Да не се допуска нарушаване на целостта на ШЗЕ чрез отвори, fugи и други подобни, за да не се компрометира акустичната му ефективност.

- Да не се пренебрегват специфични конфигурации на ШЗЕ, при пътни отклонения или пътни връзки (например закривяване на екрана покрай пътното платно). При възникнала необходимост от специфични промени (например прекъсване на екрана или отвори за достъп до определени обекти), те да се съгласуват с авторите на проекта.

- Да не се прилагат произволни, несертифицирани акустични елементи. При избор на акустичния елемент, задължително да се изисква от фирмата – производител Сертификат за съответствие на акустичните и неакустичните му характеристики с БДС EN 14388, 2006 г.

7. Зелени площи в населените места

Освен, че зелените площи са основния ресурс за ежедневен отдых и рекреация на населението, зелената система на град Стара Загора е емблематична. Приоритет е както обновяването на зелените площи, включително провеждането на озеленителни мероприятия и обособяването на места за отдых и престой, но и поддържането на зелени коридори между отделните паркове и градини. Стара Загора е „зелен“ град. Населението традиционно участва в създаването на парковете през годините и се гордее със своите зелени алеи и паркове. Парк Аязмото е безспорния символ на зелената градска система. Зеленият коридор по ул. „М. М. Кусев“ го свързва с Градската градина в самото сърце на Стара Загора. Аязмото е любимо място за отдых на открито и предлага удобства за рекреация на жителите на Стара Загора от всички възрасти. Най-голямата ценност на парка обаче е, че той допринася много за отдадеността на старозогорци към любимия град. Парк Аязмото е едновременно елемент от ежедневието на хората и високо ценен символ на родното място. Паркът е едно от забележителните места на града и допринася много за добрия му имидж.

Зоопаркът на Стара Загора е създаден на 26 април 1957 година. Разположен е в живописна местност на територията на парк „Аязмото“. Заема площ от 70 дка. Зоопаркът е публична общинска собственост и е на общинска издръжка. В него се отглеждат около 400

екземпляра от приблизително 80 вида бозайници, птици и земноводни. Могат да се видят животни от почти всички континенти.

Парк „Бедечка“.

Паркът заема площ от 1060 дка, залесен е от 1958г. В него се намира "Старият чинар", на възраст около 500г, обявен за природна забележителност. През парка протича река Бедечка. В парка се намира и изкуственото езеро "Загорка", кръстено е на намиращата се в непосредствена близост пивоварна Загорка.

Парк „Зелен лин“.

„Зелен клин“ всъщност е малък рог-триъгълник в долния ляв край на значително по-просторния парк "Бедечка" – традиционно място за отмора на старозагорци.

Парк „Тракия“.

Паркът заема площ от 11 дка. Залесен и изграден е през периода 1953 – 1972 г.

Създаден през 1959 година, паркът „Александър Стамболийски“ е още едно кътче за отмора и приятна разходка. Сред жителите на града той по-често е наричан „Алана“ или „Житния алан“. Наименованието идва от историята на парка, където преди се е извършвала търговията с жито.

Централната градина на Стара Загора.

Парк 5-и октомври е разположен в самото сърце на града в непосредствена близост до театъра и операта. Възстановена от опожарения град, сега градината радва граждани и гости на града, като разказва и за богатата история на Стара Загора.

Парк „Йордан Капсамунов“ отдава почит на един от най-видните граждани на Стара Загора. В парка се намира и езеро, в което целогодишно могат да се видят патици.

Парк Станционна градина. Градината е създадена и начално облагородявана през периода 1898 – 1912 г., за да придобие в основни линии приятната визия и атмосфера, на която се радваме и до днес.

От гледна точка на екологичните показатели по ОУП, ситуацията в крайградските паркове е добра, тъй като те обединяват голяма площ от общината. Поради липсата обаче на централизирано планиране и управление, идеята за тях е на концептуално ниво, а и възможните нива на социално обслужване са занижени. При анализът на компонентите на крайградските паркове и състоянието им се отбелязва нисък процент на реализиране на новопредложените от ОУП нови тематични обекти и стратегии. Парковете в границите на

общината съществуват без специализирана структура, която да отговаря за тяхното устойчиво социално-икономическо бъдеще.

Проблемите за зелената система на общината основно са свързани с влошаване на санитарно-хигиенните качества на ландшафта и по-специално на някои елементи на ландшафтни компоненти - промени в микроклимата, водно-физичните свойства на почвата, шумовото замърсяване, замърсяването на въздуха и др. Това оказва пряко влияние върху фитосанитарното състояние на растителността, а от там и върху естетическите качества на градския ландшафт и неговото визуално възприемане.

Сериозен е проблемът с недостатъчните площи при засаждане в настилка на единични дървета покрай улици и булеварди. Проблемите са свързани с недостатъчно място за развитие на кореновата система; „прегриване“ през горещите месеци поради нагряването на тъмните асфалтови настилки в непосредствена близост; влошаване на почвените условия поради третиране на пътищата с препарати против замръзване; неправилни резитби и други.

Като проблем може да се отбележи и липсата на достъп до актуални данни за всички публични пространства - видове растителност, състояние. Дигитализирането на базата данни на Зелената - система би било от голяма полза за бъдеща експертна дейност, планиране и опазване на зелената система на община Стара Загора.

Препоръки

- Да се актуализира и допълни електронната система - регистър на различните видове зелени площи, попадащи в ОУП на община Стара Загора, както и да се прецизират площите им.
- Необходимост от Регистър на зелените площи и регистър на картотекираната растителност.
- Да се направи цялостна и единна оценка на видовете дълготрайна растителност и нейното състояние;
- Да се извършва мониторинг на състоянието на растителността в междублоковите и вътрешнокварталните пространства.
- Тематичните паркове на Стара Загора са от стратегическо значение за общината. Необходимо е създаване на центрове за управление и информация, както и да се работи с населението и различни организации с цел популяризирането на обектите за отдих и събиране на нови и креативни решения.
- Планиране и изграждане на нови паркове за широко обществено ползване.

8. Радиационна обстановка и влияние от нейонизиращи лъчения

Националната инфраструктура за осигуряване на *радиационна защита* е създадена и се поддържа в съответствие с Европейското законодателство и препоръките в тази област на Международната агенция за атомна енергия и Международната комисия по радиационна защита.

Дейностите в обектите с източници на йонизиращи лъчения (ИЙЛ) се извършват въз основа на утвърдени писмени процедури, съобразно издадените от Агенцията за ядрено регулиране лицензии и разрешения, с което са определени изискванията и условията за поддържане на високо ниво на безопасност. В обектите с ИЙЛ се поддържа вътрешна организация за своевременно изпълнение и контрол по отчитане на условията от лицензиите и разрешенията.

Резултатите от радиационния мониторинг на околната среда доказват, че естественият радиационен фон в страната не е повлиян от експлоатацията на ядрените съоръжения и обектите с ИЙЛ. При изпълнение на дейностите не са констатирани недопустими въздействия върху промишлената площадка и околната среда.

Индивидуалните и колективните дози от професионално облъчване се поддържат толкова ниски, колкото е разумно постижимо в съответствие с принципа ALARA („As Low As Reasonably Achievable“). Дозовото натоварване на персонала е поддържано на равнище под дозовите предели за професионално облъчване и не е регистрирано превишаване на годишната граница на дозата. Средната годишна индивидуална ефективна доза от облъчването на българското население, дължащо се на естествени източници, е около 2,3 mSv (сумарно външно и вътрешно фоново облъчване). Надфоновото облъчване на българското население от техногенни източници е по-малко от 1% от облъчването, дължащо се на естествения радиационен фон. Мониторингът и контролът на нивата на радиационния фон са от съществено значение за опазване здравето на хората.

С цел създаване на необходимите условия за осъществяване на ефективен, систематичен и качествен контрол на нейонизиращите лъчения и на обектите, източници на нейонизиращи лъчения, на РЗИ – Стара Загора е предоставен от Министерството на здравеопазването мобилен уред за измерване на електромагнитни полета. Съгласно Указание на Министерството на здравеопазването за дейността на РЗИ през 2019 г., Дирекция „Обществено здраве“, отдел „Държавен здравен контрол“ и Дирекция „Лабораторни изследвания“ при РЗИ – Стара Загора, извършиха мониторинг на електромагнитните полета

около базови станции за мобилна комуникация в райони на детски, учебни и лечебни заведения, както и в райони с голяма концентрация на население и жилищни сгради, каквато е централната градска част на територията на гр. Стара Загора.

От представените резултати от измервания на електромагнитно поле в околността на базовите станции за мобилна комуникация на територията на община Стара Загора, община Казанлък и община Раднево, оценени за съответствие с действащите норми и изисквания се вижда, че няма стойности, превишаващи граничната стойност за плътност на мощност от $10 \mu\text{W}/\text{cm}^2$. Всички отчетени стойности са по-ниски от хигиенните норми за население, регламентирани в Наредба № 9, обн., ДВ, бр. 35/1991г. Към настоящия момент съществуват големи разлики между граничните стойности за електромагнитно поле, приети и препоръчвани от различни страни и организации. Хигиенната норма приета за България достатъчно защитаваща човека, като е по-ниска от тези, предложени от ICNIRP (Международна комисия за предпазване от нейонизиращи лъчения) и други европейски и световни организации.

Трафопостовите в жилищните сгради създават магнитно поле при определен тип на монтаж – приземен или пристроен тип трансформатор, като магнитната индукция е в границите на Европейската препоръка 1999/519/ЕК, която у нас все още не е в сила.

По отношение на облъчването на населението с изкуствени източници на оптично лъчение, основният проблем са козметичните центрове и тези за придобиване на тен, които създават сериозен риск за възникване на различни видове рак на кожата и за част от които не се спазват изискванията на нормативната база, а за други все още няма съответни нормативни изисквания за ползване.

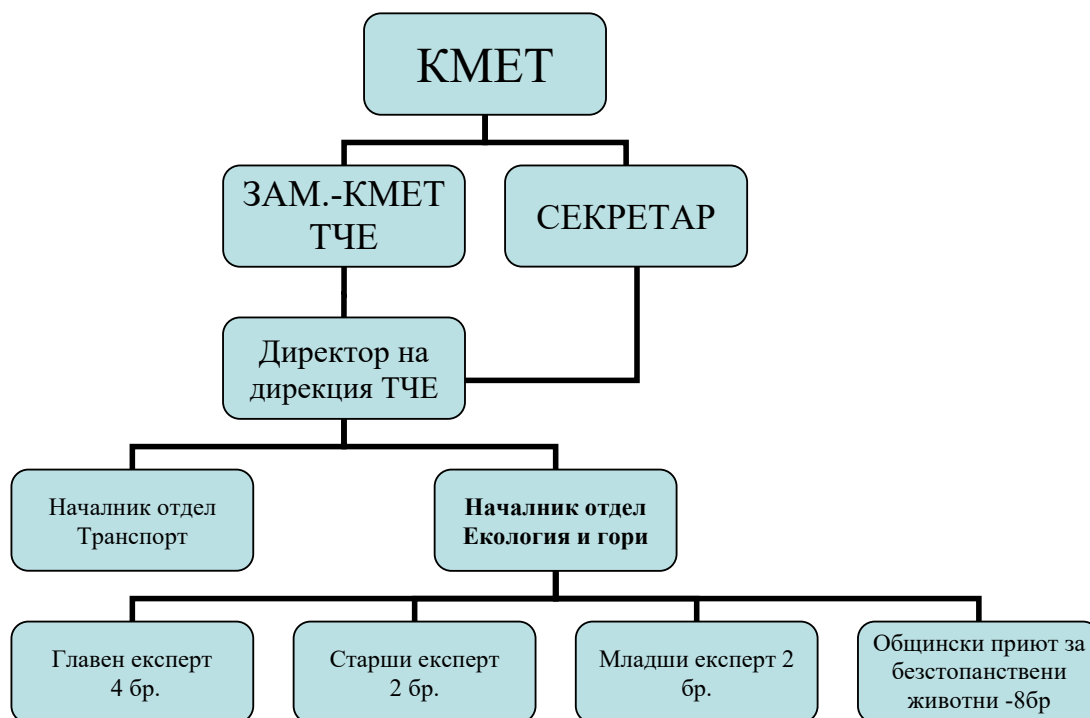
УПРАВЛЕНСКА СТРУКТУРА НА ОБЩИНА СТАРА ЗАГОРА В КОНТЕКСТА НА ВЪПРОСИТЕ ПО ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Съгласно *Закона за местното самоуправление и местната администрация* /ЗМСМА/ община Стара Загора е административно-териториална единица, която има и статут на област.

Община Стара Загора е юридическо лице със своя собственост (публична и частна) и свой бюджет. Орган на изпълнителната власт в Общината е нейният кмет, а орган на

местното самоуправление е Общинският съвет. Към общински съвет е сформирана Постоянна комисия по земеделие, гори, екология и развитие на селата.

Общинската администрация е структурирана по функционални и отраслови управления и отдели, ръководени по направления от избрани от общински съвет по предложение на кмета заместник-кметове. Звената с предмет на дейност въпроси, свързани с опазването на околната среда в общинската администрация са:

Дирекция „Транспорт, чистота и екология“ със обособен отдел „Екология и гори“. От направения подробен анализ на управленската структура на Общината в контекста на въпросите по опазване на околната среда могат да се направят следните заключения:

- Броят на служителите в звената от Направление „Екология и гори“ е задоволителен за изпълнение на възложените функции. Не се наблюдават проблеми, свързани с текучество или затруднения при набиране на персонал.
- Квалификацията на служителите е много добра. Общината разполага с достатъчен брой служители с висока професионална квалификация, които осигуряват екологосъобразното управление на околната среда.
- Община Стара Загора има добре разработена нормативна база в областта на околната среда.

За оптималното изпълнение на своите задачи в разглежданата област, Община Стара Загора си сътрудничи със съседни общини, регионални органи на централни ведомства от

компетенциите, на които са въпроси по опазване на околната среда, бизнеса и НПО. Обменът на документи с други административни органи, юридическите лица и общинските предприятия се осъществява по електронен път чрез Системата за електронен обмен на съобщения.

За реализацията на комуникационните и други цели, заложи в проектите, Община Стара Загора си партнира с различни организации, включително представители на бизнеса. Общината разполага с добре структурирана система за информиране на обществеността, с ясно идентифицирани целеви групи. За информиране на обществеността общината използва разнообразни подходи и механизми – профили в социалните мрежи, интернет адрес, публични информационни табла за предоставяне на информация на обществеността в реално време за качеството на атмосферния въздух, целеви кампании, работа с медии, разпространение на информационни материали и други.

Община Стара Загора има изградена система за наблюдение и контрол на качеството на околната среда, включително:

- Качеството на атмосферния въздух - автоматични пунктове, включени в Националната система за мониторинг на околната среда на МОСВ;

Препоръки

- Необходимо е полагане на съвместни усилия и сътрудничество между община Стара Загора и съседните ѝ общини за справяне с някои проблеми, като подобряване КАВ, овладяване популацията на безстопанствените кучета и др.

- Необходим е засилен контрол и по-добра координация от страна на община Стара Загора с другите ведомства (РЗИ, МВР, РИОСВ и др.) по отношение на допусканията нарушения.

- Провеждане на информационни кампании и повишаване на знанията и ангажираността на обществото по въпросите за опазване на околната среда.

- Информация за отпадъците. Като се има предвид значението и обхвата на този вид общински услуги, препоръчително е община Стара Загора да организира специална секция за отпадъците на интернет страницата на Общината (портал за отпадъци)

УСЛУГИ, ПРЕДОСТАВЯНИ ОТ ОБЩИНАТА И НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА, СВЪРЗАНИ С ОПАЗВАНЕ ПА ОКОЛНАТА СРЕДА

Услуги предоставяни от Общината и на територията на общината, свързани с опазване на околната среда, са:

Третиране на отпадъците. Дейностите, свързани с третиране на отпадъците. В резултат на внедрената цялостна „Интегрирана система от инсталации и съоръжения за рециклиране, третиране и оползотворяване на отпадъците”, депонирането на битовите отпадъци в община Стара Загора намалява.

Водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчните води. Като дружество-концесионер, Водоснабдяване и канализация ЕООД град Стара Загора осигурява тези услуги на територията на общината. Дружеството е с предмет на дейност: водоснабдяване, канализация, пречистване на битови и отпадни води, услуги на граждани и фирми, търговска дейност, проучване, проектиране, изграждане, поддържане и управление и контрол при изграждане на водоснабдителни, канализационни и пречиствателни системи.

Водоснабдяване и канализация ЕООД град Стара Загора осигурява питейно водоснабдяване, отвеждането и пречистването на отпадни води на селищата в Старозагорска област. Дружеството поддържа и експлоатира водоснабдителните системи на 202 населени места с население 370 962 жители /99.65% от населението/

Производствените процеси в основните му дейности са в значителна степен автоматизирани чрез внедрена телесигнализация и диспечеризация. Дружеството подава вода на 5 780 промишлени и обществени абонати и 185 000 абоната от населението.

Озеленяване в населените места.

В *Наредба за изграждане, поддържане и опазване на зелената система на Община Стара Загора* е записано, че общината третира: планирането, изграждането, устойчивото поддържане, опазването и развитието на зелената система. Определени са начините за осигуряване на необходимите средства за поддържане на оптимални жизнени условия на декоративната растителност. Планирането на зелената система се извършва с Общ устройствен план (ОУП) и ПУП. Отношението на компетентните органи относно т.нар. компенсаторно озеленяване в Стара Загора е чрез предписани размерът, видовият състав и мястото му.

Общината подкрепя и стимулира проекти за озеленяване и изграждане, подмяна или естетизация на елементите на парковото обзавеждане в зелените площи общинска собственост.

Чистота в населените места. Поддържането и опазването на чистотата на територията на община Стара Загора се извършва съгласно *Наредба за управление на отпадъците и за опазване на чистотата на територията на Община Стара Загора*.

Община Стара Загора предоставя и други услуги, свързани с опазване на околната среда на своята територия във връзка с изпълнението на проекти, инициативи и други.

Препоръки

- Да се повиши информираността на населението за превантивните мерки за намаляване на количествата на генерираните отпадъци.
- Да се разработят програми и да се прилагат добри практики за минимизиране на отпадъците от храни.
- Изграждане или реконструкция на канализационните системи в някои населени места.
- Изграждане на малки пречиствателни станции в по-големите села на общината, съгласно ОУП на общината.
- Намаляване на течовете от канализационната мрежа и подобряване ефективността на отвеждане на отпадъчните води.
- Намаляване загубите по водопроводната мрежа.
- Провеждане на кампании за разумно използване на питейната вода.
- До 2020 г. всяка страна-членка на ЕС следва да включи в системите си за отчет и докладване екосистемните услуги. В изпълнение на тези ангажменти община Стара Загора следва да картира и остойности екосистемните услуги и да ги интегрира в отчетите си.

ФИНАНСОВ АНАЛИЗ НА ОБЩИНА СТАРА ЗАГОРА

Дейностите по опазване на околната среда и управление на отпадъците се организират и осъществяват от Общинска администрация – Стара Загора и назначените за целта служители. Разходите за тези функции в общинския бюджет се покриват предимно от приходите от такса „битови отпадъци“ и други собствени приходи на Общината.

Необходимостта от изграждането на нови допълнителни съоръжения и инсталации за третиране на отпадъците и осъществяване на дейности, свързани с предотвратяване на последиците от климатичните промени, бедствия, аварии и катастрофи, пряко свързани с опазването на природата и околната среда ще постави остро въпроса за тяхното финансиране.

Средствата от общинския бюджет се събират ежегодно от такса битови отпадъци и се разходва, съгласно приета План - сметка за приходите и разходите за извършване на услугите по третиране на отпадъци, както и поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на територията на Община Стара Загора.

Таксата за битови отпадъци се определя като промил върху данъчната оценка на недвижимите имоти на физическите лица и промил върху по-високата стойност между

данъчната оценка и отчетната стойност на недвижимите имоти на юридическите лица по смисъла на чл.21 от ЗМДТ.

Предвид чувствителността на населението към увеличаването на размера на такса „битови отпадъци“, Община Стара Загора трябва да търси и допълнителни източници на финансиране на дейностите по опазване на околната среда, чистота и управление на отпадъците.

Други източници на приходи за опазване на околната среда и управление на отпадъците

Държавен бюджет

Целевото финансиране на общински проекти от страна на държавния бюджет не е пряко обвързано с целите и приоритетите в областта на опазване на околната среда и управлението на отпадъците. Необходимо е подобряване на координацията между институциите при определянето на проектите, в т.ч. разработване на ясни критерии за финансиране и процедури за контрол.

Външно финансиране - Оперативни програми

Външното финансиране се извършва чрез кандидатстване с проекти пред ОП „Околна среда“, ПУДООС, ПРСР, НДЕФ и други финансиращи организации.

Необходимостта от засилване на контролната дейност от страна на администрацията както и провеждане на кампании сред населението за в бъдеще има вероятност да доведат до още по - голямо увеличаване на необходимите финансови средства.

За изпълнението на плановете за действие предвидени в стратегическите документи на общината следва да се търсят източници на средства извън общинския бюджет – Оперативни програми, финансирани от фондовете на ЕС, Програма за развитие на селските райони, Програми за трансгранично сътрудничество, Програми на българските министерства и други.

ДЕМОГРАФСКО СЪСТОЯНИЕ НА ОБЩИНА СТАРА ЗАГОРА, В КОНТЕКСТА НА ВЪПРОСИТЕ ПО ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Демографското състояние на община Стара Загора най – общо се характеризира с: Отрицателен прираст, застаряване, емиграция. Независимо от отчетената повишена раждаемост през последните години, негативните демографски характеристики остават почти непроменени в желана посока.

Безработицата, макар и на по-ниски нива спрямо регионалните и националните, продължава да нараства с осезателни темпове.

Доходите на домакинствата са с трайна тенденция на абсолютно увеличаване, но с темпове около или под тези на инфлацията. Бедността е един от най-острите социални проблеми на обществото. ЮИР и област Стара Загора не са изключение.

Като Силни страни относно човешките ресурси и социалното развитие могат да се изброят:

- Наличие на добър демографски потенциал – по количество и качество;

Относително добри демографски параметри - в гр. Ст. Загора и в селата с ромски общности;

- Високо образователно равнище (в градовете);

- Висока професионална квалификация и опит във всички сектори на икономиката;

- Добре изграден и ситуиран административен център;

- Утвърдени традиции в развитието на високотехнологичните отрасли от индустрията;

- Университетски център с интеграция в над 16 университета в развитите европейски и др. страни.

Слабите страни са:

- Тревожна тенденция в демографското развитие на селата и малките градове – силно застаряване, депопулация;

- Отрицателен естествен прираст (особено силно изразен в селата);

- Ниско образователно равнище в селата; липсват условия за жизнена кариера на млади хора в селата;

- Намаляващ дял на реално заети от активното население;

- Миграция на младите хора в други страни и региони на България.

Чистата околна среда е от основна важност за човешкото здраве и благополучие. Повишените нива на средногодишните концентрации на ФПЧ_{10} дават основание да се приеме, че хроничното им въздействие ще окаже неблагоприятен здравен ефект върху горните дихателни пътища и белите дробове. Превишаването на средноденоношните концентрации на ФПЧ_{10} е рисков фактор за повишаване честота на общата смъртност и честотата на острите сърдечно-съдови реакции, като стенокардия, остър инфаркт на миокарда.

Превишаването на средногодишната концентрация на ПАВ допринася за повишаване на експозиционните нива с някои канцерогени и повишава риска на отдалеченият им ефект върху човешкото здраве.

III. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ /SWOT/

На основата на направените подробни анализи (*Раздел II*) и на основните изводи и препоръки към тях, е направена взаимнообвързана оценка на вътрешните за община Стара Загора силни и слаби страни, както и на външните за общината възможности и заплахи.

SWOT-анализът изхожда от идеята за разделянето на обекта на стратегически анализ от средата, в която той функционира. Обектът на стратегически анализ (Община Стара Загора) е разгледан откъм неговите „силни“ и „слаби страни“. Средата, в която функционира обектът на стратегически анализ, се диференцира на „възможности“ и „заплахи“.

Целта на този анализ е да оцени кои направления от дейностите по опазване на околната среда в община Стара Загора са най-ефективни, в кои може да се постигне най - добър успех и хармонично развитие чрез използване на силните страни и благоприятните възможности на външната среда, както и чрез преодоляване или намаляване на действието на слабите страни и външните заплахи.

При използване на цялата налична информация за съществуващото състояние и тенденциите по компоненти и фактори на околната среда, са изведени основни аспекти на силните и слабите страни на общината по отношение на опазване на околната среда, както и на възможностите и заплахите от страна на средата, които са представени в *Таблица № 1*.

Между четирите квадранта съществуват определени зависимости. Връзката между силните страни и възможностите дава представа за лостовете на развитие. Връзката между слабите страни и заплахите формира основните проблеми на развитие. Връзката между силните страни и заплахите определя рисковете на развитие, а връзката между слабите страни и възможностите извежда ограниченията на развитие.

Таблица № 1 Основни характеристики на управлението на компонентите и факторите на околната среда на община Стара Загора, представени като силни и слаби страни, възможности и заплахи

Силни страни	Слаби страни
Общи	
- Добро стратегическо местоположение. - Значителен административен капацитет. - Многоструктурна и добре балансирана икономика. - Приходите, в т.ч. свързани с околната среда, са постоянни. - Добре развита транспортна инфраструктура. - Добре развита транспортна и комуникационна мрежа. - Разработени са и се изпълняват множество стратегически и нормативни документи в областта на опазване на околната среда, управление на отпадъците и др. - Наличие на систематизирана и актуална информация за състоянието на околната среда, както и публичен достъп до нея. - Община Стара Загора осигурява възможности за участие на обществеността в процеса на вземане на решения по изготвяне на планове, програми и инвестиционни предложения, свързани с управлението на околната среда. - Добро партньорство с институциите с отношение към опазване на околната среда.	- Липсва единна система за събиране и управление на данни по отделните компоненти на околната среда на общинско ниво. - Недостатъчно добро структуриране и систематизиране на много големия набор от данни, които общинската администрация събира. - Недостатъчно интегриране на политиките за околна среда в другите местни политики и стратегически документи. - Повишаване на автомобилния трафик в общината. Увеличаване на трафика на личния автомобилен транспорт.

Климат и атмосферен въздух

- Установени са основните замърсители на въздуха – ФПЧ10, ФПЧ2,5 и ПАВ и техните източници.
- Добре развита транспортна инфраструктура, осигуряваща бърза транспортна достъпност до различни дестинации.
- Изградени два метро диаметъра.
- Изградена северна скоростна тангента.
- Превенция на градския трафик чрез:
 - изнасяне на трафика по околоръстни пътища;
 - създаване и прилагане на паркинги и различни ценови схеми.
- Оползотворяване на местния потенциал на възобновяеми енергийни източници.
- Добре развита централна топлопреносна мрежа.
- Развита газопреносна мрежа.
- Развитие на транспорта и на алтернативните начини на мобилност, чрез: оптимизиране на обществения транспорт; развитие на велосипедния транспорт.

- Недоизградена транспортна инфраструктура
- Наличие на урбанизирани територии без изградена централна газопреносна мрежа.
- Недостиг на бюджетни финансови средства за изпълнение на планове за околна среда по отношение качеството на водите.

Води	
- Наличие на достатъчно водни ресурси и осигурено водоснабдяване на почти всички населени места от общината. - Изградени пречиствателни станции за питейна вода. - Изградена ГПСОВ. - Наличие на минерални води, между които лечебни термоминерални и питейни минерализирани води. - Добра защитеност и слаба уязвимост от замърсяване и изтощаване на минералните води, свързано с дълбокото им залягане и голямата продължителност на водообменно-репродуктивния цикъл.	- Натоварени с точкови и дифузни източници повърхностни води. - Недоизградени и немодернизирани водопроводни и канализационни системи. - Участъци от повърхностни водни обекти, в които преднамерено се изхвърлят отпадъци. - Част от изградените хидромелиоративни съоръжения, включващи корекции на реки и дерета, отводнителни и напоителни съоръжения са в лошо техническо състояние.
Управление на отпадъците и чистота в населените места	
- Общината реализира постоянни и непроменени приходи от такса битови отпадъци. Приходите от такса битови отпадъци покриват напълно разходите за дейността. - Общината разполага с добре структурирана система за информиране на обществеността относно различните потоци отпадъци. Разработената „Програма за управление на отпадъците на община Стара Загора за периода 2015 – 2020 г.“ допринася за подобряване на управлението на отпадъците на общинско ниво и за изпълнението на националните цели и политики в областта на управлението на отпадъците. - Общината прилага принципа „Разширена отговорност на производителя“ за масово разпространени отпадъци	- Нормата на натрупване на битови отпадъци в община Стара Загора се запазва висока, като положителната тенденция стойностите на нормата да са под средноевропейските стойности в последните години не се запазва. - Липсва целенасочено проучване относно морфологичния състав и източници на генериране на строителните отпадъци. - Липса на целенасочени мерки и стимули, които да допринесат за предотвратяване образуването на отпадъци.

(МРО) чрез сключване на договори за сътрудничество с организации по оползотворяване на МРО. - На територията на община Стара Загора е създадена добра организация и силна основа по отношение на изграждането на системи за разделно събиране на всички видове битови отпадъци. - На територията на общината се отчита положителна тенденция на намаляване на депонираните количества отпадъци. - Община Стара Загора е част от „Националната система за разделно събиране на опасни отпадъци, образувани от домакинствата“, с което обезпечава тяхното екологосъобразно управление. - Община Стара Загора е предприела всички необходими действия за закриване, рекултивация, следексплоатационни грижи и мониторинг на общинското депо за отпадъци с преустановена експлоатация. - Преминаването към нови схеми за определяне на такса битови отпадъци, което ще доведе до прилагане на принципа „Замърсителят плаща“.	
Почви, зелени площи в населените места, биологично разнообразие и екологична мрежа	
- Добре проучени типове почви и разпространението им на територията на община Стара Загора. - Почвени ресурси, позволяващи развитие на земеделие (в т.ч. и биоземеделие) и алтернативно земеделие.	- Наличие на невъзстановени територии, нарушени и замърсени от минали добивни и производствени дейности. - Недостатъчна степен на благоустрояване и озеленяване на крайните квартали. - Липсва цялостна и единна оценка на видовете дълготрайна растителност и нейното състояние.

- Зелената система в централната градска част на гр. Стара Загора е добре изградена. Улично и булевардно озеленяване, оформени паркове и градини, наличие на зелени площи.
Действащи проекти и програми, които подобряват състоянието на зелените площи и парково обзавеждане общинска собственост в община Стара Загора.
- Наличие на зоологическа градина в гр. Стара Загора, която освен отглеждане и размножаване на животни от световната и българската фауна, на редки и застрашени видове животни и представянето им в среда, близка до естествената осъществява и функции на спасителен център за пострадали диви животни и разпространява природозащитни и екологични послания и знания, утвърдени екологични практики за дивата природа, насочени към жителите на урбанизирания град;
- Наличие на естествени местообитания на територията на община Стара Загора и в близост до населените места, даващи възможност за ефективна почивка и рекреация на населението.
- Богато биологично разнообразие.
- Добре изградена екологична мрежа от защитени зони и защитени територии. - Привличане на гражданите в опазването на околната среда.

Вредни физични фактори

- Разработена е стратегическа карта за шум (СКШ), която периодично се актуализира. Тя предоставя актуална информация за състоянието на акустичната среда, на територията на община Стара Загора.

- СКШ дава възможност за определяне на критичните зони с най- голямо шумово натоварване и определяне на приоритетните мерки, относно източниците на шум и обектите на въздействие.

- Действащи международни и национални закони и други нормативни документи, регламентиращи действията на различни органи и ведомства при радиационна авария.

- Създадена тясна връзка между ведомства и организации, вкл. община Стара Загора, за съвместни действия по отношение на защитата на населението.

- Разработени и действащи „Указания“ на МЗ, по които РЗИ извършва мониторинг на източниците на ЕМП, както и периодични измервания в определени пунктове в общината. Въведена нормативна база за защита на работещите от въздействието на ЕМП, съгласно изискванията на европейското законодателство.

-Не е постигнато значително и трайно понижаване на шумовите нива около силно натоварените улици.

-Недостатъчен контрол и координация между отговорните органи, относно спазване изискванията на ЗЗШОС и общинските наредби от страна на търговски обекти.

-Действащата нормативна база по отношение на защита на населението от въздействието на ЕМП не включва европейските изисквания и практики.

-Няма контрол на източниците на оптични полихроматични лъчения и лазерни лъчения, както и на тяхното приложение в козметиката, медицината, индустрията, бита.

-Качеството на контрола на нейонизиращите лъчения не е на необходимото ниво.

-Указанията на МЗ за извършване на мониторинг на стойностите на ЕМП трябва да бъдат актуализирани.

-Европейското законодателство за защита на работещите, транспонирано у нас като наредба, не се прилага адекватно в практиката.

Безстопанствени кучета	
- Висок процент на определените като кастрирани безстопанствени кучета. - Приют за безстопанствени кучета на територията на общината.. - ОП „Екоравновесие“ всяка година провежда мащабни информационни кампании, насърчаващи осиновяването на безстопанствени кучета от общински приюти и популяризиращи ползите от кастрация на домашните кучета.	- Недостатъчен контрол върху собствениците на домашни кучета, несъбиране на дължимата годишна такса за притежаване на домашен любимец.

Възможности	Заплахи
Общи	
- Доразвиване на рекреационния туризъм в община Стара Загора. - Формиране на екологосъобразно поведение и навици сред населението. - Създаване на комуникационна платформа за ангажиране на гражданите по въпросите за опазване на околната среда. - Повишаване на прозрачността при отчитане изпълнението на мерки и дейности, произтичащи от нормативните и стратегическите документи. - Продължаване на добрата практика за прилагане на мерки за повишаване на квалификацията на служителите на община Стара Загора, чиято дейност е свързана с опазване на околната среда. - Условия за развитие на европейско и трансгранично сътрудничество в областта на усъвършенстване на административния капацитет чрез трансфер на иновации, обмен и прилагане на добри практики със съседни общини и трансгранично сътрудничество. - Коопериране със съседните общини, и с останалите общини от Югоизточен район на планиране, за справяне с проблемите за подобряване качеството на атмосферния въздух и други. - Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с опазване на околната среда.	- Висока тежест на основните местни данъци и такси. - Таксата за битови отпадъци над средната за страната. - Продължава да се засилва неравенството в разпределението на доходите (коефициент на Джини). - Влошаване на квалификацията на бъдещата работна ръка, включително в областта на опазване на околната среда. - Миграция на висококвалифицирани кадри към чужбина. - Глобални климатични промени.

- Използване на възобновяеми енергийни източници и въвеждане на енергоспестяващи технологии в общинската инфраструктура, вкл. и със средства на ЕС.	
Климат и атмосферен въздух	
- Ремонт на пътната инфраструктура. - Подобрения на управлението на трафика. - Повишаване на привлекателността на градския транспорт. - Развитие на подходяща инфраструктура, структура и плътност на застрояването с цел намаляване на пътуванията. - Планиране с цел възможности за приложение на съвременни технологии за производство и мрежи за разпределение на енергията, включително съобразяване с възможностите за използване на ВЕИ. - Подходящо разположение, структура и параметри на сградния фонд с цел постигане на енергийна ефективност. - Създаване на условия за развитие на алтернативни форми за мобилност - електромобили, велосипедно и пешеходно придвижване и други. - Разширяване на газопреносната мрежа на газоразпределителното дружество и съответно увеличаване на домакинствата, които се отопляват чрез изгаряне на природен газ, за сметка изгарянето на твърди горива. - Съществуват голям брой финансови програми и схеми за финансиране на изпълнението на предложените мерки.	- Недостатъчно усвояване на средства от фондове на ЕС или намаляване на финансирането в резултат налагане на финансови корекции, санкции др. - Продължаваща тенденция за внос на стари автомобили. - Възможен пренос на замърсители от съседни общини. - Изгаряне на твърди горива с лоши характеристики (ниска калоричност и високо пепелно съдържание) и използване на неефективни битови горивни уредби.

- Създаване на условия за блокиране миграцията на замърсители, отделяни от транспорта чрез използване на устойчиви растителни видове. - Създаване на шумо и прахоизолиращи прегради на места със по-силно замърсяване. - Интегриране на адаптацията към климатичните промени на община Стара Загора в градското планиране, транспортните решения, икономиката и социалния живот.	
Води	
- Развитие на балнеолечение и балнеотуризм, нарастване количеството на бутилиране на минерална вода за питейни цели, увеличаване количеството на откритите и закрити плувни басейни и къпални, използване на геотермалната енергия за отопление на обществени сгради и др. - Инвентаризация и въвеждане на система за мониторинг на минералните води. - Разумно усвояване на възобновяемите енергийни източници и провеждане на мероприятия за подобряване на енергийната ефективност. - Използване на градските и околорадски водни площи за летен отдих и спорт, свързан с разнообразното използване на водните ресурси. - Използване на дъждовната вода (в автомивките напр. или за поливни цели). Това би могло да се приложи пилотно за поливането на зелените площи от община Стара Загора.	- Наводнения в резултат от интензивни валежи, недобре поддържани и амортизирани канализационни и други системи за отвеждане на дъждовни води.

Управление на отпадъците и чистота в населените места

- Създаване на условия за реализиране на кръгова икономика на общинско ниво в приоритетните области: хранителни продукти и битови хранителни отпадъци; бързооборотни стоки и отпадъци от преработката при промишлено производство на напитки; опаковки и отпадъци от опаковки; електрическо и електронно оборудване и отпадъци от ЕЕО; текстилни изделия и отпадъци от текстил; мебели и отпадъци от производство на мебели; строителни отпадъци; автомобили и ИУМПС.

- Постигане на националните и общоевропейските количествени цели за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци.

- Осигуряване на достъп на събраната информация между всички звена, с оглед повишаване на ефикасността на процеса на управление на отпадъците.

- Осигуряване на система за набиране на качествена информация (информация, която не се измерва в числа) за управление на отпадъците чрез организиран мониторинг на процесите и ежегодни социологически проучвания.

- Предприемане на вътрешни правила за управление на информационната система за отпадъците, събирана на текуща база,

- Тенденция за увеличаване на количествата събрани смесени битови отпадъци и тенденция за увеличаване нормата на натрупване.

- Тенденция за увеличаване на количествата на образуваните утайки от ПСОВ. - Необходимост от значителни инвестиции и оперативни разходи за управление на отпадъците, отговарящо на нормативните изисквания, и за изпълнение на националните цели и политики.

- Недостатъчна информираност и стимули за населението, които да осигурят активното му включване в инициативите и системите на общината за разделно събиране на битовите отпадъци.

в които ясно да са разписани задълженията на структурните звена за събиране, обработка и предоставяне на информация в информационната система за отпадъците, както и сроковете съобразно специфичните нормативни и оперативни изисквания.

- Организиране от страна на община Стара Загора. на специална секция за отпадъците на интернет страницата на Общината (портал за отпадъци) с цел да се избегне настоящото разпокъсване на информацията в различни интернет сайтове.

- Предприемане на мерки за достигане на норма на натрупване на битовите отпадъци, отговаряща на количествените цели по „Отпадъци“ на общинско и на национално ниво.

- Увеличаване на броя на морфологичните единици при определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци с цел намаляване на количествата отпадъци, характеризирани като „Други“, което ще спомогне за изпълнението на целите в съответствие с приоритетите за управление на отпадъците.

- Извършване на специализирано проучване за територията на община Стара Загора. относно генерираните количества, морфологичен състав на битовите отпадъци, източници и количества повторно използвани, рециклирани и оползотворени ОСР на територията на общината, включително отделна

информация и за ОСР от ремонтна дейност на домакинствата, които са ангажимент на общината.

- Разширяване на успешния модел с използването на подземни контейнери за централните градски части и др. места, където това е необходимо.

- Недопускане образуването на нерегламентирани сметища чрез своевременни превантивни мерки за идентифициране и отстраняване.

- Популяризиране дейността на Общината относно възможностите за разделно събиране на специфични потоци отпадъци.

Изграждане на системи за превенция на нерегламентираните сметища и за контрол на рискови участъци на реки, в които се изхвърлят преднамерено отпадъци. - Увеличаване честотата на измиването на уличните платна, тротоари и площади през летните месеци.

- Разработване на програми и прилагане на добри практики за минимизиране на отпадъците от храни, включващи изграждането на система за разделно събиране на този поток отпадъци.

Изготвяне на единен регистър на информацията, във връзка с видовете и количествата на генерираните отпадъци и странични

продукти, за да се стимулира прилагането на кръговата икономика на общинско ниво.	
---	--

Почви, зелени площи в населените места, биологично разнообразие и екологична мрежа	
- Рекултивация на бивши кариери и други физически нарушени почви в общината. - Провеждане на противоерозионни практики в зависимостта от степента на ерозионен риск за ограничаване на водната и ветрова ерозия в допустими граници. - Благоустрояване и озеленяване на междублокови пространства. - Доразвиване и поддържане на санитарно-охранителните зелени площи. - Фитосанитарна оценка и паспортизиране на дървесната растителност. - Картиране и остойностяване на екосистемните услуги и интегрирането им в отчетите на община Стара Загора.	- Разрастване на строителството (предимно жилищно строителство и в по-малка част за изграждането на пътища, паркинги, настилки, спортни площадки, подземни съоръжения и други) в градския район за сметка на зелени площи и пространства, което води и до запечатване на почвите. - Нарушаване на баланса между урбанизирани територии и обработваеми земи, горски територии и озеленени територии. - Влошаване на санитарно-хигиенните качества на ландшафта, влошаване на фитосанитарното състояние на растителността, а от там и върху естетическите качества на градския ландшафт и неговото визуално възприемане. - Неизпълнено отстраняване на екологични щети на повечето обекти от промишлените предприятия. - Вторично уплътняване на почвите в градските райони. - Липса на приети планове за управление на защитени територии, с които общината припокрива площ.

Вредни физични фактори	
- Акцентиране върху мерките, отнасящи се до въздействието на автомобилния транспорт, с по-глобален характер (оптимизиране на организацията на движението, премахване на задръстванията, ограничаване на достъпа на МПС в централната градска част, обходни трасета за транзитния транспорт и други). - Провеждане на текущ мониторинг, контрол и оценка на ефективността на изпълнените мерки. Действаща програма за комуникация на риска с населението, включваща всички заинтересовани страни – местната администрация, контролните органи, индустрията, неправителствени организация, граждани.	- Повишаване на шума по входните артерии на града. - Повишаване нивото на шума от автомобилния трафик. - Недостиг на средства за реализиране на набелязаните мерки за ограничаване на шумовото въздействие. Неточно и некачествено изпълнение на предвидени мерки, което компрометира акустичния им ефект. - Запазване тенденцията за увеличаване на шумовото натоварване в общината. - Бързо навлизане на безжични технологии, без възможности за контрол на експозицията. - Нарастване на козметичните центрове и такива за придобиване на тен, без прилагането на никакъв контрол от страна на здравните органи.

Безстопанствени кучета	
- Провеждане на информационни кампании за популяризиране на предвидените в Закона за защита на животните задължения на собствениците. - Продължаване дейността по регистрацията на домашните кучета и редовно събиране на общинските такси от собствениците.	- Навлизане на безстопанствени некастрирани кучета от съседни общини. - Висок процент некастрирани домашни кучета и по-конкретно дворните такива. - Малък брой регистрирани домашни кучета с поставен микрочип.

- Изграждане на повече площадки за домашни кучета, чрез което ще се онагледят за населението целенасоченото приложение на средствата от такси за притежаване на домашен любимец.- Масова кастрация на безстопанствените котки.- Обвързване системата за регистрация на домашни кучета на общината с Интегрираната информационна система на Българската агенция по безопасност на храните.	

На основата на направения SWOT-анализ и позициониране на обекта на анализ съобразно **Фигура № 2**, е определена подходящата стратегия с дейности за реализиране от община Стара Загора в бъдеще, в контекста на въпросите по опазване на околната среда. Това е най-благоприятната стратегическа позиция (в първи квадрант), която се заема от **агресивната** стратегия. Всеки обект на анализ се стреми да заеме максимална площ в квадранта между силните страни и възможностите. Тази позиция е най-благоприятна и стратегията с дейности трябва да е построена така, че заеманата в нея площ само да се увеличава.

Фигура № 2. Координатна система за определяне на най-подходяща стратегия за община Стара Загора, основаваща се на SWOT-анализа

Необходимо е да бъдат предвидени освен дейности за укрепване на силните страни и възползване от възможностите, също и такива за намаляване на слабите страни и ограничаване на заплахите.

IV. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА СТАРА ЗАГОРА

Стратегическата част на ПООС на община Стара Загора е съобразена с основните цели на политиката за опазване на околната среда в Европейския съюз, както и с основните стратегически и планови документи на национално и регионално ниво в областта на опазване на околната среда. Като средство за постигане целите на ЗООС, Общинската програма за опазване на околната среда е разработена в съответствие с принципите за опазване на околната среда по чл. 3. от Закона:

1. Устойчиво развитие;

2. Предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве;
3. Предимство на предотвратяването на замърсяване пред последващо отстраняване на вредите, причинени от него;
4. Участие на обществеността и прозрачност в процеса на вземане на решения в областта на околната среда;
5. Информираност на гражданите за състоянието на околната среда;
6. Замърсителят плаща за причинените вреди;
7. Съхраняване, развитие и опазване на екосистемите и присъщото им биологично разнообразие;
8. Възстановяване и подобряване на качеството на околната среда в замърсените и увредените райони;
9. Предотвратяване замърсяването и увреждането на чистите райони и на други неблагоприятни въздействия върху тях;
10. Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики за развитие на икономиката и обществените отношения;
11. Достъп до правосъдие по въпроси, отнасящи се до околната среда.

От една страна Визията е обобщена представа на общността за желаните качества на средата, която изгражда, поддържа и обитава, а от друга страна в нея има приемственост и тя се явява продължение на визията за цялостно развитие на общината през следващите години. Поради своите същностни специфики, усилията, насочени към опазването на околната среда в градски условия, се реализират хоризонтално, надхвърляйки тематичния кръг на екологичното направление на община Стара Загора.

Опазването на околната среда и стремежът към непрекъснато подобряване на качеството на отделните компоненти от нея е сред стратегическите цели на Община Стара Загора.

Изработването на ясна и конкретна Визия за околната среда на община Стара Загора се основава на извършения анализ на средата, на откритите специфични особености в SWOT анализа и на очакванията и предвижданията за развитие на общината.

ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА СТАРА ЗАГОРА:

Следствие от проведената от Общината политика в областта на опазване на околната среда:

- До 2028 г. и в следващите години, по отношение на качеството на атмосферния въздух, замърсителите ще се поддържат под установените законодателни норми.
- Цялата територия на община Стара Загора е обхваната от канализационна мрежа и всички отпадъчни води се пречистват преди заустване. Подменена е голяма част от остарелите водопреносни съоръжения. Рискът от наводнения е сведен до минимум.
- Делът на смесеносъбраните битови отпадъци е намален с повече от 50%, а количеството на разделно събраните отпадъци е увеличено. Като цяло количеството генерирани отпадъци на човек е намаляло.
- Увеличена е площта на зелените площи, както в рамките на населените места, така и в околностите. Създадени са условия за увеличаване на видовото разнообразие в градските части и е подобро състоянието на популациите на видовете обитаващи града.
- Шумовото натоварване, особено в централните градски части и по време на ремонтни и строителни дейности, е в границите на допустимите норми. Създадени са добри условия за рекреация в по-големите паркове на територията на община Стара Загора.
- Проблемът с безстопанствените кучета е останал в миналото. Изградена е необходимата инфраструктура за свободно разхождане на домашни кучета.

Визията за околната среда на общината може да се постигне чрез формулирането на адекватни цели и съответстващи на тях мерки за съхраняване и подобряване на състоянието на околната среда.

V. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ

Целите на Програмата са формулирани, основавайки се на тенденциите, очертани при анализа на средата и резултатите от SWOT-анализа. Визията за развитие на околната среда на община Стара Загора е интегрирана в генералната стратегическа цел.

С оглед фокусирането на управленските процеси и насочване на ресурсите по такъв начин, че Общината да успее да запази и да надгради постигнатото до момента в областта на опазване на околната среда, като същевременно създава и развива конкурентни предимства от потенциала си, е формулирана генералната стратегическа цел. Насочвайки конкретните мерки за опазване и възстановяване на околната среда на базата на съществуващото състояние и очакваното развитие на икономиката и инфраструктурата в община Стара Загора и с оглед на определената визия, генералната стратегическата цел за периода 2018 - 2027 година е определена по следния начин:

ГЕНЕРАЛНА СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ :

ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ ЗА ЖИТЕЛИТЕ НА ОБЩИНАТА И НАМАЛЯВАНЕ ДО МИНИМУМ НА РИСКА ЗА ЧОВЕШКОТО ЗДРАВЕ, ЧРЕЗ НЕПРЕКЪСНАТО ПОДОБРЯВАНЕ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОТДЕЛНИТЕ КОМПОНЕНТИ И ФАКТОРИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.

Чрез декомпозиране на генералната стратегическа цел са формулирани специфичните стратегически цели. Тяхното предназначение е да се определи „какво“ трябва да се извърши, за да се достигне определеното с генералната цел състояние.

СПЕЦИФИЧНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ:

Специфична стратегическа цел 1. Да се подобри качеството на атмосферния въздух.

Специфична стратегическа цел 2. Да се поддържа доброто състояние на повърхностните и подземните води и оптимизира качеството на услугите в областта на управление на водите, включително използване на потенциала на минералните води на територията на общината.

Специфична стратегическа цел 3. Да се изпълнят количествените цели по „Отпадъци“ на общинско ниво, чрез прилагане на мерки, съгласно йерархията при управление на отпадъците - предотвратяване, подготовка за повторна употреба, рециклиране, оползотворяване на материалите и енергията и в минимална степен екологосъобразно обезвреждане чрез депониране.

Специфична стратегическа цел 4. Да се повиши ефективността при опазване на биологичното разнообразие на територията на община Стара Загора.

Специфична стратегическа цел 5. Да се предотврати негативното влияние на вредните физични фактори шум, йонизиращи и нейонизиращи лъчения.

Специфична стратегическа цел 6. Да се подобри управлението и увеличи площта на зелената система на територията на общината.

Специфична стратегическа цел 7. Да се ограничат и/или предотвратят рисковете пред община Стара Загора, в следствие от изменението на климата и да се адаптира към случващите се климатични промени.

Специфична стратегическа цел 8. *Да се намали популацията на безстопанствените кучета на територията на общината.*

С оглед на поставените Специфични стратегически цели, Общинската програма за опазване на околната среда приоритизира следното:

ПРИОРИТЕТИ:

- *Осигуряване сигурността на населението чрез превантивни мерки за намаляване на риска от аварии, наводнения, пожари и адаптация към климатичните промени, вкл. чрез изграждане на хидротехнически, хидромелиоративни и други съоръжения от техническата инфраструктура.*

- *Намаляване на емисиите на вредни вещества в атмосферния въздух от изгарянето на твърди горива за битово отопление.*

- *Намаляване на емисиите на вредни вещества в атмосферния въздух от транспорта.*

- *Повишаване привлекателността на градския транспорт и развиване на системата от велоалеи.*

- *Предварително пречистване на промишлените отпадъчни води в локалните пречиствателни съоръжения до степен, позволяваща безопасното им заустване в канализацията.*

- *Доизграждане и реконструкция на ВиК инфраструктурата.*

- *Използване на потенциала на минералните води за водоналиване, балнеолечение и добиване на геотермална енергия.*

- *Развитие на системите за събиране на битови отпадъци, вкл. развиване на системата за разделно събиране на ОСР от ремонтни дейности от домакинствата.*

- *Използване на максимално количество отпадъци като полезни суровини и енергийни източници.*

- *Достигане на норма на натрупване на битовите отпадъци максимум от 460 kg/ж./г., за да се изпълнят количествените цели по „Отпадъци“ на общинско и на национално ниво.*

- *Популяризиране на дейността на Общината относно възможностите за разделно събиране на специфични потоци отпадъци.*

- *Изграждане на система за превенция на нерегламентирани сметища и своевременни превантивни мерки за идентифициране и отстраняването им.*

- *Повишаване на информираността на гражданите и бизнеса за нуждата от участие в опазването на околната среда, както и повишаване на гражданската активност и стимулиране на инициативността и доброволчеството по въпросите, свързани с подобряване качеството на околната среда. Разширяването на диалога и прозрачността при работа с обществеността.*
- *Изготвяне на карта на всички замърсени почви и нарушени терени на територията на община Стара Загора.*
- *Рекултивиране на нарушените площи. Ограничаване на ерозията, включително провеждане на залесителни мероприятия.*
- *Контрол върху прилагането и спазване на забраните и ограниченията, съгласно европейското и българското законодателство, на територията на защитените територии и зони, което гарантира опазване на биологичното разнообразие.*
- *Увеличаване на зелените площи за широко обществено ползване, подобряване качеството на съществуващите такива, както и на междублоковите пространства, включително залесяване, реконструкция на уличното озеленяване и облагородяването на пустеещи терени.*
- *Картиране и остойностяване на екосистемните услуги и интегрирането им в отчетите на общината.*
- *Намаляване на шума в околната среда, причинен от автомобилния трафик.*
- *Поддържане на радиационния гама фон в общината в границите на характерните за страната фоновы стойности.*
- *Регулиране на популацията на безстопанствените животни, което позволява контрол над броя им и освобождаване на улиците от тях, прилагайки мерки съгласно Закона за защита на животните.*
- *Контрол върху собствениците на животни-компаньони.*
- *Непрекъснато актуализиране и повишаване на компетенциите на служителите в община Стара Загора.*
- *Подобряване координацията и сътрудничеството със съседни общини и регионални органи на централни ведомства от компетенциите, на които са въпроси по опазване на околната среда, в териториалния обхват, на който попада общината.*

VI. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

За всяка от специфичните стратегически цели (ССЦ) и съобразно посочените приоритети, е разработен отделен план за действие.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 1 – „Да се подобри качеството на атмосферния въздух“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
1.	Въвеждане на стимули за гражданите, които се отопляват на твърди/течни горива да преминат или на природен газ или алтернативни горива.	Намаляване броя на битовите горивни уредби на твърдо гориво, използвани за отопление и подобряване качеството на атмосферния въздух.	Брой предложения за стимулиране на гражданите.
2.	Стимулиране приоритетното разширяване на газопреносната мрежа.	Приоритетно газифициране на райони, в които е изгарят твърди горива за отопление.	Брой допълнително газифицирани домакинства.
3.	Стимулиране гражданите, които се отопляват на твърди/течни горива да преминат към отоплителни устройства с електричество (климатици или термопомпи) или отоплително устройство на пелети (печка/камина/котел на пелети).	Намаляване броя на битовите горивни уредби на твърдо гориво (въглища или дърва), използвани за отопление и подобряване качеството на атмосферния въздух.	Брой граждани, преминали към отопление с по-ниски нива на емисиите.
4.	Поетапно подновяване на превозните средства в обществения транспорт, в съответствие с екологичните стандарти.	Намаляване приноса на обществения автомобилен транспорт към общото замърсяване на въздуха.	Брой подновени превозни средства.
5.	Моделиране и пилотно въвеждане на зона с ултра ниски емисии, в която могат да се движат само дизелови превозни средства, покриващи емисионен стандарт Евро 6 и по-висок или бензинови превозни средства, покриващи емисионен стандарт Евро 4. Всички превозни средства неотговарящи на стандартите, ще заплащат такса за влизане в зоната.	Ограничаване движението на МПС, които замърсяват повече (дизелови автомобили от категории преди Евро и Евро 1).	Въведени зони с ултра ниски емисии.
6.	Създаване на регистър с всички известни източници на замърсяване на атмосферния въздух.	Инвентаризация на източниците на замърсяване, с което ще се подобри контрола върху КАВ.	Брой регистрирани източници на замърсяване.

7.	Поетапно покриване и препокриване на уличните платна до постигане на 100% покритие с асфалтова настилка (без наличие на дупки).	Намаляване приноса на вторично суспендираните прахови частици от автомобилното движение по замърсената инфраструктура.	% покритие от цялата улична мрежа.
8.	Извършване на инвентаризация на всички „свободни площи“, които са оголени и представляват потенциален източник на неорганизираните емисии на прах.	Локализиране на проблемните площи и извършване на постепенно залесяване.	Локализирани „оголени свободни площи“ в m ² .
9.	Провеждане на информационни кампании за участие на обществото при извършването на инвентаризация на „оголените свободни площи“.	Бързо и ефективно локализиране на проблемните площи и извършване на постепенно залесяване.	Локализирани „оголени свободни площи“ в m ² .
10.	Затревяване на всички „свободни площи“ в населеното място с устойчива през всички сезони и многогодишна тревна растителност и тяхната последваща поддръжка.	Премахване на оголените „свободни площи“, които са потенциален източник на замърсяване на въздуха с прах.	Затревени зелени площи върху „оголени“ терени в m ² .
11.	Изграждане на поливни системи към затревените „свободни площи“, които са предназначени за озеленяване съгласно ОУП.	Поддържане на зелената биомаса, която поглъща замърсителите от въздуха и ограничава неорганизираното запрашаване от „оголените свободни площи“.	% покритие на зелени площи с изградени поливни системи (от всички зелени площи в града)
12.	Възстановяване на храстовата и дървесна растителност по всички улици и основни артерии, където това е възможно.	Възстановяване на зелената биомаса, която има естествен пречистващ ефект за въздуха.	Брой улици/бул. с възстановена растителност.
13.	Проучване и предложения на възможности за законодателни промени, позволяващи премахване на дългогодишно недовършени строежи.	Премахване и почистване на стари строителни площадки с недовършено строителство, които представляват и неорганизиран източник на прах.	Брой премахнати и почистени

14.	Поетапно отстраняване на всички излезли от употреба МПС.	Увеличаване на паркоместата в града и намаляване на предпоставките за паркиране в „свободните площи“.	Брой бракувани МПС.
15.	Засилване на контрола върху паркирането на МПС в зелени площи и принудително премахване.	Опазване зелените площи и по-конкретно зелената биомаса, която има естествен пречистващ ефект за въздуха. Намаляване на „оголените свободни площи“, които са неорганизиран източник на прах.	Брой наложени санкции.
17.	Ограждане на всички зелени площи с бордюри, които да са над нивото на почвената повърхност.	Ограничаване уноса на почва при дъжд върху тротоари, улици и т.н. Намаляване приноса на вторично суспендираните прахови частици от автомобилното движение по замърсената инфраструктура.	% оградени зелени площи (от всички зелени площи в града)
18.	Синхронизиране на планове за ремонтни дейности (разширение на мрежи и други) на операторите на комунални услуги. със съответното направление на общината.	Оптимизиране на строителните дейности и намаляване обема на изкопни работи в общината, съответно намаляване емисиите на прах.	Брой синхронизирани ремонтни дейности.
19.	Задължаване на комуналните дружества да извършат подмяна на амортизирани подземни комуникации, когато е приложимо, преди извършване на основен ремонт на пътната настилка.	Намаляване вероятността от възникване на авария под напълно подновен пътен участък. Намаляване емисиите на прах от изкопните дейности и в следствие от автомобилния поток по ремонтирания пътен участък.	Дължина на извършен основен ремонт на пътна настилка с подновени подземни комуникации.

Изпълнението на ключовите мерки, насочени към секторите „битово отопление“ и „транспорт“, съответстват на предложените мерки за намаляване на замърсяването на атмосферния въздух, съгласно *Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024 г.)*.

Чрез изпълнението на мерките, насочени към подобряване качеството на атмосферния въздух, ще бъде пряко и косвено повлияно постигането и на други специфични цели от Общинската програма за опазване на околна среда, включително:

Специфична стратегическа цел (ССЦ) 4; ССЦ 6; ССЦ 7.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 2 - „Да се поддържа доброто състояние на повърхностните и подземните води и оптимизира качеството на услугите в областта на управление на водите, включително използване на потенциала на минералните води на територията на общината.“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
Поддържане на качеството на повърхностни и подземни води			
1.	Преглед на санитарно-охранителните зони (СОЗ) на водоизточниците и определяне на такива за водоизточниците, които нямат.	Опазване на водите и здравето на жителите на община Стара Загора.	Доклад за извършен преглед на СОЗ. Процент на водоизточници с определени СОЗ.
2.	Опазване на СОЗ на водоизточниците, с оглед недопускане на дейности, които се санкционират съгласно чл. 200, ал. 1, т. 3 от ЗВ.	Опазване на водите и здравето на жителите на община Стара Загора.	Отчет за състояние на СОЗ.
3.	Изграждане на локални пречиствателни съоръжения за отпадъчни води в малките населени места, съобразно ОУП на общината.	Подобряване качеството на водните тела в населените места.	Брой изградени съоръжения.
Подобряване на състоянието на инфраструктура			
4.	Рехабилитация, поддръжка и оптимизация на водоснабдителната мрежа.	Подобряване на експлоатационните качества и ефективността на мрежата, намаляване загубите на питейна вода.	Линейни метри от водоснабдителната мрежа.
5.	Реконструкция и поддръжка на съществуващи съоръжения от канализационна система.	Подобряване на експлоатационното състояние на мрежата, повишаване на капацитета ѝ, подобряване качеството на водните тела.	Линейни метри от канализационната система.

6.	Доизграждане на канализационната мрежа.	Опазване качеството на повърхностните и подземни води от замърсяване с битови и промишлени отпадъчни води.	Линейни метри изградена канализационна мрежа.
7.	Реконструкция, изграждане на нови и поддръжка на съществуващи съоръжения за отводнителната система.	Отвеждане на дъждовни води.	Линейни метри съоръжения от отводнителната система.
8.	Приложение на водоснабдителни сондажи за използване на пресните (студени) подземни води за поливни и оросителни цели на зелени площи и уличната инфраструктура.	Осигуряване на води за поливни и оросителни цели на зелени площи и уличната инфраструктура.	Брой изградени водоснабдителни сондажи
Използване на потенциала от минерални води			
9.	Подобряване на техническото и санитарно-хигиенно състояние на изградените обекти за използване на минералните води на територията на община Стара Загора.	Подобряване на стопанисването на вече изградените обекти за използване на минералните води на територията на община Стара Загора.	Изпълнени дейности за подобряване на техническото и санитарно-хигиенното състояние на обектите за използване на минералните води за питейни нужди (чешми) на територията на община Стара Загора
Управление на риска от наводнения			
10.	Изграждане на системата за ранно предупреждение на община Стара Загора при наводнения.	Обхващане на всички потенциално изложени на риск от наводнение райони, с което ще се гарантира по-голяма защитеност на населението.	Включване на нови райони в системата.
11.	Пълно първоначално обследване и въвеждане на система за мониторинг на състоянието на дъждоприемните шахти.	Осигуряване на оттичане на дъждовната вода.	Отчети и справки от мониторинга на състоянието на дъждоприемните шахти.
12.	Поддръжка на проводимостта на дъждоприемните шахти.	Поддържане на чистотата на шахтите с цел нормално оттичане на дъждовната вода при интензивни валежи.	Бр. почистени дъждоприемни шахти.
13.	Поддръжка на проводимостта на речните корита.	Поддържане на чистотата на коритата на реките и осигуряване нормалното протичане на високите води при интензивни валежи. Защита на населението и прилежащата инфраструктура от наводнение.	Линейни метри почистени площи.

14.	Корекции на реки или ремонт на стари корекции и други хидротехнически съоръжения, вкл. язовири, отводнителни и напоителни съоръжения.	Предпазване от вредното въздействие на водата при наводнения в уязвими участъци от водните тела; създаване качествена и устойчива жизнена среда чрез включването на открити водни течения, като елемент от нея. Подобряване на техническото състояние на коригираните участъци.	Линейни метри изградени съоръжения/ ремонтирани съоръжения.
15.	Въвеждане на изискване за използване на „зелени покриви“, „зелени стени“ и други иновативни методи за улавяне на дъждовни води при новото строителство и насърчаване използването им при съществуващите сгради.	Намаляване на риска от наводнения за градските части, особено в централните градски части на община Стара Загора	Брой изградени съоръжения.
16.	Изготвяне на детайлна карта за риска от наводнения за територията на община Стара Загора, която отчита реалното състояние на изградените съоръжения.	Идентифициране на районите с повишен риск от наводнения. Подобряване на планирането. Повишаване на ефективността на оползотворяване на обществен ресурс.	Изготвена карта и идентифициране на зони с повишен риск от наводнения.

Чрез поддържане на качеството на повърхностни и подземните води на територията на общината ще бъде пряко и косвено повлияно постигането и на други специфични цели от Общинската програма за опазване на околна среда, включително:

Специфична стратегическа цел (ССЦ) 4; ССЦ 6 и др.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 3 – „Да се изпълнят количествените цели по „отпадъци“ на общинско ниво, чрез прилагане на мерки, съгласно йерархията при управление на отпадъците - предотвратяване, подготовка за повторна употреба, рециклиране, оползотворяване на материалите и енергията и в минимална степен екологосъобразно обезвреждане чрез депониране“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
1.	Провеждане на информационни кампании за запознаване на потребителите с възможностите за ползването на електронни услуги, предоставяни от общината на граждани и фирми.	Допълнително предотвратени отпадъци чрез разширяване предоставянето на електронни услуги.	<u>Текущи</u> - Брой проведени Информационни кампании за ползване на електронни услуги <u>Целеви</u> - До края на 2025 г. проведени минимум 10 Информационни кампании
2.	Изграждане на общински интернет портал с информация относно услуги за изделия (ИУЕЕО, ЕГО, текстил и др.), които могат да бъдат ремонтирани, повторно употребявани и реновиращи на територията на общината, предоставяни от МСП, както и добри практики за управление на отпадъците и линк към електронни страници за търговия и/или подаряване на стоки втора употреба.	Изграден интернет портал. Създаване на възможности за осъществяване на кръгова икономика и минимизиране на отпадъците.	<u>Целеви</u> - Изграден общински интернет портал
3.	Продължаване на предприемането на мерки за алтернативни решения за предоставяне на услугата за дейности по почистване, събиране и извозване на смесените битови отпадъци, поради възникването на непредвидени ситуации.	Поддържане на добра хигиена и недопускане на възможност за вторично замърсяване.	<u>Текущи</u> – Брой сключени договори. <u>Целеви</u> _____ Недопускане на аварийни ситуации, водещи до дискомфорт на населението.

4.	Продължаване на публикуването на интернет страниците на общината и широко оповестяване на местонахождението на площадките за предаване на разделно събрани отпадъци, какви отпадъци, при какви условия могат да се оставят на тези площадки и т.н.	Информацията е публикувана в интернет (интернет страница на Общината и социални мрежи) и обществеността е информирана относно местонахождението на площадките за предаване на разделно събрани отпадъци, вида и условията за предаването им.	<u>Текущи</u> – Брой пунктове, за които общината е публикувала информация за местонахождението на площадките за разделно събрани отпадъци и вида и количествата на събираните отпадъци <u>Целеви</u> - За всички регистрирани пунктове общината е публикувала информация за местонахождението на площадките за предаване на разделно събрани отпадъци и условията и изискванията за предаването им.
5.	Прилагане на разделно събиране на хранителни био отпадъци от населението, от ресторанти, хотели и заведения за обществено хранене въз основа на механизма «от врата до врата».	Изграждане на система за разделно събиране на хранителни био отпадъци от населението, от ресторанти, хотели и заведения за обществено хранене.	Текущи – Брой обхванато население; Брой обхванати обекти.
6.	Провеждане на кампании за информиране на населението за възможностите за предотвратяване на генерирането на хранителни отпадъци. Информирание за възможностите за по-пълноценна употреба и по-добро разбиране на отбелязаните дати върху хранителните продукти.	Повишаване осведомеността на населението за предотвратяване на генерирането на хранителни отпадъци.	
7.	Въвеждане на механизъм за заплащане на такса битови отпадъци според количеството генериран отпадък.	Актуализиране на таксата за битови отпадъци.	<u>Целеви</u> – определена такса в зависимост от количеството генериран отпадък
8.	- Изследване възможностите на общината за въвеждане на кръгови модели, които да подкрепят кръгова икономика за приоритетните потоци отпадъци: - хранителни продукти и битови хранителни отпадъци; - бързо-оборотни стоки и отпадъци от преработката при промишлено производство на напитки;	Въвеждане на кръговата икономика за определени потоци отпадъци.	<u>Текущи</u> – направено изследване; Брой кръгови модели;

	- опаковки и отпадъци от опаковки; - електрическо и електронно оборудване и отпадъци от ЕЕО; - текстилни изделия и отпадъци от текстил; - мебели и отпадъци от производство на мебели; - строителни отпадъци; автомобили и ИУМПС.		
9.	Въвеждане на наградни схеми за училища и детски градини на база количество разделно събрани отпадъци от хартия, пластмаса и стъкло.	Повишаване на знанията и участието на младите хора в разделното събиране на отпадъците.	Текущи – Брой участващи училища, брой участващи детски градини.
10.	Провеждане на кампании за пролетно почистване на районите и населените места в общината.	Насърчаване обществената ангажираност и инициативност. Почистени нерегламентирани сметища.	Текущи – Брой участници, брой кампании, количество транспортирани отпадъци, брой почистени нерегламентирани сметища.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 4 - „ Да се повиши ефективността при опазване на биологичното разнообразие на територията на община Стара Загора.“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
1.	Провеждане на информационни кампании за запознаване на населението на общината с биологичното разнообразие на нейната територия, както и със заплахите и начините за опазването му.	Повишаване на обществената ангажираност и инициативност.	Брой проведени информационни кампании и брой включили се граждани.
2.	Проучване на биоразнообразието на територията на общината извън защитените територии и зони (НЕМ).	Създаване на основа за целенасочено планиране за ограничаване загубата на биологично разнообразие в градска среда.	Проучена площ/ проведени теренни проучвания.

3.	Подобряване на условията в „Зоологическата градина“ в гр. Стара Загора, както и на условията за живот на животните в нея.	Увеличаване на капацитета и възможностите за помощ на пострадали диви животни. Постигане на изискванията и условията за отглеждане на животни в зоологически градини. Осигуряване на комфорт на животните, чрез максимално доближаване до естествените им хабитати.	Извършени ремонтни дейности. Инвестирани средства в подобряване на условията, рехабилитирана площ от Зоологическата градина.
4.	Проучване на биоразнообразието на територията на община Стара Загора и изготвяне на карта на обекти (зелени площи и др.) с голямо значение за опазване на биологичното разнообразие.	Подпомагане на планирането на мерки за опазване на биологичното разнообразие.	Изготвена карта на обектите от значение за опазване на биологичното разнообразие.
5.	Организиране на ежегодни фестивали/събития, с подкрепата на бизнеса, промотиращи опазването на биологичното разнообразие. Събитията следва да включват дейности по залесяване, монтиране къщички за птици, къщички за прилепи, укрития за насекоми и т.н.	Повишаване на самосъзнанието на жителите на община Стара Загора по отношение на опазване на биологичното разнообразие.	Брой организирани фестивали/събития.
6.	Увеличаване на броя залесени дървета на териториите, собственост или управлявани от община Стара Загора. Залесяването на територията на община Стара Загора (както в градските, така и в извънградските части) да се извършва с местни видове.	Подобряване на състоянието на биоразнообразието чрез осигуряване на местообитания.	Увеличение с 10% на залесените територии до 2028г.

Мерките, подкрепящи биологичното разнообразие, неминуемо оказват положителен ефект върху състоянието на зелената система като местообитание за различни видове. Косвено, това помага за подобряване качеството на въздуха, водите и други компоненти от околната среда, намалява уязвимостта на околната среда на общината към климатичните промени, подобрява нивото на екосистемните услуги и др.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 5 – „Да се предотврати или намали вредното въздействие на физичните фактори: шум, йонизиращи и нейонизиращи лъчения.“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
Фактор „Шум“			
1.	Изпълнение на мерките, заложи в Плановите за действие към актуализираните СКШ - постоянни, поетапни, срочни. Краткосрочни и средносрочни мерки (до 2022 г.) - приоритетни източници на шум и райони: автомобилен транспорт; ЦГЧ, гъсто населени зони и локални обекти с нормиран шумов режим около главни пътни артерии („акустично горещи“ зони). Дългосрочни мерки (след 2022 г.) - приоритетни източници на шум и райони: автомобилен транспорт, разширяване на обхвата на засегнатите от шумово въздействие жилищни зони и локални обекти с нормиран шумов режим.	Подобряване на акустичната среда на територията на община Стара Загора. Ограничаване броя на обектите с наднормено шумово въздействие.	Нива на шум в пунктовете за наблюдение на територията на община Стара Загора. Тегловен коефициент за ефекта на редукция на наднорменото тотално ошумяване на площта, в района на анализ. Тегловен коефициент за ефекта на редукция на наднормената тотална шумова експозиция на броя население (обитатели), в района на анализ.
2.	Актуализиране на Стратегическата карта за шум (СКШ) на агломерация Стара Загора и на съответния План за действие. Определяне на новите, приоритетни източници на шум и райони.	Подобряване на акустичната среда на територията на община Стара Загора. Ограничаване броя на обектите с наднормено шумово въздействие.	Приети актуализирани СКШ на агломерация Стара Загора и План за действие.
3.	Отчитане на фактор Шум и изискване на необходимите шумозащитни мерки, при изготвяне и приемане на нови ПУП на зони с различно предназначение. При обособяване на нови производствени терени да се отчитат изискванията за шум, за близки територии с нормиран шумов режим.	Удовлетворяване на регламентираните гранични стойности за шум, за обектите на шумово въздействие (територии и зони с нормиран шумов режим).	Нива на шум в местата на шумово въздействие.
4.	Инспектиране на откритите строителни площадки на територията на община Стара Загора по отношение на спазване на нормативните изисквания към шума на машините и съоръженията, работещи на открито, както и спазване на дневните и нощните норми за шум.	Ограничаване на шумовата емисия от използваната техника в околната среда. Удовлетворяване на регламентираните гранични стойности за шум, за обектите на шумово въздействие	Нива на шум местата на шумово въздействие.

	При необходимост, да се изисква поставяне на временни шумозащитни екрани, особено при наложителна работа през вечерния и нощния период.	(територии и зони с нормиран шумов режим).	
5.	Актуализиране на нормативни документи на община Стара Загора, касаещи фактор Шум, в съответствие с промени в Европейското законодателство, в тази област.	Хармонизиране на нормативната база на община Стара Загора с Европейското законодателство.	Приети актуализирани документи
6.	Подобряване на рекреационните функции на парковете за широко обществено ползване чрез осигуряването в тях на изпълнение на препоръките на Световната здравна организация за нива на шума под 55 dB в зони за почивка. Постигането на тези стойности може да се изпълни чрез някои от следните мерки: Създаване на екологосъобразен дизайн на парковите площи; Планиране на шумозаглушителни пояси в покрайнините на парковете; Недопускане на дейности, повишаващи шумовото натоварване в границите на парковете; Прилагане на управленски мерки за намаляване на шума.	Подобряване на качеството на парковите площи като зони за почивка	Проведени мероприятия за постигане на поставените цели.

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
Йонизиращи и нейонизиращи лъчения			
7.	Осигуряване на сигурност на община Стара Загора при радиационна авария: - откриване на безстопанствени източници на йонизиращи лъчения (ИЙЛ); - превоз на радиоактивни отпадъци (РАО) и / или ИЙЛ; - използване на ядрени и радиоактивни материали за терористични цели, саботажи и др.; - регистриране на нелегален трафик на територията на областта; - умишлено радиоактивно замърсяване на публични места, питейни водоизточници, хранителни продукти и потребителска продукция; - падане на сателит захранван с ядрен реактор или с ядрени вещества и /или ИЙЛ; - пожар на място с наличие на ИЙЛ; - откриване на медицински симптоми от радиоактивно облъчване на лица от населението; - оказване на помощ в обект, в който се намира източник на йонизиращо лъчение (ИЙЛ).	Предотвратяване повишаването на радиационното замърсяване и защита на населението от въздействието на ЙЛ.	- Атмосферна радиоактивност; - Специфична активност на естествени и техногенни радионуклиди в необработваеми почви; - Обща алфа- и обща бета-активност, съдържание на естествен U и специфична активност на Ra ²²⁶ на повърхностни води; - Радиационно влияние на дейността на АЕ „Козлодуй” върху околната среда; - Дозово натоварване на населението.
8.	В областта на контрола - събиране на данни от измервания на стойностите на ЕМП/ мониторинг в населени места.	Допълване и поддържане на електронната информационна система за източниците на ЕМП.	Брой пунктове с измервания на ЕМП, съгласно Указания на МЗ.

Изпълнението на мерките, отнасящи се до намаляване на шума, създаван от автомобилните транспортни потоци, пряко ще повлияе и върху постигането на Специфичната стратегическа цел 1 от настоящата Програма за опазване на околната среда, а именно подобряване на качеството на атмосферния въздух.

По отношение на намаляването или превенцията от вредното въздействие на **йонизиращи и нейонизиращи лъчения** е необходимо:

1. **Йонизиращи лъчения:** Осигуряване на сигурност на община Стара Загора за периода 2021 – 2027 г. при радиационна авария във връзка с:

- откриване на безстопанствени източници на йонизиращи лъчения (ИЙЛ);

- превоз на радиоактивни отпадъци (РАО) и/или ИЙЛ;
- използване на ядрени и радиоактивни материали за терористични цели, саботажи и др.;
- регистриране на нелегален трафик на територията на областта;
- умишлено радиоактивно замърсяване на публични места, питейни водоизточници, хранителни продукти и потребителска продукция;
- падане на сателит, захранван с ядрен реактор или с ядрени вещества и/или ИЙЛ;
- пожар на място с наличие на ИЙЛ;
- откриване на медицински симптоми от радиоактивно облъчване на лица от населението;
- оказване на помощ в обект, в който се намира източник на йонизиращо лъчение (ИЙЛ).

2. Нейонизиръщи лъчения: В областта на контрола

- събиране на данни от измервания на стойностите на ЕМП/мониторинг в населени места.

Промяна на законодателството, което да въвежда европейските нормативи и практики за осигуряване на защита на населението от въздействието на ЕМП .

Необходимо е също актуализиране на „Указанията“ на МЗ за извършване на контрол и мониторинг на източниците на ЕМП от страна на РЗИ.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 6 - „Да се подобри управлението и увеличи площта на зелената система на територията на общината.“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
1.	Поддържане и периодично актуализиране на Регистър на озеленените площи – информация за поддържащите фирми, ревизиране на площите.	Предоставяне на актуални данни за озеленените площи в община Стара Загора.	Ежегодно актуализиран Регистър на озеленените площи.

2.	Идентифициране, картиране и остойностяване на екосистемните услуги и интегрирането им в отчетите на Общината.	Допринасяне за изпълнение на ангажимента до 2020 г. всяка страна-членка на ЕС да включи в системите си за отчет и докладване екосистемните услуги. Създаване на базирана върху екосистемните услуги информационна система за състоянието на урбанизираните екосистеми и предоставяните от тях услуги чрез приложение на съвкупност от индикатори за оценка и картиране, с оглед на доброто разбиране и прилагане на секторните политики за устройство и развитие на териториите.	Класифициране и картиране на видовете екосистемни услуги на територията на община Стара Загора, съгласно методика на ИАОС. Остойностяване на видовете екосистемни услуги на територията на община Стара Загора.
3.	Подобряване състоянието на растителността във вътрешнокварталните пространства и уличното озеленяване, подобряване и на обемно-пространствената композиция и нивото на естетическа стойност.	Рехабилитиране на растителността и увеличаване на общите естетически качества на ландшафта.	Ежегоден мониторинг на състоянието на растителността във вътрешно кварталните пространства и уличното озеленяване.
5.	Изготвяне на карта на всички замърсени почви и нарушени терени на територията на община Стара Загора.	Създаване на основа за планирани дейности по подобряване състоянието на почвите на територията на община Стара Загора и последващото им оформяне като зелени площи.	Изготвена карта на замърсените почви и нарушени терени на територията на община Стара Загора.
6.	Рекултивиране на замърсени и нарушени терени като паркове и зелени площи. Залесителни мероприятия с участие на доброволци.	Увеличаване на зелените площи, възстановяване на нарушените терени и подобряване на ландшафта.	Рекултивирана техническо и/или биологично площ, (dka)

7.	Планиране и изграждане на нови паркове за широко обществено ползване, особено в северните части на община Стара Загора.	Увеличаване на териториите за отдих и рекреация, облагородяване на пустеещи земи.	Планирана и усвоена площ (дка) на новите паркове за обществено ползване.
8.	На базата на изводите от „Карта на топлинните точки“ в община Стара Загора да се предвидят дейности по ограничаване на вредното въздействие в зависимост от конкретния обект и/или при необходимост подмяна на видовете.	Повишаване качеството на околната среда в община Стара Загора и многократно подобряване на естетическите качества на заобикалящата ни среда.	Ежегоден мониторинг доклад от постигнатия резултат на въведените мерки за „топлинните точки“.
9.	Увеличаване на използването на покривно и вертикално озеленяване.	Повишаване естетическите качества на средата, намаляване на запрашеността на атмосферния въздух. Подобряване на енергийната консумация на сградите и цялостно подобряване на околната среда.	Увеличаване на тези площи, бр. сгради/дка.

Чрез подобряване на състоянието на зелената система ще бъде пряко и косвено повлияно постигането и на други специфични цели от Общинската програма за опазване на околна среда. Ще бъде ограничено запрашаването на въздуха, ще бъде осигурено убежище за биологичното разнообразие, възможно е да се ограничи шума в дадени територии.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 7 - „ Да се ограничат и/или предотвратят рисковете пред община Стара Загора, в следствие от изменението на климата и да се адаптира общината към случващите се климатични промени.“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
1.	Изготвяне на Стратегия за адаптация към климатичните промени на община Стара Загора.	Смекчаване или елиминиране на рисковете пред общината вследствие изменението на климата	Съгласно Плана за действие на Стратегия за адаптация към климатичните промени на община Стара Загора

2.	При необходимост, актуализиране на Стратегията за адаптация към климатичните промени. Координиране с изготвящи се в периода 2021-2027 г. стратегически секторни документи.	Гъвкавост на Плана за действие, отговарящ на промените в средата.	Изготвени доклади и отчетени резултати.
3.	Систематизиране на наличната информация от минали години и изграждане на база данни и система за мониторинг на основните параметри, свързани с рисковете от климатичните промени наводнения, прегряване (увеличаване на температурата в градска среда), суша и т.н.	Създаване на база данни, подпомагаща планирането на подходящи мерки за справяне с климатичните промени.	Изградена база данни. Определени параметри за дългосрочен мониторинг.

През 2017 г. европейската инициатива „Споразумение на кметовете” и инициативата на ООН „Пакт на кметовете” се обединяват в „Глобално споразумение на кметовете за климат и енергия” (ГСККЕ), за да се постигне консолидиран напредък на градско равнище към нисковъглеродна икономика и устойчиво развитие и да се демонстрира глобалното въздействие на местните действия. Градовете възприемат и интегриран подход за смекчаване на и адаптация към изменението на климата чрез разработване на План за действие за устойчива енергия и климат за периода до 2030 г., който обхваща едновременно дейности за намаляване на парниковите газове и за адаптация към промените в климата.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 8 – „Да се намали популацията на безстопанствените кучета на територията на общината“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
1.	Изпълнение на Общинска програма за овладяване популацията на безстопанствените кучета и план за действие, съгласно Закона за защита на животните.	Изпълнение на законовите задължения на общината по въпроса и постигане на оптимални резултати чрез стратегическо планиране на мерките.	Изпълнение на конкретни мерки от Общинска програма за овладяване популацията на безстопанствените кучета.

2.	Съвместно с неправителствените Организации изготвяне и прилагане на образователни програми и провеждане на информационни кампании за запознаване с отговорностите на собствениците на домашни животни, съгласно разпоредбите на ЗЗЖ	Увеличаване на обществената ангажираност, намаляване на притока на изоставени кучета от недобросъвестни граждани. Повишаване на информираността на гражданите и увеличаване на приходите от годишни такси.	Увеличаване на броя на регистрираните (включително чипирани) домашни кучета. Брой проведени кампании.
3.	Поддържане на изградени площадки за свободно разхождане на домашни кучета и изграждане на нови.	Онагледяване на получените средства от годишните такси за кучета и повишаване на доверието към Общината. Постигане на по-добро качество на средата.	Изградени заградени нови площадки за домашни кучета. Брой поддържани площадки
4.	Увеличаване честотата на системните проверки за изпълнителността на задълженията на собствениците на животни-компаньони.	Намаляване на риска от изоставяне и проява на безотговорно отношение на собственици на домашни кучета.	Брой проверени собственици и написани актове.

VII. СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ, ОТЧЕТ И КОНТРОЛ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА

За да се изпълнява успешно Общинската програма за опазване на околната среда, се изисква прилагане на система за мониторинг и контрол на изпълнението ѝ. Необходимо е да се извършва и оценка на крайния ефект от нейното изпълнение, както и периодичната ѝ актуализация в случаите на промяна в обстоятелствата или необходимост от корекция на целите.

1. Организация на изпълнението, мониторинг и контрол на Програмата

За да се гарантират действителните резултати, е изградена системата за програмен мониторинг и контрол на базата на европейското, националното и местното законодателство. Програмният мониторинг и контрол е тази част от програмата, която следи за правилното изпълнение на избраната стратегия по отделни мерки, които са изброени в плана за действие. Системата на програмния мониторинг и контрол позволява да се определи дали Общината се приближава към планираните стратегически цели.

Изпълнението на конкретните мерки и дейности, които водят до постигане на планираните цели, е задължение на община Стара Загора в нейната административна цялост. Общинската администрация следва своевременно да подготвя и внася проекти за финансиране на дейностите по опазване на околната среда.

Разпределението и прецизирането на задачите от Плановете за действие към съответните експерти по специалности и включването им в годишната програма на община Стара Загора за съответната година, както и проследяването на планирането, изпълнението и спазването на сроковете са задължения на съответната общинска структура, определена за извършването на тези дейности, съгласно актуалния към релевантния момент Устройствен правилник за организация и дейността на общинската администрация. Съобразно Устройствения правилник се определят и отговорните структури/експерти от Общинската администрация отговарящи за оперативните дейности, свързани с отчетността, организацията и координацията с други структури (в и извън общината), имащи отношение към изпълнението и контрола на програмата.

Наблюдението и оценката на ПООС ще се извършва с оглед постигането на ефективност и ефикасност от изпълнението ѝ. Предметът на **наблюдение** включва изпълнението на целите и приоритетите на Програмата, организацията и методите на изпълнение, прилагани от съответните административни структури, организациите и юридическите лица, участващи в изпълнението им. Наблюдението е важен елемент, който позволява да се засили или намали активността в конкретна насока, да се предприемат коригиращи действия, ако напредъкът е неудовлетворителен или, ако условията се изменят.

Оценката включва информация от наблюдението и от други източници на ефектите от предприетите действия и на резултатите от тях. Извършването на **оценката** ще осигури на управлението механизми на контрол чрез информация за разходите и за резултатите. Оценката дава възможност да се проследи ефектът от планираните и реализираните дейности. Информация за оценката следва да се предостави по подходящ начин на обществеността, като по този начин се представят пред хората проблемите, планираните инициативи и най-вече напредъкът по постигането на визията и главната стратегическа цел.

В процеса на наблюдение, спазването на принципите за партньорство, публичност и прозрачност се осигуряват от община Стара Загора.

Контролът върху изпълнението на Общинската програма за опазване на околната среда се извършва от Общински съвет по отчети за изпълнението ѝ, внасяни ежегодно от Кмета на Общината.

2. Периодичност на актуализация на Програмата за околна среда/плана за действие

Настоящата Програма за опазване на околната среда на Община Стара Загора е с период на действие от 2021 до 2027 г.. Съгласно чл. 79, ал. 5 от ЗООС, Кметът на община Стара Загора може да предложи допълване и актуализиране на ПООС. Измененията, допълненията и актуализацията на Общинската програма за опазване на околната среда се приемат от Общински съвет на община Стара Загора.

Настоящата Общинска програма следва да бъде актуализирана при съществени промени в националното законодателство или по съображения, които биха допринесли за подобряване на плана за действие, например при навлизане в нов програмен период на страната, както и на общините или при изготвянето на значителен брой стратегически документи, финансови инструменти и др., чиито възможности следва да бъдат използвани.

Изработването на нова Програма за опазване на околната среда на община Стара Загора се налага и при изтичане на срока на действие на съществуващата ПООС, а именно 2027 г.

3. Отчет за изпълнението на програмата за околна среда пред Общински съвет Стара Загора и РИОСВ - Стара Загора

В съответствие с изискванията на чл. 79 от ЗООС, Програмата се приема от Общински съвет, който контролира изпълнението ѝ (ал. 4). Кметът на Община Стара Загора трябва ежегодно да внася в общинския съвет отчет за изпълнението на Програмата за околна среда. В този отчет се отбелязват постиженията и слабостите при изпълнението на програмата, които стават достояние и на обществеността чрез публикуването им на интернет страницата на община Стара Загора и по друг подходящ начин. При необходимост се правят предложения за допълване и актуализиране на програмата.